

אור מאיר

כולל

רשימת ספרי ישראל, כתבי יד ונדפסים, הנמצאים בבית אוצר ספרים
הגדול של החכם המחלל, השופט, ה"ר מאיר זולצברג נער
בחילאדעלפיא. עם הערות, מאמרים ושירים מכתבי יד שונים, וכו'.

מאת

אפרים דיינארד.

נייארק, תרנ"ז.

OR MAYER

CATALOGUE

of the old Hebrew Manuscripts and printed books of the
library of Hon. **M. Sulzberger** of Philadelphia, Pa.

— BY —

E. DEINARD.

NEW YORK,

1896.

Printed by J. Aronson, 139 E. Broadway, New York.

1109794

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 51.

Or Meir

אור מאיר

כולל

רשימת ספרי ישראל, כתבי יד ונדפסים, הנמצאים בבית אוצר ספרים
הנדול של החכם המהלל, השופט, היר מאיר זולצבער נער
בפילאדלפיא. עם הערות, מאמרים ושירים מכתבי יד שונים, וכו'.

מאת

אפרים דינארד.

With the Compliments of the Author.

CATALOGUE

of the old Hebrew Manuscripts and printed books of the
library of Hon **M. Sulzberger** of Philadelphia, Pa.

— BY —

E. DEINARD,

NEW YORK,

1896.

Printed by J. Aronson, 139 E. Broadway, New York.

אור מאיר

כולל

רשימת ספרי ישראל, כתבי יד ונדפסים, הנמצאים בבית אוצר ספרים
הנדול של החכם המחלל, השופט, ה"ר מאיר זולצבערנער
בפילאדלפיא. עם הערות, מאמרים ושירים מכתבי יד שונים, וכו'.

מאת

אפרים דינארד.

ניוארק, תרנ"ז.

OR MÄYER

CATALOGUE

of the old Hebrew Manuscripts and printed books of the
library of Hon **M. Sulzberger** of Philadelphia, Pa.

— BY —

E. DEINARD,

NEW YORK,

1896.

Printed by J. Aronson, 139 E. Broadway, New York.

לְסִפְרַת יְרוּשָׁלַם

מִרְסֵדָה אֶרֶץ מִכְרֵתֶיךָ הַבְּיָאוֹד כְּנֶגֶד כְּחֻצֵן : כְּאֶרֶץ חֶפְשׁ
הִלַּכְתָּ שְׂכֵי בֵירֵי מַעֲנֶיךָ : בְּמַחְשָׁפִים הוֹשִׁיבוֹךְ שְׂבוּלָה גְלִמְוֵדָה
בְּמַת בְּאִשְׁמֵנִים : רַמְתָּת בְּאִזְקִים וְעַל רֹאשׁ שִׁפְחָתֶךָ שְׂמוֹ עֲמֹרַת :
שׁוֹדְרִים פֶּשְׁטוֹ אֲבִרְתֶךָ וְיִלְבְּשׁוּהָ אֲלִיל אֱלִם : זֹאת נֶעֱוַת הַלֵּב,
הַזֹּאֲרָגָן הַמְּבִישָׁה, מִבְּשָׂרֶךָ לֹא תִשָּׁפַע : סוֹפְרוֹךְ עֲזוּבֶךָ, כְּנֶגֶד
שְׂבָחוֹךָ וַיִּזְנוּ לַבָּעַל : כְּסָף סִינִים לְקַחֵי וַיִּקַּר מִפִּי הַשְּׁלִיכוּ מִיָּד :
תְּלִיל רַעִים תַּחַת כְּנֹזר צִיּוֹן לְשִׁיר לְשִׁיר נְבָלִים : וּכְנֹזֹת עָלִיתֶם
רוּחַ אֱלֹהִים רָעָה יֹאמְרוּ לַתְּהוֹ אֱלִי אָתָּה : הוֹחַ בְּיַד שְׂבוּר שִׁפְתָּ
כְּבָל בְּפִי הוֹלָלִים : הוֹבִישׁוּ הוֹרְתֶם וַיִּשְׁתַּכְּחוּ כְּעִיר כִּי נִכְלָה עָשׂוּ :
אָבֵן הַנְּחֻמִּי שְׂבָבָה בַת צִיּוֹן עֲדִינָה אֲמַלְלָה : עוֹד גּוֹאֲלֶךָ מִי עוֹד
לֹא מַת לִשְׁחַת : הִנֵּה מֵאִיר לְבַיִת זוֹלְצָפְעֶרְגֶּעֶר עוֹמֵד עַל יַם יְמִינֶךָ :
שׁוֹפֵט צֶדֶק הוּא דְרוֹר יִקְרָא לְךָ וְרִיבֶךָ יָרִיב : כְּהִיכָלוֹ תִמְצָא
אוֹר וַתִּיִּם חֵן וְכָבוֹד : שֵׁם מְנַדֶּיךָ בַּחֲשָׁךְ יִכְסֶה וְגֹזֵר אֱלוֹהִים עַל
רֹאשׁ מֵאֲתָבֶיךָ :

על דבר הביבליאגראפיה העברית.

השם „ביבליאגראפיה“ עודנו מוזר לא לכד ל כל הקוראים עברית, כי אם גם לרבי הסופרים הכותבים עברית, וביחוד לסופרי ישראל ברוסיה פולין וגאליציען, תוגרמא וארצות הקדם בכלל. ישם במקומות אשר בני ישראל יקראו רק עברית יביטו על ענינים כאלה כעל כלי אין חפץ בו, כי על כן לא יפלא אם אין לנו עוד סופרים כותבי קורות עולם בשפת עבר, אחרי אשר האישי אשר לא ידע את הביבליאגראפיה לא יוכל לנשת לדעת דברי הימים, והדבר הזה הביא לנו נזק רב לספרתנו החדשה.

ידיעת הספרים העתיקים עוד לא נולדה ביהודה, ובכל שוק הסופרים ברוסיה נמצאו רק שנים יודעי ספר ועוד שלשה איש מאספי ספרים אשר לא נמנו בין הסופרים, ובאיזה ארצות לא מצאתי אף אחד, בין סוחרי ספרים בכל העולם לא נמצא אף אחד (בלעדי הרב ר"ן ראבי נאוויץ ז"ל) ורק זאת יבינו, כי ספר ישן אשר עברו עליו מאה שנה יקר הוא מאד, וידרשו מחירו סך רב, אבל לעולם לא ישלמו בעדו שק כסף אחד, כי לא ידעו מה הוא. ספרי והנאון יעב"ץ אשר נשרפו מידי מתנגדיו וכן הספרים אשר נכתבו נגד החסידים, והחסידים התאמצו לבערם מקרב הארץ, וכמעט נאבדו מתוך הקהל, אין להם מחיר, אם ימצאו במקרה. ספרי ישראל אשר נשרפו במצות האב הקדוש ברומא בשנת שי"ד, אין יודע, הספרים אשר נדפסו בדפוס דאנא גראציע בכפר קורי נישמי. *) ספרי דפוס ליסאבאן, ובכלל כל הספרים מהדפוסים הראשונים אשר נדפסו משנת רל"ה עד ר"ם (אינקונאבעלן) אין איש יודע ערכם, ומה גם ספרים כ"י, וזאת היא הסבה כי עד היום עוד לא נוסדו בתי אוצרות ספרי ישראל בין כל עם ד', ומה מאד ידאב לב כל אוהב חכמת

*) כפר קרוב לקאנסטאנטינאפאל, ושם עמד הדפוס אשר יסדה האשה הגדולה ההיא, חמותה של דון יוסף הנשיא, והספרים אשר יצאו מדפוסה יקרים מאד במציאות, וערכם גדול ממחיר ספרים כ"י.

ישראל, כי כל חמדת יהודה רק בידי נוצרים תמצא. באקספורד, לאנדאן, פעטערסבורג וברלין מצאו עתיקות יהודה קברם, ואנחנו העם החכם והנבוה, ארבע עשרה מיליאן זרע יעקב, בידנו נמכור את כל חמדתנו בידי זרים, מאין קונה בין כל עם ד', ותחת זה נתן כספנו בעתיקות פאמפעיוס, באבני סיד מנופצות מחרבות נינוה, ועיני אוהבי עמם ושפתם רואות וכלות, ואם נמצאו בקרבנו איזה יחידים ישרי לב אשר חמלו על חכמת ישראל ויאספו המון ספרים יקרים, אך לא עברו ימים רבים, וביום בהיר אחד נמכרו לידי עם זר או הובאו מנחה לאוצר הממשלה למען עשות חונף להעמים, ואין כל ספק כי ברבות הימים לא יראה ספר או חפץ עתיק בכל נבול ישראל, אם לא יקומו אצילי יהודה לצאת לעזרת עם אלהי אברהם להקים אוצר גדול לספרי ישראל אשר יהיה לקנין כל העם. ומה נקל היה הדבר לעשותו באחת הערים הגדולות בארצנו, ארץ חפש אשר חקיה לא יעמדו לשטן על דרכנו. ארץ אשר עשירי ישראל יוציאו אלפי רבבות לכל דבר טוב בעמם. ארץ אשר אליה ינהרו גולי ישראל מכל חלקי תבל, ומספרם ירב מיום ליום, ארץ אשר גם חכמים גם סופרים לא יחסרו בה, ובמדה אשר עשירנו יפזרו כסף כאפר לתמוך בידי המון העם הרעב ללחם, הבין בל אוכל מדוע ימנעו חסדם מחכמים וסופרים הרעבים לא לבד ללחם נשמי כי אם גם ללחם רוחני? ובמה נופלים אלה מהראשונים?

ידעת הביבליאנראפיא אשר עלתה למעלת "חכמה" בימינו, ולרגלה פרחת ספרת דברי הימים בין כל העמים, לא נודע אף בשמה בין קהל הגולה, ורבים מהסופרים לא ידעו אף תרנום המלה הזאת, וזאת היא הסבה היחידה כי לא נוסדו עוד בתי מסחר ספרים מסודרים לישראל, ובכל מקום אשר נעף עין נפגוש רק ספרי תפלה, תלמוד ופוסקים חדשים, ותחת אשר אחד מראשי חקי המסחר, כי על הסוחר לדעת היטב תכונת סחורתו ולעולם לא יכון סוחר בבגדים אם לא יבין מלאכת החייטים, וחומר הבגדים, אם משי, צמר או צמר נפו, הנה סוחרי ספרים העברים לא יבינו כל מאומה, ואם יתאוננו כי סחרם לא יביא להם פרי, הן הם המה אשמים ולא העם, כאשר הורני הנסיון במסחר זה, כי אמנם מלבד רשימות המנוח ר"ן ראבינאוויץ עוד לא ראינו רשימת ספרים מסודרת על פי חקי הביבליאנראפיא אשר ממנה ילמד העם לדעת להבחין בין ספר לספר. הסוחרים כרכם לא יבינו כי אסוף ספרים רחבה תאווה היא

(ליידענשאַפט) - לרודפי דעת, כתאות נטילי הכסף לרדוף הון, ואם ימצא החכם איזה ספר רשום ברשימה מסודרה, שמו, תכונתו, תכן ענינו, גדלו ושנת הדפסתו, יתאמץ להשיגו ולא יחוש אף אם יקר מחירו, כמו כן על הסוחר - לרשום ברשימתו ההבדל בין הוצאה זו להוצאה אחרת, למען ידע הקונה איזה יסכון לו. כהביבליאגראפיא, כן ידעת חפצים עתיקים מזרה עוד לבני עמנו, ואספוק מאד אם נמצאו עשרה מאספי חפצים עתיקים בכך העולם, וביחוד לא יאבו לדעת מאומה מכל הנוגע לעתיקות האומה, כמו תמול אנחנו על הארץ, ואם לא יאדמו פנינו מבשת, כי בכל רחבי תבל אין לנו אוצר חפצים עתיקים, וכל כלי חמדנו מפורים בין אוצרות הממשלות, ומלבד איזה יחידים לא ראתם עוד עין איש יהודי, והדבר הזה ישפיל ערכנו בעיני עצמנו, עד אשר שכחנו כי "עם" אנחנו, ולא חברה "בני רת אחת" כאשר יטיפו לנו הבוגדים בעמם, ותחת אשר אצילי כל עם יביטו בנאון על זכרונות קדומים אשר נחלו מאבותיהם, ואין כסף נחשב בעיניהם למען אסוף חפציהם העתיקים, הנה אצילי בני ישראל יתימרו בארונות כספם, וחמדת אבותם אין כל מזומתם, ובארצנו החדשה העשירה מכל ארצות תבל לא מצאתי רק שנים שלשה מבני יהודה אשר עשו חסד את שארית מחמדי בת ציון, ואלה לא בין אילי הכסף נמנו. הראש והראשון בהם הוא השופט האדון הר"מ זולצברנער אשר שם כל מעינו לטובת חכמת ישראל וספרתו, לזכרונותיו ועתיקותיו, ולוא חכמו הישכילו עשירי ישראל ליסד אוצר ספרים וחפצים עתיקים בפילאדעלפיא תחת השנתת החכם המהלל הזה, כי אז עשו רב טוב לעמם, ומה גם בהחילו ליסד כעת בית מדרש לרבנים לזכר שם האשה הכבודה נרא טין, מה נעים היה הדבר, כי יוסד אוצר כזה אצל בית מדרש הרבנים, ומפילאדעלפיא, אשר ממנה יצא אור ודרור לכל הארץ, תצא גם תורה ואורה לישראל.

* * *

הרשימה הזאת היא הראשונה בשפת עבר אשר נדפסה בארץ הזאת, ואקוה כי הביבליאגראפיא תמצא בה חפץ, ואם אמנם כבר חברתי רשימת ספרים גדולה בעד שני סוחרים בניוארק, ונדפסה בשנת תרנ"ב, אך רושמי הספרים לא יוכלו למצוא בה חפץ כי אם מעט מזער.

הנה פה מקום אתי להעיר כי הפצתי לכתוב תולדות האישי הרם הזה ולתת את תמונתו בראש המחברת. אך הוא בענותו לא נתנני לעשות כחפץ לבי, אפס אקוה כי במשך הימים אאסוף את כל החמר הנחוץ למלאכה הזאת, ואז אכתוב תולדותיו בספר מיוחד אם יאבה או ימאן. כי אמנם אנשים רמי המעלה כאלה אשר בהם ישראל יתפאר, המה קנין העם אשר נולדו על ברכיו, ולא להם הצדקה להתחבא באורים ולקרוע העלים היותר נכבדים מספר תולדות קורות ישראל. ואם חטא חטאו אבותנו כי לא השאירו לנו זכר לעלילותיהם, הנה שבעתים תגדל חטאתנו אם בדרכיהם נלך. והענוה במדה נפרזה תזיק לישראל יותר מנאון לב.

I ספר האמונות לר' שם טוב ב"ר שם טוב. כ"י
פורטוגאל בכתב יפה על קלף
ונייר. הובא מירושלים.

על שער הספר כתיב :

„ספר האמונות מהחסיד החכם הכולל הפלוסוף האלהי גדול בדורו
ובאר היטב (?) וחבריו, מופלג בתלמוד כרבינא ורב אשי בפלפול
ובקיאות חסיד עליון, במליצותיו... וכל מעשיו, מקובל גדול איש
אלקים קדוש..... אנשי דורו, מקנא גדול שלא קם כמותו.....
פועלי און.....

למעלה על השער נמצא שיר ב' חרום, אך נמחק מרוב ימים ולא
יכלתי להציל ממנו מאומה. ולפי הנראה היה שם גם פרט השנים. כל
הספר מחזיק 131 דפים⁴⁰ בכתיבה קטנה וחסר בסופו טאמעז פרק ב'
שער העשירי. לפי גדל הספר אהשוב כי לא נדפס כלו, אבל אין בידי
הנדפס לעיין בו, וע'כ לא יתכן להשמיע משפט אודותיו. על הנליונות
הערות רבות וגדולות בכ"י שפניולית.

2 דיואן הובא מארץ תימן ונשלח להחכם הר"מ זולצ-
בערגער מהרב שעכטער בקאמברידש. יכלכל
107 דפים. הכ"י איננו ישן. רוב השירים המה בערבית,
ומהם בעברית עם העתקה ערבית, וגם בעברית לבד. רבים
מהם מנוקדים, בידי איש אשר לא הבין כל מאומה, וכמעט
אין מלה מנוקדת כראוי. הדיואן הוא שלם מראשו ועד סופו.
תבניתו ארוך וצר.

רשימת השירים.

“לענין שבת סי יהודה.

- (1) יקר יום השבת, תבדיל בכרית שלום וחיים.
- (2) סי' דויד. לקראת שבת אצא בחבה, ואח"כ ר'ת שלשה
האותיות ד'ו'י' הוא בארמית.
- (3) סי' בשנאה, בחירי אל ראו כי יו'י נתן לכם השבת.

(4) סי' שמואל עבאס: שבת אומרים בני אמוני, על שבת ורב טובו

(5) בא מדרך רחוקה ובשורת על פני.

(6) אמרו כל מוני, זה עם מאסת בו.

(7) על אהבתך אשתה נביעי, שלום לך. (נדפס בס' תעלות; ועוד

במקומות רבים)

סי' יהורה.

(8) יום שבתון אין לשכות. (נדפס בס' התפלות)

סי' יהודה

(9) יום השבת כוכב דרוך.

(10) מה יקרה שנת ומה כבודה. כולל עשרה בתים, וכל בית

מתחיל באות מ', ובכופו כתוב זה דבר דוד, ילוד יהוסף, צמא למי חכמה

ורע וכוסף, לראות נוה חכמה בראש וגם סוף, להיות בחכרת אוהבים

נבונים.

סי' שלם בן יוסף

(11) ביום שבת אשבה לאל חי נואל, והתחלתו: שחי לאל יחידתי,

בקולך הללי וזכרי יום מנוחתי.

סי' אברהם.

(12) אמון ישמח כי קץ פיתו יקרב וסרה כל מחלתו.

אהבת יום שבת סדורה בלשוני. (כל בית בעברית נעתק לעברית.)

סי' מסעדיה כהן.

13 מפתח לשוני באהיה.

אחרת לשבת. (בראשי החרוזים שלם בן יוסף.)

(14) שלומות יגעו להדרת עם קדש.

שירה נאה. (ר'ת ילוד יוסף שבוי.)

(15) יום שבת תשמח מהד נפשי.

אחרת ס' אברהם.

(16) אם אשמרה שבת אל ישמרני.

סי' אבן יהודה, אל ישמרו שבז'י.

(17) אהבת יום שבת מנוחה תנחני (נעתק לעברית.)

אחרת סי' יצחק לה לשבת ויום טיב.

(18) יום זה לישראל אורה ושמחה (נדפס)

- אחרת סי' יהודה בו אדם, ליום ז' של פסח.
(19) בין מים ויין ריב אין כמהוי.
למוצאי שבת, סי' לסעדיה.
(20) לגר ולבשמים, נפשי מוחלה.
סי' שלמה.
(21) שער אשר נסגר, קומה פתחהו.
אחרת סי' שלמה.
(22) שאלי יפיה, מה תשאלי מני.
סי' שלמה חזק.
(23) שחי לאל יחידה החכמה.
סי' שלמה.
(24) שפל רוח שפל ברך.
סי' חומר.
(25) חתן תנה הודך עלי כלה.
סי' חבו חבו.
(26) חתני מה מאד יקרה מנתו.
לר' יהודה הלוי.
(27) חוס אלהי ממעונך על חבצלת שרונוך.
(28) אודה בהניזן שבת לעליון.
אחרת שבוי. (שירות).
(29) טוב מעדנים נהנה, נסב בראשית מחנה. (נעתק לערבית).
(30) יא אייהו צבי אלשרוד.
אחרת.
(31) שישי נברת שמחי. ללבי, שחרי וערבי, (ונעתק לערבית).
(32) שרד מנאמי טוהגי אלחוד.
אחרת נאה.
(33) איומה בהר המור, עלי לך ובשרי.
(34) שור דודי הדר צביה.
(35) אב שמעון יקו י באלקי.
(36) הנברת שבטי חוקי בר.
(37) יא צחא תניבט בדי אל.
(38) אסקך יא חוד אלבנאני.

אחרת עלי א"ב, כל בית מתחיל במלת האות, כמו ק' קו"ף, מ' מי"ם
צאד וכו'. (אלף אלפת לחני ואלנצ'אם כי צבאיי ועאד אל...).

(39) אלקלב האם, שאר אה"ווג מוולע באל מדאם.

אחרת ע"פ א"ב.

(40) אלף אברע בקולן ינצ'מא. (והוא חרוז בעברית וחרוז

בערבית) שירות, (ר"ת ילוד יוסף שבוי ס"ת...).

(41) יום יחידתי בחן תעלי.

(42) יא מפתיי אל עלם ואלדין.

(43) האת אלקלם יא צאפי אלראת. (עברית וערבית).

אחרת, (סי' ילוד יוסף).

(44) לבבי חשקה עזרה.

(45) מה טוב ומה נעים חברת בני תורה.

(46) הראיתם ברק בא מעוני, לחיו ירח הוא אדוני.

(47) ברק בריק אלחמא, מן פוק מנצור נסים. (כלו ערבית).

(48) סבחן עאלי סמאהו, ואלכל צנעהו. (הבית הראשון).

אומץ ללבי ונפשי, בניבי רחשי. (הבית השני).

(49) אם ננעלו דלתי נדיבים, דלתי מרום לא ננעלו. (ערבית ועברית).

(50) יא זין אוהאר אלמשאמים. (כלו ערבית).

למו' יחיא ז' בעיר אלצאהרי זצ"ל.

(51) מהררי כתבי בני יונה, מקרית הירים (יערים?) ממגדל בראש

הרים נבנה, וסביביו כפרים. (עברית וערבית).

(52) אחרו פעמי משיחי, אך מוקשי קדמו.

(53) מא רב אסמע צותי. (כלו ערבית).

(54) לך אלחמד יא רבי לך אלחמד דאימא.

(55) בריק אלימן ישעל. (הבית הראשון).

אילת אהבים ראש, מסובין באהלי. (הבית השני).

(56) בריק אלימן מא כך, תולא עלא אל אדיב.

(57) לו יהודון כר מלכים רוזנים וכל נסיכים. (תחלתו אב שמעון

קאל קלבי).

(58) אבד אלליל יא כליל. (כלו ערבית).

אחרת ע"פ א"ב.

- (59) אלף אנבה וקם שד' אלדחיל, (כלו ערבית).
(60) אני אשאל שבח האל תחלה, אשר קרא לישראל סנולה.
סי' יוסף בן משה.
(61) ירחם אל ויביא הנאולה.
(62) אל המיוחד שם כבודו שומרי.
(63) אל המרומם על תחלה יענה.
(64) אמלל שיר ותשבחות לאלי.
(65) מי נשקני מנשיקות אהבה.
(66) אבו יהודה, יקול קלבי תנב"ר.
אחר, ובראשי החרוזים אבו שמעון שבוי מש"ת.
(67) אבו יהודה יקול פיראי מעקול.
עוד אחר, ובראשי החרוזים אבו שמעון אשבוי.
(68) אבו יהודה נצם דא אלקול אלאעצם.
(69) אבו יהודה יעודר ציר תעודה.
(70) אלאהי יא ודוד אנצר לחאלי. (עברית וערבית).
עוד אחר, ובראשי החרוזים "אנא שמעון בן כאם".
(71) אדיב אלעקל יאזין אלמתאני.
עוד אחר ובראשי החרוזים סאלם יבוי.
(72) סבחאן נאפי אלכיל ובאצט פצלהו.
(73) באללה באדר פי סלאמי יא רסול, אל מול אחובי, אל יהא
עורתו. (עברית וערבית, שורה אחת עברית, והשניה ערבית).
(74) טיר אלחמאם זרנם.
סי' יהודה.
(75) חאדי אלגניב אנבה.
(76) יונת רחוקים ננני הטיבי.
סי' יהודה.
(77) יפה נוף משוש תבל, קריה למלך רב. (נדפס).
סי' יהודה.
(78) קריה יפיה משוש לעריך.
(79) ידעתיני בטרם תצרני.

- (בראשי החרוזים סאלמא בן יוסף).
- 80 קאל אבו משתא נאלח....
- 81 אדבת הדסה על לבבי נקשרה.
- 82 מא לי א'ני אתוכל עלא אל'אנסאני.
- 83 רמאני עיטמום מן פוק וכרה'.
- 84 אשביעך דודי בחי האהבה.
- 85 מחסדך תן לי אדן שמים.
- עוד אחד, שם הפותב יוסף האצ'רי לש.
- 86 יחיד שאלתיך כנודל חסדך.
- (בין החרוזים יאמר הפייטן ז"ל: "צהיר לנא באלועיד אני", ובסופו הוא אומר "שמי רשום בראש כתבי", ולפי הנראה הוא מתווגמה מבילוועדער קרוב לקאנסטאנטינאפאל).
- 87 את בין עצי עדן הדס פורח.
- וככוכבי שחק כסיל זורח.
- עוד אחר, וראשי החרוזים ר' שלם בן יוסף שבזי.
- 88 ריח הדס עלה ונפשי נבהלה.
- אחר להרמב"ם ז"ל.
- 89 בישרה תבונות קצרו הקוצרים. (נמצא בכ"י המו"נ הרישום בזה).
- סי' שלמה.
- 90 שמע האל ענני בתפלה.
- בא"ת ב"ש סלימאן אבן סעיד.
- 91 שבח אשיר ואודה וארנן, ואתודה עלי יקר וזולל.
- 92 תדר שנת עיני.
- עוד, וראשי החרוזים יוסף בן משה.
- 93 יום אזכרה חטאי.
- 94 צבית חן לבנה כלבנה.
- עוד אחר וראשי החרוזים אלשבזי.
- 95 איזמתי תעורר הישנים.
- 96 אם תחצצה בן איש לסודות נבחרו.
- לענין חתנים.
- 97 חתני מה מאד יקרה מנתו.

סי' שלמה.

- (98) שער אשר נסגר, קומה פתחהו. (נדפס בס' אבן ספיר ח"ב).
- (99) שר היקר אתה נסיכנו.
- (100) חתן תנה הכוס ומהרה.
- (101) חתן תנה הודך עלי כלה. (בראשי החרוזים "חומר").
- עוד אחר, שלמה.
- (102) שפל רוח שפל ברך וקומה. (נדפס בקונט' הפיוטים צד 42).
- אחרת לאלחלאקה.
- (103) לפנח הרמוך, אדמה רקתך.
- (104) ליהודים היתה אורה, לשלשת קני המנורה. (בראשי החרוזים "יהודה הלוי").
- (105) עיני כל ישראל אליך.
- (106) בוא לשלום חתן ושמחה במתן.
- (107) אשירה לאהוב והשיר לו אסדיר.
- (108) אהוב מזהר המור, נתן לי מורשה.
- כמו' סעיד אל טויל, (הארוך בערבית).
- (109) אבו יחיא יקול יא עאלם אלשאן.
- (110) והללויה קול ששון וקול שמחה.
- (111) אלעזב ואלמוזונ אנמעין.

בסוף הספר נמצאה רשימה קטנה מיד כותב הספר, הכתב מטושטש ובמקומות רבים הוא מחוק, ואלה המלות אשר יכלתי להוציא על ידי זוכית מגדלת :

"נשלם כתיבת הדיואן יום ב' שב' שבט בקס"ד ומן שר"א פיה ולקוטים זאיל ויאקץ ידין אותי לכף זכות לזהבי כתכתי לקדמא וזכרי ניסא (או ניטא) ומתוך דוחק וכוזל (אולי וגוזל) לחבר טוב עקב דוד רס"ו יחיא ניאת לזכות בזה והכותב יתוש כתוש. יוסף

ובכדובתה שמי כי תם הספר".

(8)

(9)

(10)

סי' יהודה בן אדם, ליום ז' שק פסח.

בין מים ויין ריב אין כמהו.

זה יאמר אני הוא וזה יאמר אני הוא.

(עיין צד 10, סימן 19).

יום עמדו לריב לפני עם סגולה
אמר המים אל בראני תחלה
ומעת יצרני עדן בי מלא
והוציאני להשקות את הגן בחמלה
והפריח ממני ימים ומצולה
ובי פרעה וחילו טבעו, יום נאולה.
וישראל עברו בתוכי במסלה
בעת הרים משה ידו במטהו
השיב היין שמעו נאמנים
אני אצור באוצרות מלכים וסגנים
וקדוש והבדלה בי וברכת התנים,
ושם אל בי מברך במילת הבנים.
אני אוסיף שמחות אני ארבה ששונים.
ואם ישתה אותי בעל היגונים,
כל יגון וכל און בעתו ינשהו.
והמים סודו בחרי אף גלה
ויאמר אני למעלה וארד מטה?
ושם אל בי נזכר במשתה ונטילה
ובי אשה לבעלה תשבר לטבילה
ובכל שנה ושנה מברכין עלי בתפלה
משיבוא חתן לקראת הכלה
וממני ישקה כל איש שדהו.
דבר המים לכל הנצבים
שמעוני והשיבוני במלים ערבים.
אם ראש המים עולה לעבים,
לארץ ירד וישקה העשבים
ואינו נמכר בכסף וזהבים,

וכל הדרם אסור בלתי דם ענבים
מה נעים ומה טוב בכוסות מראהו.

אמר המים אני מחית ברואים
אני משקה אדמה ובי תדשא דשאים
וממני שיחין וגם בורות מלאים
בי כבוס בנדים בי טהרת טמאים
בי יעלו צמחים ובי ירוו צמאים
ואני והיין אל הדיין קרואים
ראו איזה כשר אם אני או הוא.

בכן אמר יין אל הדיינים
האזינו מלי והייתם נכונים
מים מין אחד יין כמה מינים
ירוקים ואדומים שחורים עם לבנים
כתוקים וחזקים חדשים גם ישנים.
ונעים טוב וריח ומראה בפנים
וכה לישישים ורפואות לזקנים
ומים מין אחד טעמו ומראהו.

נמו השופטים אל נא תהי מריבה
התחברו שניכם וישועה קרובה
כי מים ויין זכר עם נקבה
כמו חתן נכנס אל כלה אהובה
תהי אצלו קרובה ולא תהיה עצובה
ועל הכל נברך דגול מרבבה
ברא כל בחכמה והכל מעשהו.
אדם אם ישתה יין בלא מים
לא ייטב טעמו לפה ולשפתים,
יהי כאש ברדתו בתוך המעים.
האחד לא טוב וטובים השנים
חכלילי עינים ולבו שינים
זו עם זו לשתות ותשמע(נה) אזנים.
קול דודי זה קומה משחהו.

3 קצת מס' ההגיון לארסטו. 16 בכתב קטן ויפה מאד, נכתב בערך ק' לאלף הששי.

4 ידו משה. ספור מסעות ר' משה ירושלמי בלשון אשכנז, כל אשר ראה בעיניו בארץ הקדושה, נכתב מהנדפס (תקכ"ט) בשיווי החרוזים, ויען כי הנדפס איננו במצא, הנה אחשוב לא כמותר להזכיר ממנו איזה ענינים הנוגעים לקורות ישראל.

הנוסע מספר כי איש יהודי לא יכל לרדת לחוף יפו, כי מלבד המכס הגדול אשר עליו לשלם, הנה אין אף יהודי אחד בעיר ההיא, וע"כ ירדו לצידון או לעכו. בצידון נמצאים שני בתי מועד לכל חי, אחד בנבול ארץ ישראל, והשני בחו"ל (חוץ לנבול א"י) ואם ימות איש אשר השאיר אחריו כסף, אז תובילהו החברה קדישא להקבר בחצר מות אשר בא"י, ואם עני הוא יקברוהו בחצר מות השני. כן יספר כי בקיץ אחרי חג השבועות באו עשירים רבים לבקר את הארץ הקדושה, ויקחו אתם איזה עניים לשרתם. (שמעו נא אוהבי ציון!)

בצפת נמצאים 11 בתי כנסיות, וחמשה מהם נהרסו.

שמש אחד נמצא שם אשר בידי אבות אבותיו נתן האר"י ספר זכרון לקברות הצדיקים, והשמש ינחיל את הספר לבניו ולבני בניו, והוא מקבל משכרת מכל איש אשר ירוש ממנו לנהלהו ולהראותו את כל המקומות המצוינים. (קוראי הדורות יוכלו להשען על דברת השמש ועל ציוני הקברות כעל עמוד ברזל...)

על הר הכרמל נמצא עוד מזבח מ"ב אבנים אשר בנה אליהו הנביא. אצל קבר דינה בת יעקב נמצא קבר שת בן אדם, ועל קברו עץ הדס גדול. כן יספר כי הר"ח אבולעפיא מיסד עדת ישראל בטבריה, (עיין זמרת הארץ מנטובה תק"ה, 4) בא לטבריה, יען שר העיר חלם חלום שלשה לילות להושיב את בני"י בעיר ההוא, וע"כ התייעץ עם אחד מחכמי היהודים בצפת מה לעשות, וע"ז עצתו כתב לקאנסטאנטינאפאל לעשירי ישראל כי ישלחו יהודים לטבריה, והמה שלחו את הר"ח אבולעפיא. נעתק מהנדפס ע"י ר' זלמן ש"ץ מהיידלסהיים ביום נ' כ"ה מנחם תקנ"ג לפ"ק. (הוא אבי זקנו של ה"מ זולצבערגער).

5 כתובה עתיקה. הובאה מתימן, חסר מעט בראשה,
מעורבה מארמית וערבית, וחבל כי

חסר פרט השנה. (הכתב הוא אישורי ישן נושן מאד.)

„בשבא דהוא.....

„שנין לשטרי במתא אלכבא.....

„בזכות אברהם אבונא איך סאלם ׳ סעיד לח אני לאכלופי חתנא
אמר לה לסעידה בנת סעיד אלחתרופי כלתא בתולתא הוי לי לאנתו כדת
משה וישראל ואנא במימרא דשמיא אפלח ואייקר ואסובר ואצו....
ואפרנס ואכסי יתיכו כהלכת נוברין יהודאין דפלחין ומוקרין ומסוברין וזנין
ומפרנסין ומכסין את נשיהון בק שוט ויהבנא ליכי מוהרי בתולכי ב.... זוזי
מתן דאנו מזוזי כסא דכיא עשרין זוזין וחמשא זוזי דחאו (דחוז) ליכי
ומזוניכי ובסותיכי וספוקי ומעל לואיכי.... כל ארעא וצביאת כלתא דא
והות ליה לאנתו ורא נדוניא דהנעילת לה מ.... הכלה.... הכל נתקבל
חתן זה ובא לידו ונעשה בישותו וקף הכל (כעל....) במלוה ורשו....
ודי יהדי.... בעלה חתנא דנ במתנתא קמייתא מיאה קפלה פצה חרתא
במלוה יהודאי במפסנה ומעלנה וכל צורכה דחאו לה מארעית תהומא
ועד רום רקיעא הרצה והוסף לה תוספת בסוני (בסוף) מוהרה מיאה
קפלה פצה אלכל מן הדא אקשאל לפצה למדכורה פוק, אלדי נצחדפי
כל מיאת קפלה פצה מנחא אתנין ועשרין קפלה, טייב"ה פאלצה בוזן
אלצאדה אלצענני אלמערופ בלפצה פי מדינה צנעא פי סוק אלצ'ואנ וכך
אמר לנא חתנא דנן אחריות כתובא דא כולה עיקר ונדוניא ומתנתא
קמייתא וחרתא ותוספתא עם כל שאר תנאיי כתובא קבילית עלי ועל
ירתי בתראי ועל כל שפר נכסין וקניינין דאית לי תחות כל שמיא דקנייני
ודעתיד אנא למקני מקרע ומטלטלי מטלטלי אוב מקר.... כו.... הון
יהון אחראין וערבאין לכתובא דא כולה עיקר נדוניא ומתנתא ל.... תא...
דינא ותוספתא להפרעא מנהון בחיאי ובתר חיאי ואפילו מנלימא
דאכתפאי.... מן סאלם חתנא דנן לכלתא סעידה דא על כל מאי דכתיב
ומפורש לאנ... קשח"ו מעבשיו בכלי הכשר לקנות בו בבטול כל מודעי
ותנאיי עדי.... דין ושטר כתובה דא לא כאסמכתא ולא כטופסי דשטרי
אלא כחוקי חוז... (חז"ל?) כל שטרי כתובות הנהוגות בישראל וכחונן
וכתיקון רבותינו ז"ל, וכבר מ... בכתובה זו כל ענייני מזונות וכסות

שבדיני אומי עלמא לעת הצורך חו..... כן כתב לה מתנתא
קמייתא ותוספתא ומחילת חצי הנדוניא והכל שריר ובריר וקיים.

זעירא ראובן יצ"ו ס"ט.

סעיד יודא י' מורי מוסי אלשחב יצ"ו ס"ט

על עצמו תליא לאין קיומה.

6 שתי כתובות מיהודי קרים (קרימצאקים) קרועות, ואין
עתיקות לימים, עם ציורים בטעם הטטרים,
כתבנית הכתובה אשר הדפסתי בספרי "משא קרים".

7 כתובה משנת תפ"ג, נכתבה בוויניציא, בעד "החתן יקר ונעלה
כמ"ר יקותיאל בן המנוח כמ"ר יעקב מוטא לכלתו
מרת שמחה בת היקר ונעלה כמ"ר יעקב מררי", והעדים המה: שמואל
בכ"ר רפאל די פאס. יצחק בכ"ר אשר פאציפיקו, עם ציורים יפים
סביבה, על קלף.

8 מגלת אסתר על קלף, כתב איטליא מרובע, ט"ו עמודים,
ובין כל עמוד וכן מעל העמוד ומתחת
נמצאים כארבעים ציורים יפים מאד בצבעים שונים, כמו משתה המלך
בהיכלו, ציור העיר שושן, מרדכי ישב בחצר המלך, עגול ובתוכו ציורי
שנים עשר חדש, והמן הפיל פור, הרצים יצאו דחופים בדבר המלך, שנת
המלך נדרה, והקוראים לפניו דברי הימים, חצר המלכות ומשתה אסתר,
בית המן, שער שושן, וסביבת העיר, תלית המן ועשרת בניו, בתליה נטועות
עשר יתדות, ועל כל יתד תולה אחד מבניו, וממעל להם תולה המן
בכבודו ובעצמו, וסלם גבוה עומד אצל העץ, מלחמת היהודים נגד
שונאיהם, וכו'.

9 **מדרש עזרי.** המדרש הזה, כולל ס' במדבר, שלם בראשו,

וחסר רק מעט בסוף פ' מסעי, כולל 195

דפים 4, כ"י. תימן, על נייר, בכתב אשורי קטן.

על שער הספר כתוב "מדרש במדבר" מלמעלה, ואח"כ: "זה המדרש למשה בן יוסף בן משה עזרי תנצב"ה אבי"ר. ואח"כ באמצע השער "אני שלום בן משה", ואם כן הוא בנו של המחבר.

כל השער מלא מפסוקים ומאמרי חז"ל, מהכתוב הראשון, אפס בין הישורות נוספו עוד ענינים שונים ונימטריאות מיד מאוחרת, וגם בעמוד השני נוספו דרשות ורמזים בכ"י איש מאוחר, אך בכלל נכתב כל השער מיד איש אחר. לא מיד כותב המדרש, יען המדרש עצמו נכתב בזמן קדום הרבה, למצער שתי מאות ישנה. המדרש עצמו נכתב במאה הי"ד בלי כל ספיק, ועל הנליונות מ"מ והערות, ולפעמים באור המלות בכתב יד אנשים שונים מאוחרים. וזאת נראה ברור כי לפני כותב השער היה הס' חסר העל"ה הראשון והוא העתיקו על השער מעבר השני ויעשהו שלם.

בין כל סררא נמצא שיר המתחיל "מרשות" וסיף כל שיר נקשר עם התחלת הסררא, לא רק בענין כי אם גם במלות.

הרב ישעבטער מקאמברידש בהיותו בשנה העברה בכית השר ר"מ זולצבערנער ציין עת כתיבת הספר למאה השש עשרה, כאשר ציין עוד על איזה כ"י, אך לא כן הוא, יען מלבד אשר כ"י התימנים הם יקרי המציאות באוצרות הספרים הגדולים, אשר רק איזה מהם הובאו שם בימים האחרונות. הנה בכלל ידיעת הפאלעאגראפיע עוד לא הרחיקה לכת, ומה גם בין אחינו אשר לא רבים המה החכמים העוסקים בזה, וידיעת הרב ישעבטער לא תספיק עוד לשפוט בענינים כאלה המזוירים לו, ואמנם השער נכתב במאה הט"ז, אך ה' ישעבטער לא התכוון כי עצם הספר קדום לו הרבה.

מי הוא מחבר הספר הזה ומה שמו? — כאשר הגיע המדרש הזה לידי מעזבון ניסי המנוח ר' שמעון קאצמאן אשר מת בעדו (ע"י הנביר ר' מנחם בנין ובעזרת הקאנוזל הבריטאני מעדן) שלחתי למראה עיני הרב ישעבטער והחכם המהלל ד"ר א. נייבויער, יען באמעריקא ארץ ציה ושממה מאין סופר וספר, לא יכלתי לדעת זאת, והרב ישעבטער, אחרי אשר

היה הספר בידו כשתי שנים ענה לי כי איננו המדרש הגדול אשר הוא עובר בו זה שנים רבות להוציאו לאור, והחכם ד"ר א. נייבויער ענה לי בראשונה כי הוא המדרש הגדול, אפס אחרי כן חזר מדבריו במכתב שני, וסוף כל סוף הייתי נבוך ולא ידעתי מה הוא, ובבוא ה' ישעכטער בשנה העברה לפילאדעלפיא, ציין על הספר "כי הוא מדרש הגדול" וגם עתה אינני יודע עוד מה הוא, טרם אהיה בקאמברידש ואראה בעיני, ולע"ע הנני נאלץ לקרוא אותו בשמו הרשום עליו עד אשר יתברר הדבר.

כל הספר נכתב בישפת עבר כלשון הספרא, ואולי יותר ברור ממנו, ואחרי אשר מי יודע מתי יצא לאור המדרש הגדול לאור, ע"כ מצאתי לנחוץ להעתיק ממנו איזה ענינים, והשירים בין הסדרות, והמבינים ישפטו, על עבר השני משער הספר, נמצא השיר הראשון, וז"ל:

לס' במדבר.

מרשות אל ישראל שוכן זבולים,
הנוטה שמים וימתחם לשבת כאהלים,
המריץ כיכבים במשמרותם על נלילים,
היוצר ארץ בחכמתו ומציב נבולים,
הבוחר בעמו להיותם לשמו סנולים,
ויברילם מן התועים ומעוברי אלילים,
המוליכם במדבר בארבעה דגלים,
המוציאם ממצרים בשפטים גדולים,
המוליך זרוע תפארתו לבקע להם מצולים,
לשמור נפשות חסידיו ולנער אנשי התולים,
השמה מעמקי ים דרך גאולים.
יעזרנו הצור אשר ימינו רוממה
יברכנו בשלום ויתן לנו עז ועצמה,
יניח עלינו רוח עצה ודעת וחכמה
ישלח דברו לרפא יונה ⁷ ~~לוחה~~ (נדחה?) נפעמה,
מהר וחושה לעשות באויביה נקמה,
ומקרב חיקו יכלה זר יהיר בן האמה,
וימחץ קדקד שער מתהלך באשמה,

ישיב נמולו בראשו וישבור זרועו הרמה,
ישרשו מארץ חיים ויתשהו בחימה,
ויטע בהיכלי ענג כבודה בת מלך פנימה,
ישוב לרחמה כמו אז ויהיה לה לחומה,
ככתוב וזרעתיה לי בארץ ורחמתי את לא רחמה.

זהש"ה (זה שאמר הכתוב) וזרעתיה לי בארץ וכו'. והרברים
האלה המה תחלת המדרש, על העבר הישני מהשער (מיד הכותב
המאוחר).

לס' נשא.

מרשות הבוחר בעמו ישראל,
מכל בריותיו סגלם לשמו וקראם ראשית תכואותיו,
וטיהרם וקדשם בחקתיו ובמצותיו,
והנחילם ארץ צבי מבחר ארצותיו,
והבריל מהם שבט הלוי לבית אבותיו,
לעמוד לפניו לשרת במשכנותיו,
ולברך בשמו ולהודות בתודותיו,
ולהלל לשם קדשו ולשמור חצרותיו,
כי נצרו בריתו ושמרו אמרותיו
והם תכו לרנגליו ונשאו מדברותיו,
על זאת הודו לאל על רוב טובותיו,
שירו לו זמרו לו שיחו בכל נפלאותיו.

ארצה קריאתכם עמי באמרכם לך אתיו חננו,
ארום לרחמכם ואחכה לחננכם בקראכם חננו,
אסיר דאבה מלב אשר תחת שיר בנהי יקוננו,
אמחה דמעה מעיניכם אשר בבכי עננו,
אשמיר קמיכם האומרים האח ראתה עיננו,
אנדע קרנם באמרם הלא בחזקה רמה קרננו,
ואשיב גולים אל עירם אשר עפרה יחוננו,
הם יבנו חצרותי והיכלי על מכוננו יכוננו.

ואשכון בקרית משושי ויוגותי בצלה יקננו,
ואשיב לים לדוכנם ועליו שיר ישננו,
וכהניה אלביש ישע וחסידיה רנן ירננו.
זה ש"ה וכהניה אלביש ישע נב'.

לסדר בהעלותך.

מרישות קונה שמים ויוצר המאורות,
אשר לו הנצח וההוד והגדולות והגבורות,
המסדר כוכבים ברקיע במשמרות,
המבקיע נחלים ויאורים בצורות,
הפועל ועושה וקורא מראש הדורות,
מי יספר נפלאותיו והמה לא ספורות,
המלמדנו להועיל ומדריכנו בנתיבות ישרות,
המנחילנו חקים טובים ומשפטים ותורות,
מתוקים מדבש ומפנינים יקרות,
ככת' אמרותיו אמרות טהורות.

יעננו משמי קדשו שוכן מעוני,
ויתן חלקנו בדתו הנתונה מסיני,
וירים קרננו בכבוד בזכות איתני,
ויהרום קמינו ויגדע קרן שוטני,
ויריב את יריבי ייונה את מוני,
ויחרים אויבתי ותראינה בה עיני,
וישובב לעיר קדשו נדחי המוני,
ולכן הללו את שם ה' כל קהל אמוני,
ותנו כבוד לשמו ושירו בדרכי י"י (אדני).

ככתוב על כן באורים כבדו י"י וכו'.

באמצע סדר בהעלותך רשום באותיות גדולות

„מדרש במדבר סיני“.

לס' שלח לך.

מרישות מלך רחמן אשר לו המלוכה,

עוטה אור בשלמה ואין לפניו חשכה,
כה עולמו בששה ובשביעי שבת ממלאכה,
והנחיל לעמו אמן מראש נסוכה,
וצוה להיותה בכל שמורה וערוכה,
כן יצוה לפקוד יונה בנלות נבוכה,
לחסדו מיחלת ולישעו חוכה,
יזכרה ויאיר נחלתה הנדעכה,
ויעלה למחלתה מרפא וארוכה,
וימחה דמעטה אשר בדמה מסוכה.
אמן כן יאמר צור מרומם על כל ברכה.

אפדך איומתי ואחיש לך גאולה,
אשיב שופטך כבראשונה ויועציד כבתחלה,
אמציא למכתך צרי ולחליך תעלה,
אקבץ נפוציך ואשיתך בהר קדשי שתולה,
לא יאמר לך עוד עזובה ולא יקראו לך שכולה,
כי לך יקרא חפצי בך ולארצך בעולה,
אזכור לכתך אחרי במדבר (אהבת) כלולה, (מלת "אהבת"
רשומה על הגליון.)

אשים עיני עליך לטובה וארצך בחמלה,
כי מראך נאווה וקולך ערב בתפלה,
אבשרך הנה מלכך בא ומשיחך נגלה,
יאמר לך קומי אחותי שתי לבך למסלה,
כי מעי המו לקראתך ולבי לך כנה,
יען משכת לבי באהבתך ובחרתיני לנחלה,
כדבר שני לבבתיני אחותי כלה.
זש"ה לבבתיני אחותי כלה, אלו ישראל וכו'.

לסדר ויקח קרח.

מרשות אדיר במרום שוכן שחקים,
בחכמה ובתבונה כל אפסי ארץ הקים,
היוצר נגלים כגלדי בצלים דבקים,
צחים וחכים וכראי מוצק חזקים,

כלם אחוים זה בזה ולא נתקים,
והמה רצוא ושוב כמראה הברקים,
על נדולתו מעידים ושבחו מפיקים,
כי הוא מבטח כל קצוי ארץ וים רחוקים,
יביט ברחמים לקוראה ממעמקים,
ויריב ריבה עושה משפט לעשוקים.
ויקיים עליה ועמך כלם צדיקים.

יעזור הצור בחסדו לעם בשמו בטחו,
ישמע שועם ויושיעם יום אליו יצחו,
וירפא שבר לבותם אשר בגלות נאנחו,
יעלם לארץ צבי ושם מיגיעה ינוחו,
ייסדו היכל קדשו יבנו בו ויצליחו,
ויראם הדר ישכנתו וישישו וישמחו,
ויעדו צבי עדים וראשית שמנים ימשחו,
וקמיהם הבוטחים על חילם ימטו וישחו,
והמה יציצו מעיר וכערבים יצמחו,
כתב' בוטח בעשרו הוא יפול ובעלה צדיק יפרחו.
וש"ה בוטח בעשרו הוא יפול וכו'.

פרה אדמה.

מרשות אל ישראל יושב הכרובים,
הבורא מלאכים פניהם פני להבים,
הקורא שמות ומונה מספר לכוכבים,
המכין מטר ומכסה שמים בעבים,
המזריח שחרים ומעריב ערבים,
וכל הנזים ננדו כאפס ותהו חשובים,
המנחילנו לוחות הברית באצבעו כתובים,
המשמיענו דברות מלהבי אש הצובים
כן ושמיע ששון ושמחה לבניו אהובים
ויהיו תפלותיהם תמיד אליו קרובים, וכו'.

יען כי השירים האלה בכלל אין להם כל טעם וריח השירה, כי ע"כ

חשבתי למותר להעתיק את הנשארים, והנני רק להעתיק איזה ענינים מעצם המדרש.

התחלת פרישה פרה אדומה.

ר' תנחום ב"ר חנילאי פתח אמרותיו אמרות מהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזקק שבעתים אמרותיו אמרות הן אמרות בשר ודם אינן אמרות בנוהג שבעולם מלך בשר ודם נכנס למדינה ובני מדינה מקלסין אותו, וערב לו קילוסן והוא אומר להן למחר אני בונה לכם דומסיות ומרחצאות למחר אני מכניס לכם אמה לעיר, ישן ולא עמד איכן הוא ואיכן אמרותיו, אבל הקב"ה אינו כן, אלא וא' אלהים אמת, מהו אמת אמר ר' אבון אין אמת אלא לאלהים שהוא אלהים חיים ומלך עולם. טהורות. ר' יודן בשם ר' יוחנן ור' ברכיה בשם ר' אלעזר ור' יעקב דכפר חנין בשם ר' יהושע בן לוי מצינו שעיקם הקב"ה שתיים שלש חיבות כדי שלא להוציא דבר של טומאה דכת' מכל הבהמה וכו'.

במקום אחר בפרשה זו :

ויאמר להם שמעו נא המורים אין לשון מורים אלא שוטים כענין שנא' שיתה י"י מוידה להם שכן בלשון יוני קורין לשוטה מורה מלמד שכעס עליהן והראה להן פנים של זעם ואמ' להן הייתם סבורין שאין הקב"ה יכול להוציא לכם מים מן האבן הזו שנא' המן המלע הזה נוצ' לכם מים, וירם מישה את ידו ויד את הס' כיון שהכה את הס' פעם ראשונה הוציא דם כענין של הכה צור ויזובו ואין לשון זיבה אלא מדם כמה דאת אמ' ואשה כי יזוב זוב דמה אמר לו הקב"ה לסלע מפני מה הוצאת דם אמ' לו מפני שהכני מישה אמר לו הקב"ה למישה למה הכית אותו אמר לפניו כדי שיוציא מים אמ' לו וכי להכותו אמרתי לך והלא לא אמרתי לך אלא לדבר לו שני ודברתם אל הסלע לעיני' אלו אמרת לו ולא נתן מימיו יפה לקה, אתה מצוה על ישראל בצדק תשפוט עמיתך אתה לא דנת את הסלע בצדק אלא הכית אותו מתחלה לא הוא שנידלך במצרים ונידל את ישראל עמך כענין שנא' ויניקוהו דבש מסלע בשביל שעשה טובה עם בני תלקהו ולא עוד אלא שאמרת להן שמעו נא המורים עשיתם שוטים ועשית עצמך חכם ופקח אין דרכם של חכמים להלך עם השוטים לפיכך אין אתה נכנס עמהם לארץ שני לכן לא תבואו אחר כך אמר לו הקב"ה לסלע הרי עשיתי דינך הפוך את דמיך למים ועשה כך, וכולי".

מפ' פנחס, ויהי אחרי המנפה, ויאמר ה' אל משה שאו את ראש כל עדת בני ישראל, זה ש"ה נן נעול אחותי כלה נן נעול מעין חתום, ר' יודה ב"ר סימון בשם ר' יהושע בן לוי למלך שהי' לו בנות בוגרות ולא נפנה להשיאן והלך למדינת הים ושהה שם שנים הרבה ועמדו הבנות ונתעסקו בעצמן ונשאו לאנשים והיתה כל אחת מהן נוטלת חותמו שכ בעלה וסנמנטרין שלו לאחר ימים בא המלך ממדינת הים ושמע קול הבריות מלזיון על בנותיו ואומרין שזינו בנותיו של מלך מה עשה הוציא כרוז ואמר כל עמא ייתן לקמפון (מונגע אללרעב, הערה על הנלוין) קרא לחתנו הראשון אמר לו מאי את, אמר לו חותנך (חתנך?) הוציא חותמו אמר שכ מי וכן לשני וכן לשלישי אמר המלך בנותי נתעסקו בעצמן ונשאו לאנשים ואתם אומ' שאיני (שאינן) בנותיו של מלך שזינו כך לפי שהיו אומות העולם מונין את ישר' :אומרין להן שהן בניהן של מצרים בנפשותיהן היו שולטין לא כל שכן בנשותיהן, אמר ר' הושעיה באותה שעה קרא הקב"ה למלאך שהוא ממונה על ההריון אמר לו לך וצורר (וצייר?) לי את הולדות כדמות אבותיהן דכת' לראובן משפחת הראובני וכו'.

תנא בנות צלפחד חכמניות הן דרשניות הן צדקניות הן, חכמניות הן שלפי שעה דברו דאמר ר' שמואל בר רב יצחק באותה שעה היה משה רבנו יושב ועוסק בפרשת יבמין זכאו ועמדו לפניו ואמרו לו אם כבן אנו נירש ואם לאו תתיבם אמנו מיד ויקרב משה את משפטן לשני י"י, דרשניות הן שהיו אומרות אלו היה לו בן לא דברנו, והא תניא בת אמר ר' ירמיה רמי מכאן בת אביי אמר אפילו היה בת לבן לא דברנו, צדקניות הן שלא נישאו אלא להנן להן דתניא ר' אליעזר בן יעקב אומר אפילו קטנה שבכוון לא נישאת פחותה מבת ארבעים וכו'.

(שם) וידבר משה אל יו' לאמר אין בכל התורה וידבר משה אל יו' אלא כאן לפי שצריך לתבוע צרכי צבור אמר כאן וידבר משה אל יו' מה ת"ל לאמר הודיעני אם ממנה אתה אחר תחתי (או?) אם אין אתה ממנה וזה אחד מן הדברים שאמר משה לפני המקום הודיעני אם אתה עושה לי אם לאו אמר קו הקב"ה אני עושה. וידבר משה אל יו' לאמר מה ת"ל לאמר אמר לו הודיעני אם אתה גואלן אם אין אתה גואלן כיוצא בדבר אתה אומר ויצעק משה אל יו' לאמר מה אעשה לעם הזה עוד מעט וסקלוני מה ת"ל לאמר אמר לו הודיעני אם אני נופל בידם ואם איני נופל, כיוצא בדבר אתה אומר ויצעק משה אל יו' לאמ' אל נא רפא נא לה מה ת"ל לאמ' אל הודיעני אם מרפא אתה את מרים וכו'.

ברך קב"ז עמוד ב' נמצא הערה על הנליון על הכתוב ויצא עונ
ויאמר ד' אל משה אל תירא אותה, דאמר מר סיחון ועונ בני אחיה בר
שמחזאי וכו', וז"ל: השנה, כתוב בכל הנוסחאות של מדרש ושמו חווה.
(ר"ל במקום שמחזאי) ויש ספ' שב' בהן ושמו חייא ואין זה מתיישב על
הלב ולא עולה בדעת וזו טעות נמצאת כאן והדרשה הזאת היא כתוב
במס' נדה נמ' בבלי והכי כתיב ביה סיחון ועונ בני אחיה בר שמחזאי
וגי, ופ' רש"י כאן מאן נינהו היכך דמדאשכחן פירוקא בלא קושיא גרסינן
כדון לישנא כתרא ונמטינן יתיה בידן ומתחזי לתקוני כל הספרים, עד כאן
דברי הצעיר אבנר בר גר הישרוני י"ן.

10 מורה נבוכים. כתב יד, נקי ויפה, שלם, רק השער

יחסר בראשו, כתוב לפי הנראה בספרד,

אח"כ יבואו בו כפתחות הספר לפרקיו, אחרי כן יבואו בו מסורות הפסוקים
המובאים בכל הספר כסדר התורה, או יותר נכון כל ספורי התורה והדינים
והמצות, עד פ' אמור, ומשם והלאה יחסרו העלים, ואח"כ נמצא בו לוח
המפתחות לדיני משנה התורה ע"פ א"ב.

הכתב הוא מרובע, ונכתב בידי אנשים שונים, על קלף ונייר. החלק
השלישי נכתב בכתב כאותיות הרפוס הראשון, עד כי קשה להאמין כי
כ"י הוא, ולולא ראיתי את ההוצאה הראשונה שהיא פאליא גדולה ולולא
ידעתי היטב מלאכת הרפוס, כי אז האמנתי כי מעשה רפוס הוא, מחוץ
227 דפים, 4.

החכם המהלל ה' מאיר זולצברנער, העירני כי בכ"י האלי 5525
נמצאה נ"ב מסורת הפסוקים כפי אשר הודיע ה' פרידלאנדער בהקדמת
ספרו.

אפס לא הביאם ככתבם ובלשונם, כי ע"כ חשכתי לחובה להעתיק את
המעט הנמצא פה, וז"ל:

בראשית. חלק א', פ"ב צלם ורמות, ובו והייתם כאלהים, ותפקחנה

עיני שניהם, וישלחנה י"י מגן עדן, פ"ז, ויחי האדם קל' ישנה

ויולד ברמותו. פי"ד ויראו בני האלהים, לא ידון רוחי באדם. פכ"ט

ויתעצב אל לבו, ויאמר י"י אל לבו. פכ"ז וינח ביום השביעי. חלק ב'

פ"ל, בראשית בריאת אדם וחווה ונח"ש ועין החיים ועין הדעת. חלק ג' פרק

יוד, מלת ברא אלהים, ובו בפרק, ובפרק כ"ה ענין והנה טוב.
נח. ח"א פ"י הבה נרדה, וירד י"י לראות, פכ"ט ויאמר י"י אל לבו,
ח"ג פ"ג, זכר משפחות כישני נח ודור הפלגה וענין המבול.

לך לך. ח"א פ"ד, הבט נא השמימה, פכ"א, והנה תנור עשן, פכ"ד,
היה דבר י"י אל אברם במחזה לאמר, ח"ב פמ"ב וימצאה
מלאך י"י, ח"ג פכ"ט ואברכה מברכך, פמ"ט ענין המילה, המול לכם כל
זכר, פ"ג ענין מלחמת ט' מלכים, וישמע אברם כי נשבה אחיו, אם
מחיט, פנ"ג והאמין בי"י.

וירא. ח"א פ"י, ארדה נא ואראה, ועל אלהים מעל אברהם, ח"ב פכ"א
ויבוא אלהים אל אבימלך, פמ"ב וירא אליו י"י, וענין הנר, ח"ג
פכ"ד ענין העקידה והנסיון, פמ"ה ויקרא שם המקום ההוא י"י יראה,
פמ"ט המול לכם כל זכר, פ"ג ענין סדום ועמורה, פנ"א כי ידעתיו למען
אשר יצוה, פנ"ג פ"י צדקה ומשפט.

ח"י. ח"ב פמ"ה ותהי אשה לבן אדוניך וכו'.
תולדות. ח"ב פמ"א ענין לבן, ח"ג פ"ג משפחות עשו ושעיר ואלה
המלכים.

ויצא. ח"ג פי"ח ענין ההשנחה והנה אנכי עמך.
וישלח. ח"ב פמ"ב ויאבק איש עמו.
וישב. ח"ב פמ"ב וימצאוהו איש, ח"ג פמ"ט ענין יהודה ותמר, הנה
שלחתי הנדי.

מקין ויגשו. ח"א פ"ט אנכי ארד עמך, ח"ב פמ"ח לא אתם שלחתם
אותי.
ויחי. ח"ג פנ"ג מלת חסד.

שמות. ח"א פ"ד, כי ירא מהביט אל, פ"ה ויסתר משה, פס"ג ואמרו
לי מה שמו וענין אחיה אשר אחיה, ח"ב פל"ב ענין הנבואה,
ח"ג פ"י מי שם פה לאדם, פי"ד כי אחיה עמך.
וארא. ח"א פס"ג שם שדי, ח"ב פל"ה ושמי י"י, ח"ג פכ"ט למען תדע
כי לי"י הארץ, וכן כי אני י"י בקרב הארץ, פמ"ו כי תועבת
מצרים.

בא. ח"א פכ"א ועברתי בארץ מצרים, ח"ג פל"ט ולמען תספר, ופטר
חמור, פמ"ו ופסח י"י על הפתח, צלי אש ומצות, בבית אחד יאכל
ועצם לא תשברו בו, ואכלתם אותו, וכל ערל.

בשלה. ח"א פ"ט, כי יד על כס יה, ח"ג פי"ב ולא העדיף המרבה,
פכ"ד למען אנחנו, פל"ב ולא נחם אלהים, ויסב אלהים, פ"ג
תמחה את זכר עמלק.

יתרו. ח"א פ"ה, וגם הכהנים הנגשים אל י"י, פ"י וירד י"י על הר סיני,
ירד לעיני כל העם, פכ"ב הנה אנכי בא אליך, פמ"ה וכל העם
רואים את הקולות, ח"ב פל"א זכור את יום השבת, פל"ג מעמד הר סיני,
ח"ג פ"ט הנה אנכי בא אליך, פכ"ד כי לבעבור נסות, פל"ו וקדשתם
היום ומחר, אל תנשו אל אשה.

משפטים. ח"א פ"ה וכ"ח ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו, פכ"ו
וישבון כבוד ד' על הר סיני, ח"ב פכ"ו כמעשה לבנת
הספיר, ח"ג פמ"א עין תחת עין, אשר ירשעון אלהים, חמשה בקר ישלם,
פנ"א ונגש משה לבד.

תרומה. ח"ג פמ"ה טעם הכרובים והמנורה.

תצוה. ח"א פכ"ה, ושכנתי בתוך בני ישראל, ח"ג פמ"ה ועשית בגדי
קדש לאהרן, וטעם הקטורת ומכנסי בד.

תשא. ח"א פ"ד והביטו אחרי משה, פ"ח הנה מקום אתי, פ"ז ונצבת
על הצור, פכ"א וראית את אחורי, ושכותי כפי, לפני לא יראו,
פ"ג הראני נא את כבודי, הודיעני נא את דרכיך, פס"ו והלוחות מעשה
אלהים, ח"ב פל"א ביאור מצות עשה, פל"ב ומשרתו יהושע, פמ"ה מי אשר
חטא לי, ח"ג פמ"ה טעם שמן המשחה, פנ"א ויהי שם עם י"י.

ויקהל ופקודי. ח"א פ"ט וכבוד י"י מלא את המישכן.

ויקרא. ח"ג פל"ב טעם הקרבנות, פמ"ו מן הבקר הקריבו, ובו טעם כל
שאור וכל דבש וטעם קרבן עולה ויורד.

צו. ח"ג פמ"ו וכל מנחת כהן כליל תהיה, פמ"ז טעם שריפת החטאת.

שמיני. ח"א ענין שריפת נדב ואביהו, ואל אצילי בני ישראל, ח"ג פמ"ה
טעם איסור חזיר ושאר הבחמות הטמאות, פמ"ז ענין טומאת

שרצים וענין והתקדשתם והייתם קדושים.

תזריע. ח"ג פמ"ז טעם טומאת צרעת האדם והבגד והבית.

אחרי מות. ח"ג פל"ז ענין היודי והתשובה, פמ"ו טעם שעיר המשתלח,
וטעם ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים, וטעם כיסוי

הדם, פמ"ט טעם איסור העריות בפרט כולן או רובן.

קדושים. ח"א פכ"ה, פ"י מלת נחרפת לאיש, ח"ג פל"ז לא תקיפו פאת

ראשכם, ולא תשחית את פאת זקנך, וטעם שעטנו, וענין אשר יתן מזרעו
למולך, ושמתי אני את פני, וטעם איסור ערלה, להוסיף לכם את תבואתו,
פמ"ו וממקדשי תיראו, פמ"ז ולא תאכלו על הדם.
אמור. ח"ג פב"ג: ע"כ, והנשאר חסר בו.

(בכ"י נמצאה פה "אגרת השבת להראב"ע" באיזה שנים).

בסוף הספר כתוב :

השלים העתקת המאמר הנכבד הזה מאמר מורה הנבוכים החכם
הפילוסוף ר' שמואל בן תבון ז"ל בשבעה (ב)טבת שנת תתקס"ח ליצירה.

קרוב מאד האל לכל קורא אם באמת יקרא ולא י(ו)שעה
נמצא לכל דורש יבקשהו אם יהלוך נכחו ולא יתעה.
(נרפס בהוצאות שונות.)

נשלמה העתקת המאמר הזה ר' יהודה אבן תבון זלה"ה
העתיקו החכם הכולל ר' שמואל בשבעה בחדש טבת שנת
פרי צדיק החכם הגדול תהקפ"ה לאלף חמישי.

קרוב מאד האל לכל קורא אם באמת יקרא ולו ישעה
נמצא לכל דורש יבקשהו אם יהלוך נכחו ולא יתעה.

אמת מורה אמת קרף בכנור יתירו בו לפי חכמה קשורים
ובא פתי ולא ידע לנגן וניגן בו ושבר היתרים.

אמת מורה אמת קרף בכנור יתיריו על יסוד חכמה קשורים
ובא פתי בלא ידע לנגן ונגן בו והשחית היתרים.

מורה למורה ימרו שטך בני מרי ולא על זאת כבודך יחסר..
אך הוא כמו ראשון אשר יימר בפי חולה ולא חדל לזאת מתקו וסר..

חרו זה חברו הנאון רבינו משה זצ"ל על חיבור התלמוד.

בשרה תבונות קצרו הקוצרים חכמה אשר אל כל נביר ערבה,

גם אחריהם לקטו הלוקטים נפשי אליהם חובה קרבה,
במה אלומות אוזמו מהם אבק קמה אלומתי וגם נצבה.

עוד זה החרזו חבר על ספר מורה הנבוכים

„לכתיב אותו בהתחלתו“.

דעי הולך לנחות דרך ישר למלול את מסלולה,
הוי כל תועה בשדה תורה סורה ודרוד יד מעגלה,
טמא ובסיל לא יעבור בה דרך קדש יקרא לה.

„וגם זה לכתוב אותו באחריתו“.

קרוב מאד האל לכל קורא אם באמת יקרא ולא ישעה,
נמצא לכל דורש יבקשהו אם יהלך נכחה ולא יתעה.

„לא ידענו ולא מצאנו לו לנאון רבי' היד' מור' צדק שחיבר
בשום מקום כלל חרוז ומשקל אלא אלו בלבד“.

„זה חובר על הנאון זצ"ל“.

אדון יצרו אסיר יוצרו וקונו ואין רצון ללבו רק רצינו,
אשר לבש במצרים מעיל הוד ונשמע עד ספרד פעמונו,
ורקח מרקחי תורה בצוען והריחו בשנער קנמונו,
וחיבוריו מיודעיו ורעיו והתבודד ושכלו רעיונו,
ועץ חיים ועץ דעת נטועים בתוך לבו ופרש על לשונו,
אמור לדור ואל ידאג בעודו ויסיר מלבבו עצבונו,
היתפחד עדינו שר צבאו ועורר את חניתו תחכמוני,
ולמה יחרד העם בים סוף והמטה ביד משה נאונו.

וספר זה מאד ינעם לרואיו ואיש שכל מאד ינעם ויתאיו,
לחבינו בו וימצא חן בעיניו אלוה רם ועיני כל ברואיו,
ובהשכילו בסודותיו ומיליו ואז אל יעשה רצון יראיו.

„וגם זה חובר עליו זצ"ל“.

משה במקום ציד נאמן קם על קו צדק העמיד דמות,
עליהו שם במקום מטה יעש בו את האותות.

וגם זה עוד חובר עליו זצ"ל.

מאתך משה תהלתינו	ובך וממך כל גדלותינו.
נבהו דרכיך במעשיך ויתרון	פעליך על פעולותינו.
מלאך אלהים את(ה) ונבראת בצלם	אל ואם אתה כתבניתנו.
בגללך אמר אלהים נעשה	אדם בצלמנו וכדמותנו.

גם אלו על ספר מורה הנבוכים.

משה חבר מורה צדק סדר	אל כל נבוך בנה נדר.
כל הנמשך אחר הדיר	מנוי מנו לא יעדר.

תם.

מורה מאורנו ויורנו	לעלות בשכלנו לרום חביון.
עת תהנה נפשי בהניגוני	תשיש כמו כלה באפריון.
שכל והמשכיל והמושכל	יתן לנפשו מקום פדיון.
מגן וצנה הוא לצרותי	ישיב שכנתו להר ציון.

סק. (סליק)

מורה נבוכים שא שלומי עם שלום	כל יודעי דעת ופי סכלות בלום.
מכיר בערכו שור בטורי יהלום.	סורר ומורה סור ואל תקרב הלום.

סק.

אני שרף תלאוני (תלוני) עלי גם	ידי משי"ה לחיות בו נשוכים.
להביט בי ויחיו אחרי מות	חכי קרא שמי מורה נבוכים.

סליק.

שור צא אם חכמתך רבה	לחזות עלה מאין סבה
תדפיק בה צורת שכלך	תשיג חיי עולם הבא.

תם.

אומר אמת לפני כל איש יריד חסון	מורה נבוכים זה חיים ולא אסון.
על כן בעת קראי בו סר כאב לבי	מני וגם נהפך אבלי לרוב ששון.

תם.

בִּיָּוִי בְטִיחַת לֵיאָ אִי'רָא וְנו'
יֵהִי נִ'א חֶסֶד'רֶךְ לִנְחִ'מְנִי וְנו'
הוֹ'א אֶל יִשׁוּעִ'תִּי אֲבִ'מָּה וְנו'.

כל הנביך באמונתו ובדעותיו לכו מונד
ילמוד ספר מורה צדק הכולל סוד ע"ז מ'ה נ"ד.

בעמוד השני בכתב יד אחד נמצאו הדברים האלה, אשר כפי הנראה נעתקו מאמצע כ"ו אחר. התחלתו:

„וזה הנניד רבנו אברהם הנזכר בן הגאון הרב רבי משה בן הרב רבנו מיימון זצ"ל נולד בליל שבת בחדש סיון שנת את"צו לשטרות ונפטר מן העולם הזה במצרים וזכה לחיי העולם הבא בליל שני בשמנה עשר יום לחדש כסליו שנת אתקמ"ט לשטרות והיא השנה הראשונה ממחזור רס"ד ושנת השמטה. נמצאו שני חייו חמישים וארבע (?) שנה וחצי זצ"ל.
„ובנו רבנו עובדיה נולד בליל שבת בראש חרש ניסן שנת אתקל"ט לשטרות ונפטר מן העולם הזה בבית הכנסת שהיא במקום הנקרא „דמו" תבנה ותכונן וזכה לחיי העולם הבא בערב שבת בשני ימים לחדש שבט שנת אתקע"ד לשטרות ונקבר אצל אביו במצרים. נמצאו שני חייו שלשים וחמש שנים תנצב"ה. והמשכילים יזיירו כוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד.

„נולד זה הנניד רבנו אברהם הנזכר ירום הודו בכ"ד יום לחודש אלול שנת אתקצ"ו לשטרות בשישי בשבת בשעה רביעית מן היום ונימול ביום טוב של ראש השנה. הש' ית' יאריך ימיו ושנותיו בנעימים, ויהי אלה"ו עמ"ו ויע"ל, אמן כן יאמר יי' אלהי ישראל.

„וחה נוסח תקנת בני קהל עכו ת"ז בכ"א. אחרי שראינו התקנה וההסכמה הכתובה בשאלות ובתשובות הכתובות למעלה שהתקינו והסכימו אדונינו הנניד הרב רבנו אברהם בן הגאון הרב רבנו משה בן הרב רבנו מיימון זצ"ל וחכמי ארץ מצרי' בני ישיבתו ישמ' ה', ראינו גם אנחנו בני עכו דכנכול נחלת אשר כי דבריהם נכונים וכנים ונכוחים למבין וישרי' למוצאי דעת על כן הסכמנו גם אנחנו לתקן גם אותה התקנה בארץ הזאת שלא יהא שום אדם לא נשיא ולא חכם רשאי לנדות ולהחרים שום בר ישראל כי אם על פי חשובי העדה שבכל עיר ועיר, ולאחר שיסכימו השלש' לנדותו כי מצאו בו דבר עברה, בעדות ברורה, וכל המנודה ובא

לשאל אם נדוהו כראוי אל מקום שימצא שם חכם, אם ישוב ויתקן את אשר עיותו יקבלוהו, ואם ראוי לקונסו ממון על מה שעשה לא ינתן אותו הקנס לא למנודה ולא לבא מחמתו, כי אם לעניים או לכנסיות ומי שיעבור על זאת ההסכמה והתקנה ויודה שלא בהסכמת חשובי העיר נידרו (נידוהו) יחשוב יי) כחרש הנשבר שאין בו ממש ועמלו ישוב בראשו, ומי שיסכים עמנו תבא עליו ברכה.

„רוח הטבעיית העיד צאת באדם ובפהמה היא ה^לנה לנפש החיונית, ושוותי האדם והפהמה באלו השתי נפשות אלא שיש הפרש בין האדם ובהמה, כי זו נפש החיונית של אדם היא הכנה לנפש המדברת הנשארה אחרי מותו ואינה נפסדת.

על יד משה ויבקעו.	„כל משבילים עת נושעו
נצללו גם בו נטבעו.	מי ים סכלות בו הבערים
מרגליות שם נשקעו.	אך משינים מצאו תוכן
מופתי השם ויסעו.	אז חק משה תוך ספרו זה
אל הר סיני ששם שמעו.	על פיו מחוף ים הסכלות
נאמן בית בו נודעו.	דברי אל חי מפי משה
תוך חדר ספרו רגעו.	ההשגות השכליות
אמרו לפתאים נועו.	לכן אישים בואו חדרו
סורו סורו אל תנעו.	סורו סורו טמא קראו

מורה פתאים פי פתאים נא בלום הדוברים עתק וראשיהם הלום
ואמור כמאמין שד ושמות והלום (והלום?) קדש מקומי צור ואל תקרב הלום.)

שלא ידבר עם אנוש מרשיע.	אל כל בני שכל אני משביע
אור האמת עליו וגם הניע.	צדיק אשר נלה וגם הופיע
ראשון ומופתי האמת הציע.	לחקור בסוד מונע וגם מניע
חדוש עלי קדמיות וגם הרשיע.	מטענותיו באמת הכריע
כי אות אמת נתן ובו הודיע.	המאמין הפך אשר הביע
אתכם ונפש נענה תשביע.	כי יש בני גאווה וצור יכניע

אהנה בשמחתו ולא אדום.
יום נם לאור שמש בנבעון דום.

היום בחברת הידיד אשמח
מי יתנהו לי כיום בן נון

אשמח בשמחת עם לקנן.
לומר לשמש דום כיום תמים.

היום בחברתך ידיד נפשי
מי יעמיד לנו יהושע

המתמידים שלום לחי.
דוטם משכיל צומח חי.
ידע האדם וחי.
כל תואר נאמר אל חי.
הם יכול רוצה חכם חי.
המובנת ממלח חי.
צדק לערוך נר למשיחי.
נשוך ראה אותו וחי.

אספו לי רעי גם אחי
החוקרים סוד הנמצאים
המשיגים כסא עליו
וירחיקו ובמופתיהם
וישאירו אִיבֶע בלבד (?)
ויעמידו בהבנתם
לכן חובר ספר מורה
הושם על נם נם מתנוסס

ידי משה לחיות בו נשוכים.
הכי קרא שמי מורה נבוכים.

אני שרף תלוני עלי נם
להביט בו ויחיו אחרי מות

הגן המה עשר אורים.
הדעיון אך שבע שרים.

כרם חמד נטעה תוך
שלש המה לא תשיגם (ישיגם)

אך המלכות תשלום אבות.
כי המדות אינן שוות.

שלש מדות הן מורכבות
ראשית נועם שנית חובלים

גם לכסף יש לנו מוצא.
כאשר יעקב יצא יצא.

החכמה מאין תמצא
זהב שחוט מדת יצחק

ולא תלך עקלתון באורח.
וסוד הבל אשר חטא וסרח.

התבין עניני פרץ וזרח
יסוד משה נביא אל ומשיחו

ע"כ, וכו'.

והמשכיל יבין. תם. יי.

(הערה) השיר „מאתך משה תהלתנו“ נדפס בבנוי אקספורד צד XXIII, ובמקום גדלותנו, נאמר שם „נאולתנו“.

השיר „נבהו דרכיך“, חסר בבנוי אקספורד.

השיר „בשדה תבונות“ נמצא אצל מונק, במורה נבוכים הערבי בהעתקה צרפתית, וכן הדפיסו בהוספותיו לתנ"ך הוצאת כהן בהעתקה צרפתית, ובס' חבקוק אשר הוציא לאור בערבית וצרפתית.

11 מעיל שמואל, להקראי ר' שמואל ב"ר יוסף קלעי
הקראי. כולל פירוש על ס' המבחר
להקראי ר' אהרן הראשון ב"ר יוסף הרופא. על דברת
המעתיק בהקדמתו הנה לא היה להקראים כל באור על
ס' המבחר עד המחבר הזה. ר' שמואל קלעי היה אחד
מחכמי הקראים בקרים, ונקרא קלעי על שם העיר, סלע
היהודים" או כאשר יכונה הקראים בקצור קלעא או קאלע
(מקום משכן פירקאווין בימים האחרונים, וכן גם כותב הטורים האלה).

ואלה דברי בעל ההקדמה :

„ומעת חבורו של המבחר (בשנת הכ"ד לבי"ע) עד היום נמשך ת"ק
שנים ויותר היו כל דבריו הנחמדים והיקרים נעלמים ונסתרים וסתרי
סודותיו מכוסים וצפונים בעיני כל החכמים והמשכילים עד שדרך כוכב
מיעקב וקם שבט מישראל חכם א' ומיוחד מחכמנו האחרונים אשר
בקהלות אי קרים חונים, אשר אזן וחקר ודרש שבע חקירות ודרישות
בספרי וחבורי כל החכמים הקראים והרבנים הראשונים והאחרונים, ושחה
במים רבים זכים וצלולים והוציא מרקע הים פנינים והשיג את סודות
הרב ורזיו העמוקים והוציאם לאור (?) ושמש ידועים וגלויים, הנה הוא איש
האלהים החכם השלם והרב התורני הפלוסוף האלהי בר אבהן ובר אוריין
כבוד קדושת שמו הטוב אמ"ו נר דתנו ואור גלותנו עטרת ראשינו נזר
תפארתנו כמהר"ר שמואל החכם הקדוש החסיד והעניו יעמ"ש המלמד
הנדול והרב המורה צדק ומרביץ תורה, מגדילה ומאדירה, יושב אהל בעדת
בני מקרא בעיר ואם בישראל עיר גדולה של חכמים ושל סופרים ומלמדי
ספרים קק"ק קלעא רבתי עם איע"ס, בן האלוף הנכבד והנעלה כמה"ר
יוסף המשכיל המפואר הזקן הנכבד ונישוא פנים נ"ע שהתחיל לחבר את
הספר הנכבד הזה והנבחר לפרש בו כל סודות המבחר ופירש שנים ספרים

הראשונים שהם ספר בראשית וספר שמות בשלמות וגם התחיל לפרש את הספר השלישי ופירש ממנו ג' פרשיות הראשונות שהן ויקרא צו ושמיני בשלמות, ובעוה"ר לא הספיק לו העת לפרש יותר כי הגיע קצו ונחתם יומו וחלה את חליו אשר ימות בו ונתבקש לישיבה עליונה ביום ד' ה' לחדש טבת (והחכם הר"א נייבוער קרא בטעות „שבת") בשנת תקי"ד והניח חיים לכל ישראל, ולא נמצא פירוש יותר על שאר הפרשיות כ"א נמוקים קטנים בראשי פרקים ובאורים קצרים שהיה כותב הרב המחבר ג"ע בגליונות ספר המבחר שלו בעת למוד הנערים, ולקטתי אותם הנימוקים הקצרים שהם מפרשת תזריע עד תכלית התורה שהיא לעיני כל ישראל. והעתקתי אותם מכתובת ידי המחבר ג"ע אות באות מלה במלה וחברתי אותם אל הפירוש השלם להיות הספר שלם מראש ועד סוף. ולפי שאר המבחר נפטר בעו"ה ולא השלים הספר כמו שהיה בלבו וגם לא כתב שום פתיחה והקדמה לחבורו הנכבד יען כי הקדמת כל ספר שהיא ראשית המחשבה נכתבת אחר תשלום הספר ההוא באחרית המעשה, לכן הואיל החכם השלם והפילוסוף האלהי כמהר"ר שמחה יצחק החכם המפואר אמו"ר המלמד הנכבד האלהי הקדוש והמחבר הגדול וחבר הקדמה אחת נעימה וברה כחמה בדרך חרוז ושירה במדה במישקל ובמשור' להיות בראש החבור הזה כדרך כל הספרים הנכבדים והיקרים. וזאת היא ההקדמה:

„שבח זמרה תודה שירה, אל השם הנכבד נורא" וכו'. כל ההקדמה הזאת מחזקת ג' דפים או ו' עמודים. ואחרי כן עוד שיר לבעל ההקדמה, תחלתו: חכמה לבוש בינה חננה אלהים חי לעמו עם שמואל, וכו', ואח"כ נמצאה עצם ההקדמה.

הספר הזה הוא לפי הנראה עצם כ"י המחבר, ועד סוף פ' שמיני יכלכל 219 על נייר משי 4, ורף האחרון חלק. וכתוב עליו בכ"י איש אחר „הקדש של כפא", ומשם והלאה הוא כ"י איש אחר ונייר אחר, מאת המשלים אשר לא האריך הרבה, כי עד סוף הספר יכלכל רק 50 דפים, ובכו' יכיל כל הספר 269 דפים 4. הספר הזה אמנם ספר נכבד הוא, ושפת המחבר צחה ונעימה. (לא המיילים).

12 **משנה תורה להרמב"ם** (הלכות אישות). כ"י

תימן הובא מעיר חודידא.

נכתב בראשית המאה הראשונה לאלף הזה. (הרב קאהוט ז"ל רצה

להקדימו למאה ה'ב. אך לא בן הוא). נכתב על נייר משי ישן נושן. מחזיק 113 דפים 4 באמצע הספר נכתב בכתב יד איש אחר מאוחר מהראשון, במקומות רבים נסה הסופר לנקד את המלות בנקוד האשורי. על הנליון נמצאים באורי המלות והענין במקומות רבים.

13 **סליחות.** כ"י על קרף, נכתב באמצע המאה ה'ד בערך,

כתב יד אשכנזי, מחזיק 34 דפים, כלו מנוקד, ואיתיות בנ"ד כפת הרפויות מסומנות בקו מלמעלה. רוב הפיוטים כבר נמצאו בדפוס. אך שנים שלשה מהם אשר לא ידעתי בטח אם נדפסו, וספרים לעיין בהם לא נמצאו תחת ידי, הנני מעתיק בזה.

על פיוט אחד רשום כדברים האלה:

„תחנה שחברה מרנא ורבנא הרב ר' מנחם זצ"ל איש ריקאנטי.

שמו רשום בראשי החרוזים „מנחם הקטן ברבי בנימן חזק ואמן

אמן ואמן, זצ"ל:

מלך חי וקים לעולמים,

שמך הקדוש מפואר בפי כל היקומים,

לפניך י"י גלויים כל נעלמים.

מלאכי צבאיך מהללים אותך בנעימים.

בסוף הפיוט התום הוא עוד הפעם: „מנחם הקטן ברבי בנימן זצ"ל:

על פיוט אחד „משה" בראשי החרוזים, תחלתו:

מצירי עדי יצרי, מנתיב אל מטני,

ומה אעשה ביום צורי, יבוא ויפקדני,

רובי פשעי ומרי, בכתבו יראני,

על זאת סמר בשרי, חיל לידה יאחזני וכי.

כל הפיוט הזה כתוב יושר בשפה ברורה ונעימה כחקי השירה.

עוד פיוט, וראשי החרוזים דניאל, תחלתו:

דרשונך בכל לב נצח ישראל, וכי.

בראש הדף הראשון רשום בכ"י איש אחר, איזה כתיבה, אבל

קשה לקרותה גם ע"י זכוכית מגדלת כי נמחקה מרוב ימים, ואלה המכות

אשר יכלתי להוציא:

„לזכרון... טוב אמוא... אמן... כה"ר דניאל ב"ר יצחק מריקאנטי ז"ל ספר סליחות ותחנונים וקבלות (אולי תפלות?) ילידי אה"ק... ס"ת קודש. משה הפאל בכמ"ה הרופא מאיר יוסף בן אנית (?) נ"ע. פייקאנון (?) ואולי הוא מריקאנטי). נר ותישב....

14 **ס' העטור** או עטור סופרים, לרבנו יצחק ב"ר אבא מרי ממרשיליא. אחד הפוסקים הנדולים אשר עליו ישען בית ישראל. כולל דיני ממונות שטרות, קדושין, כתובות ונטין. כ"י על קלף יפה. נכתב לפני שנת ק' בערך. הכתב מרובע. מחזיק 183 דפים פאליא קטן, חסר בראשו 15 דפים, ובסופו מאות כ"ף בחלוקת שותפין. כ"י שפניא.

15 **עשרה מאמרות** לר' בלב אב"א הקראי (אפנדופולי). כ"י יפה ושלם מראשו ועד סופו. מחזיק 275 דפים.

ע"ד תכן הספר, נשמע מפי המחבר או המעתיק עצמו, יען לא די הוא את אשר נדע מפי רושמי הספרים, אשר ידעו את שם הספר הזה רק מפי השמועה, מבעל ס' „דר מרכי" (אורחות צדיקים). ח"ל הפתיחה :

„זה מורה מקום לעשרה מאמרות שחברנו“.

„בפתיחה הכוללת קודם תחלת הרבור בה הזכרנו מה כונתנו במאמר הזה וכי. בפתיחה הזאת הזכרנו סבות המחלוקת שביננו ובי אחינו הרבנים, ושקבלתם אינה אמיתית לדעת האמת, ולמה לא קבלוהו; אבותינו התאנים הטובות ע"ה, ויזכיר הזמן שנחלקו הקראים והרבנים, ויודיע בראיה נוכחת שעד זמן עזרא ומה שאחריו היו כל ישראל נשמעים לתורת משה הכתובה לבד לא לזולתה ולא היתה להם תורת הקבלה, ויזכיר אנב גררא ביאת מלך אלכסנדרוס מוקדון לירושלם, ויזכיר קצת כתות מן היהודים שיצאו מכלל ישראל, וכי בנו בית מקדש אחר בהר הזיתים (?) ויתחיל בענין ספור אנטינוס איש שוכו (סוכו) ובמאמרו שאמר לתלמידיו צדוק וביתוס. ויזכיר קצת מספורי יש"ו הנוצרי וי"ב שלוחיו, וכי הם יצאו מן הכלל ככתות הראשונים. ויזכיר מלחמת בית השמונאי הכהנים ונבורתם, וספת הריב (בין) החכמים. ויזכיר שני ינאי

המלך וזולתו מה... שונאי החכמים, וסבת שנאתם להם, ומעשה בספור שמעון
בזשטח ע"ה. ויודיע בראיות ברורות (?) שהרבנים הם היוצאים מכלל ישראל...
הקראים, ושנחנו הולכים בדרך שהיו החכמים והסנהדרין הגדולה הולכים
עליה לא נטה... נפנה ימין ושמאל, וזכיר הסבה שמפני שמנו חכמינו
ע"ה התאנים הבכורות לשנן מזמור אשרי תמימי דרך ברבים, בשבע שבתות
ימי הספירה, והסבה שהניעני בחבור אלה המאמרים, וזכיר שלש סבות
בתקנם תקנה זו ר"ל לקרוא מזמור אשרי תמימי דרך בכל שבת ושבת משבע
שבתות, ולמה מחובר מזמור זה מנעים זמירות ישראל על שמונה א"ב כל
אות שמונה פעמים, ויודיע תועלות מספר השמונה.

המאמר הראשון, ששרשו פסוק והיה היום הזה לכם
לזכרון וכו'. ובפתיחתו הזכרנו כציאת הש"י, וכי אנרם ע"ה היה ראש
המודיעים אותו, ודת בנוי המגדל וכי הפלוסוף הורה במופת אמת נכון מציאותו
ויחודו וכו'.

המאמר השני, ששרשו מגלת שיר השירים הנקרא ביום
שביעי עצרת, וכו'.

המאמר השלישי, ששרשו ארבע אותיות, אלף בית נימל
דלת הנקרא בשבת הראשון משבע שבתות.

המאמר הרביעי, ששרשו ג' אותיות **הא וו זין**
הנקרא בשבת השנית משבע שבתות: בפתיחתו זכרנו ענין היראה וחלקיה.
וכו'. וזכיר מאמר אנטיגנוס איש שוכו לתלמידיו צדוק וביתות ומחשבתם
שחשבו על דבריו ונפרדו מהרב ע"ה ויצאו מן הכלל, וזכרתי ישראל האשימו
לרב זה על דבריו אלו. ויודיע דת אלו רצוני של צדוק וביתוס, ויזכיר בעדים
נאמנים ובראיות ברורות כשהר שאין הצדוקים והביתוסים אנחנו הקראים
ויודיע שקרות ועדות שקר מי שהעיד על הקראים הם הם. וזכיר מאמר
ר' יהודה למלך כוזרי ענין ינאי המלך ומאמר זולתו מן החכמים, ויפרש
מאמר קצתם שממנו יחשב שדעת החכמים היא שהקראים הם הצדוקים
והביתוסים ויודיע שרבים לא הבינו כונת אומרו אלא אהבת הרישות והנצחון

השכינוהו בענין הסכלות וטחו עיני לראות האמת ולגלותו, ולמדו לשונם לדבר כזב וכו'.

המאמר החמישי, ששרשו שלש אותיות חי"ת טי"ת

י"ד. הנקרא בשבת השלישית משבע שבתות, ובפתיחתו יבאר שהיראה והשמחה עם שהם הפכים יתנו שניהם שלמות לעבודתו ית'.

המאמר השני, ששרשו שלש אותיות כ"ף למ"ד מ"ם

הנקרא בשבת הרביעית משבע שבתות, ובפתיחתו יבאר תחית המתים ויחזיקהו במשלים וראיות, וכו'.

המאמר השביעי, ששרשו שלש אותיות נו"ן סמ"ך

ע"ן הנקרא בשבת החמשתית משבע שבתות, (המאמר הזה בכלל כולל עניני פלוסופיא.)

המאמר השמיני, ששרשו שלש אותיות פ"א צד"י

קו"ף הנקרא בשבת הששית משבע שבתות, ובפתיחתו יבאר שלא יוכל האדם להתפאר רק בדיעת ה', וכו'. ויבאר גם מראות יחזקאל, וירד ד' בענן וכדומה.

המאמר התשיעי, ששרשו שלש אותיות רי"ש שי"ן

תי"ו, הנקרא בשבת השביעית משבע שבתות, ובפתיחתו יזכיר שמה שאמרו הוברי שמים שהמזל ישם האדם בעל מעלה וחסרון ושהוא מוכרח בפעולותיו אינו מאמר אמתי. ובחתימתו יזכיר ההפרש בין הדת האלהית והנמוסית.

המאמר העשירי, הנאמר ביום מתן תורה הוא יום

החמישים, ושרישו פסוק בחדש השלישי, יבאר דעות החכמים אם יום זה הוא יום מתן תורה עצמו או היה קרוב לו והוא מועד אחר נקרא חג השבועות, שחקת קציר ישמר לנו ית', והסבה שהתקינו ע"ה לקרוא ספר רות אחר נטות השמש, ולמה נתנה התורה ביום זה שהוא יום חמישים, ולמה נתאחרת להנתן עד זמן משה רבנו ע"ה וכדומה וכו'.

בסוף ההקדמה בעלה השני נמצא הכתובה הזאת;

„אמר החכם ר' ישראל המערבי נ"ע כי תקן המחזור הוא תקן תאנים הטובות שהיו מעולי בבל אשר נשארו אחריהם דור אחר דור אשר עמדו ותקנו המחזור בז מעוברות וי"ב פשוטות להקרבת זמן האביב על פי דעתם

ולכן נמשך אחריו וסימן לדבר ז' מעוברות הנה פסוק בראשית שהוא ז'
מלות וי"ב פשוטות שהוא פסוק ולכל הירד החזקה שהוא י"ב מלות, וסימן
אחר בשנה מעוברת עלי"ך נסמכת "מרה"ם מבטן אמ"י אלי את"ה.

אח"כ מתחיל עצם הספר ח"ל;

„אמר אליהו בן לאדוני אבי כמה"ר יצחק החכם המלמד ז"ל המעתיק
הספר הזה של הרב רבינו כלב החכם האלהי אפנדופלו בן אליהו יעמ"ש
שהוא ביאר יסודי הדת והאמונה שלמות הגוף והנפש ושהיא תורתנו
התמימה נצחית וקיימת לעולמי עד כי דת הקראים קדומה מזמן הנביאים
דתם דתינו שבילם שבילנו שהיו מתנהגים על פי תורה שבכתב ולא היו
מאמינים תורה שבעל פה חלילה וחס ושהוא ביאר עשרה עקרי האמונה
וישאר דברים שהם בני גילים הם ויהי בראותי הספר הזה חשקי ותאותי
רבה עד מאד ולא מצאתי פניות לכתוב אותו מפני הצרות והרעות אשר
מצאונו כי באו עלינו גדודים ויסולו עלי דרכם בשנת תתק"ו וכתבתי אני
ברעב ובצמא ובעירום ובחסר כל הייתי ביום אכלני חרב וקרה בלילה ותדד
שנתי מעיני אלה תולדות יעקב ויעקבני זה פעמים, רבות אין חקר ואין
מספר דחפני והשביעני ממרורים וישקני מי ראש ולענה וכוס מי המרים
המאררים נתן לי לשנות שתיתי מציתי ושבעתי בוז וחרפה מייסורי העניות
והדלות. גם שפלות כרום זלות וצרות מרורות חוברות אשה אל אחותה וכו'“
הנה כי כן הננו רואים כי תכלית הספר הזה, לא ביאור על שיה"ש
לא פירוש אשרי תמימי דרך. כי אם באור עשרה עקרי האמונה (הקראים
חשבו עשרה) והמחבר תלה אותם באיזה פסוקים.

16 פירוש המשניות להרמב"ם סדר זרעים, כ"י תימן. נמצא בעיר
עדן, על קלף עב מאד. בלשון ערבית משנת כ"ג בעמרא אתרכ"ח
(לשטרות). או שנת ע"ו או ע"ז לאלף השישי, (המחלוקת על דבר הברל השנה
ידועה, ועיין במאור עינים לר"ע מן האדומים) חסר מעט בראשו. מחזיק 184
דפים. 4, על הגליון הערות מעטות בכ"י הסופר.

17 פירוש המשניות כנ"ל סדר נשים, הובא מעיר חודידא בתימן
חלק ממנו נכתב על נייר משי והוא ישן נושן
קודם שנת ק' בלי כל ספק. ויד מאוחרת הוסיף את אשר היה
חסר בראשיתו על נייר הרגיל, (45 דפים) על הגליונות הערות בכ"י
מאוחרת, שלם מראשו עד סופו. מחזיק 137 דפים, מעבר לדרך האחרון
נמצאה כתובה, והחצי ממנה מדובקת בנייר (הרב המנוח ר"א קאהוט ז"ל,
מיחסו למאה ה"ב. אך הפריו על המדה.) זו"ל: על שם בית הכנסת
הקדושה בצנעא המקום ימהר הקץ. . . . בשנת אתת"א שנין לשטרות,
(לחשבוננו רמ"ה, ולחשבון חכמים אחרים בערך רל"ה.) ואצל הר"א קאהוט
נדפס בטעות 1331 לספירת הנוצרים. הרשימה הזאת נכתבה ביד מאוחרת
(מס' סוטה יקרא שוטה, מלשון ושטית. ולא אבין מדוע הציג הרב קאהוט
סימן השאלה על זה ?)

18 פירוש המשניות כנ"ל סדר קדשים, גם זה הובא מחודידא עם
הקודם. כתוב כלו על נייר משי, חסר בראשו
(ממס' זבחים), על דף נ"ח רשום ציור המנורה באופן אחר כאשר
לא ראינו עוד עד כה. בדף 87 על הגליון מובאה דעת יונתן בן
עוזיאל. והרד"ק בכמה מקומות, ועוד הערות בעברית וערבית כתובות בידי
אנשים שונים. על גליון דף 246 מובאה דעת "משנת ר' עובדיה". ובדף
השני מובא: ובר' עובדיה". וכן נמצאים בו כל ציורי כלי הקדש והמזבח
וכו'. בסופו נמצאה מס' קנים. מחזיק 253 דפים, וחסר מעט בסופו ממס'
קנים. גם זה נכתב בעת אחת בערך עם הקודם.

עוֹזָה

19 מן הגאון הגדול בישראל מהור"ר עזרא יהודה יעקב
בן כ"ר אליעזר אליקום זצ"ל

אשר היה מורה צדק בק"ק זולצבערג ואב זקן של הקצין איש תם וישר ירא
אלהים וסור מרע חכם גדול בתורה ומעשיו מרובין מחכמתו כ"ה ולמן
ולצבערג שיח' בהיידעלסהיים.

עֵזְרָא מַעַם ה' עֲשֵׂה שְׁמִים וְאַרְץ, אַחִיה וְלֹא אֲמוֹת וְאִסְפַּר מַעֲשֵׂה קַרְץ
עַד כִּי יָבֹא מִשִּׁיחֵנוּ בֶן פְּרִץ.

יְהוָה יַעֲקֹב בַּתְּפִלָּה לִפְנֵי ה' נֹרָא עֲלִילָה וַיְהִיה לְרִצּוֹן אֲמַרִי פִי, וְלֹא
ח"ו לְפֹקֵה וּלְמַכְשֵׁלָה.

בִּרְלֵב לַעֲשׂוֹת רִצּוֹן קוֹנֵי עֲשֵׂה וְאֵל תֵּאָחֵר, כּוֹאֵת אֲנִי בּוֹחֵר, מִי יִתֵּן
וְהִיה כִּיּוֹם זֶה יוֹם מַחֵר.

ר' אליעזר אומר שוב יום אחד וכו', עיין בפנים ככל עת יהיו בנדיך לבנים
בתשיבה מוכן ומוזמן ומתוקנים.

אֲלֵי קוֹם מַחֲשַׁבְתִּי לְטוֹבָה וַיְחַד לְבָבִי לִירְאָה וְלֹאֲהַבָּה, וַיִּכְפַּר חַטָּא וְעוֹן
וּפִשַׁע כִּי רַבָּה יִזְכּוֹר לְטוֹבָה לִי וּלְכָל יִשְׂרָאֵל וּלְרֵאוֹת בְּנֵי אֲרִיאֵל
בִּימֵינוּ תוֹשַׁע יְהוּדָה וַיְבֹא הַנּוֹאֵל, חֹזֵק וְאַמִּץ הַיּוֹם כַּמַּחֵר כִּי לֹא יִדְעֵתִי יוֹם
מוֹתִי, וְאִם לֹא עֲכָשִׂיו אֵימָתִי, בּוֹה אֲסִיִּים אִם שְׁנִיתִי תֵּלִין אֲתִי.

אֲנִכִּי נִפְשִׁי כְּתָבִי יִהְיֶה הַיּוֹם מִנְחַת יְהוָה לְחֹרוֹת מַעֲשֵׂה ה' כִּי נֹרָא
אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא לִכֵּן לְעַמִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲדַבֵּר דְּבָרִים רַכִּים הַנֶּאֱמָרִים
בְּאִמְרָה וְאִבְקַשׁ מִמַּעַלְתְּכֶם מַחִילָה סְלִיחָה וּכְפָרָה וּשְׂאֵלָתִי וּבִקְשָׁתִי שְׂאֵל
יְהִיה לְכֶם לְטוֹרָה. וְלִמְשָׂא בַעַת צָרָה עַל כָּל צָרָה שְׂאֵל תְּבֹא אוֹי לִי אִם אוֹמְרָה
כְּשֶׁאֲנִי מוֹטֵל עַל עֵרֶשׂ דּוּי, לֹא עֲלִיכֶם נִנְוָרָה נִנְוָרָה פֶּן וְאוֹלֵי נִטְרָף הַשְּׁעָה

ולבי סרה ותזכיר לאמר לי אמור וידוי, וידוי בלב ברה אולי יש תקוה ושרא לי מריה נם אלה לא תשכחנה ועומדים בעזרה מה שלבי חשקה לדברה עיין בספר החיים דף פ"ה שם תמצא מהרה נוזר אם בנזרת הקב"ה וכו'. אדבר עמכם מלה במלה כרת וכשורה. יהודה עוד לקרוא ואם ח"ו לא יעלה ויבוא שרעתי ומחשבתי נסונה אחורה אמור אותם בשבילי יהודה חייש לברירה, ה' יר"ה עמכם אם תוכל כזאת בעשרה בכם בחרתי לעבדה ולשמרה יהודה חייש לגמלין חסד ואמת לראות באספקלריא המאירה.

ברוך הבא בשם ה' לבקר את החולה לו עמי תשמעו לי הבט נא וראה על מראה שלי הכרת פנים ענתה בי אם יש שינוי אצלי צא מתוך עמי תאמר לי נושי חושי עושי ספר חיים או מעבר יבק כאחת שוה לי ושם נאמר כתיבה נעימה יחיבא אמריה לכל חולי ה' יתן שכל ובינה לדבר עמכם מלה במלה אהבתי את ה' כי ישמע קולי שמע ה' קול יהורא ואל עמו תביאנו ידיו רב לי אולי יחנן ה' צבאות פן ואולי יהיו לרצון אמרי פי והנין לבי לפניך ה' צורי ונואלי.

גל מעלי חרפה ובוז אם יבוא הס"ם ויתן קונו לך עבוד אלהים אחרים ודעתי להיות שלו ע"י יסורים המעבירים דעת ח"ו אודה לי"י אותו דעה ומחשבה אני מבטל לא שרירין ולא קימין לי הסכת ושמע ישראל עדים אתם היום לי וגם לו ה' אחד ואין שני לו זהאלי ואנוהו לעד ולנצח אחכה לו. דבקה לעפר נפשי ורוחי ונשמתי עלה למעלה אז מוכשר הנוף מהרה לקבלה כמנהג אבותיכם תעשו אלה, הרי זה בכי יותן ט"ו מדות מים הן הנה מ' קבין עולה שופכין כאחת על נפשי כולה לקיים חזקתי עליכם מים טהורים ויוכשר כשי ועולה.

היום אם בקולי תשמעו יחלך לפניך צדקך לעולמי עולמים וצדקה תחלק בבית עולמים תרי"ג פרוטות פ' פעמים עניים אשר ישנו פה זכין בדמים מותר להוסיף וממנו אל תגרעו פן תשדו בים מום אל ירך לבבך בתתי היה תמים למען תחיה וירשת שני עולמים ולעניים אשר סמוכים לנו והן תוך נ' פרסאות ככל חד וחד ט' ד"ק ח"י פשוטים תרי"ג ב' פעמים.

וזה לי לישועה להעטיר בתפארה כי יאמרו על קברי דברי תורה מה ששמעתם מפיו דווקא יהי לי לעזרא זאת לי יהודה ולא דברי זרה בטלית שאינו שלי ומה לי להתפארה יפה שתיקתך מדיבורך, ושדיא אחיזרא רק

דברי שמע ליושבי שורה לקיים וחכך כיון הטוב דובב שפתי ישנים בקברה,
אח"כ יאמרו בני קדיש עד נמירא.

זאת ועוד אחרת סמוך לקברות אבותי תקברנה עד זיבולא בתרייתא לא
תמנע ממני ואח"כ אחר תלכו לחיים ולשלום לביתם אתם גם אתם לרבות
בני לביתי ריקם אל תשיבני כל שבעה ושלשים לדברה בדברי תורה
תזכרני משניות עם מנוחה נכונה להשיב נפשי ונשמתי על בני אולי תסתרי
ביום אף וישמרנו, בכל הזמנים הנ"ל תלמדו פרק כולה מרישא עד סיפא
לכפר על עוני מ"מ בזה אתם לא פטורים ממני, כי אורחא רחיקא וזוודתא
קוי לא לכם שמע בני.

חזק ואמץ למודי ה' רב שלום וחיים ואחר שלשים עד כלות י"ב חדשים
יום או יומיים שם שם לו חק ומשפט בזאת התורה אשר שם סם חיים
לומדי תורה, לומדי משניות בכיתם לשם שמים ד' משנת בפקר, ובערב ג"כ
אל תנח ירך ללמוד ד' ואח"כ תסיים אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד
שיכון לבו לשמים אם חכם בני ישמח לבי גם אני תורתכם תהי' לי לתשועה
בוה היום ואתם הדבקים בה' אלהיכם היום כולכם חיים.

טוב ה' למאד ביום צרה יומא דדינא הן הם שני וחמשי ושני בשעת הוצאת
ס"ת יהי נא חסדך לנחמני יזכור אלהים נשמת אאמ"ו וכו', ובעבורי
יתנו בני כל פעם ופעם ד' פשיטים לעני מעזבון שרי המעות כזאת תתנו
ואחר כלות י"ב חודש לאבלך פטור אתה ממני במאמר ביד (?) מיד
תכתבני חוק הקצוב לקהל תתנני ובר"ה וביוב"פ כל ימי חייו לרבות שלש
רגלים יזכור בזכרון טוב אתם ובני למען שמך ה' וסלחת לעוני ואת חטאת
יהודא לא תמצאנה כי אסלח לאשר אשאיר ואיננו.

רדעתי ה' כי צדק משפטך ע"כ אנכי אירא ואצוה לבני באזהרה לקיים
ליהודא היתה אורה בנר של שעה על פני המנורה יאירה ערב ובקר
בשעת התפלה עד נמירא ולא יותר ואז תכבה מהרה לזה אני מוכה תשעה
זחוב' אמירה לנבוה כמסורה.

כי אתה ה' מחסי עליון שמת מעונך שנה ראשונה לאבלך, אתיתי לחננך
כל ער"ח קודם מנחה עשה למעני ולמענך לך אל בית הכנסת ואמור
תהלים בכל כוונך ועל כל פרק ופרק סיום ספר תזכיר שמי בתוך יהי רצון
לפניך להיות נשמת צרורה בערור החיים ובשבילי יתן ויחזור ויתן מממונך,

ואם מצא בי עשרה אמור קדיש בנרונך הלא אביך קונך.
לך לבר חטאתי מי יוכל לספר לגופי ולנשמת יושתי כופר חטא ועון ופשע
לחפר קודש לה' מנכסי עידית ומשפר, ארבע מאות זהובים רייניש
במספר יתן ויוחלט לנאמני הקהלה הנמשלים לכוכבי צפר קרן סיימת לעולמי
עד לא תופר מפירותיה יתקיימו עניי קהלתנו השוכנים בכפר ובפרט מי
שיש לו תינוק בבית הספר ותיטיב לה' משור פר והרי זה בכי יותן כבהלוואה
ליושבי קריה או בכפר בכתיבה והתימה ע"י שררה יר"ה ובמשכון נחלאות
עידית מן מובחר ו: פר ולאחד לא תשיך כמו שכתוב בספר, ובזכות זה יגן
עליכם מי שאמר אנכי עפר ואפר.

מה טוב ומה נעים לעשות עמי אות לטובה ולשלם לכל פועל העובדים
באהבה ואלו הם דהיינו לכל לומדים שלומדים שנה ראשונה משניות
שכרם אני נקבה, ח"י זהובים יתן להם כפי ערך וקצבה, אם תמצא בספרי
חובות בנך ממעות מעשר שלי ההתחייבות עלי לשלם, להם יהיבא ואם לאו
מעזבוני תתננה עליכם חובה, ואם תמצא מעות מעשר שם הנ"ל יותר לקרובי
אקדש ולהם יזכרה לי אלהי לטובה נושו חושו עושו ועשו זאת מה בצע
ברמי בררתי אל שחת לעולם הבא.

אות נון תמצא לקמן רק אקדם לזרז מה שיהיה דבורך על קברי מה
שלמדתי ויהיבא כתיבה בספרי וזהו:

הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה פי' רשי' לשלם
לצדיקים לעוה"ב, ואין על אף לרשעים לתרץ ע"פ נמרא דברכות: אמר
ר' יוחנן ג' דברים בקש משה מלפני הקב"ה נתן לו וכו'. בקש להודיע
דרכיו, מפני מה צדיק וטוב לו, צדיק ורע לו, יש רשע וטוב לו יש רשע ורע
לו, צדיק וטוב לו צדיק נמור פירש רשי' טוב לו בעוה"ז ובעוה"ב, וצדיק
שאינו נמור רע לו בעוה"ז וטוב לו בעוה"ב, וכן ברשע ע"ש, ופליגי אדר"מ
דאמר וחנותי את אשר אחזק ואע"פ שאינו הנון נמצא אם הקב"ה משלם
במשפט צריך לשלם לצדיק שאינו נמור רע בעוה"ז מה שא"כ לר"מ דאמר
אף לצדיק שאינו נמור טוב לו בעוה"ז. מדכתיב וחנותי וכו', ואע"פ שאינו
הנון משלם לו שכרו שלא כדון ד"ל. וזה כוונת הפסוק הנ"ל הצור תמים
וכו' כמו שאמר ר'י זאת אם הנ"ל במשפט למה יש צדיק ורע לו וכשאלת
משה רע"ה, ותירץ הפסוק אל אמונה שביקש לשלם לו שכרו משלם לעוה"ב
לכן הרע לצדיק שאינו נמור בעוה"ז לשלם שכרו כלו לעוה"ב, לכן הביא נמרא

בב"ק דף נ"א כל האומר הקב"ה וותרן הוא יוותרו חיוו שנאמר הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט שלא תאמר הקב"ה עשה כמו שאמר ר"מ, רק עשה הכל במשפט ולא הרע לצדיק שאינו גמור אלא שיהא שכרו כולו לעה"ב. והיינו אל אמונה. —

ג קי יהי' לביתי זו אשתי בלא יבועה ות"כ (ותקיעת כף) תקחה את כתובתה ותוספתה כי לא קבלה ממני שום דבר קודם מותי וגם צרורה לא אתפסתי נאמנת היא בכל ביתי עולה בה לא מצאתי וכל ימי ארמלתא בחנם תשבה בעל קורתיה דהיינו שטוב אונד קאממער וזאת יהיה לה כל ימי חיי שרה ולא זו בלבד עולה במחשבתה אלא לרבות אשר יהיו לה כל מיני אכילה ושתיה ושומן הן שומן בשר הן שומן חלב וכן העצים הנמצאים ושייכים להבערה אשר ישנו בביתי או סמוך לביתי הכל כאשר לכל למתנה גמורה בלי מנרעת מכתובה הנ"ל להנאתה והרי זה בני יותן אלף זהובים רייניש חובות מן עדיות הנמצאים בפנקס חובות יהיה לה להנות ממנו בפירות דהיינו הריבית העולים בכל שנה ושנה שיהא פרנסה בכבוד כי היא תפארתה אבל לאחר מיתתה שייכים אלף זהובים הנ"ל ליורשי אבינו כי כך היא צוואתה, וכן כל פלי אכילה וצרכי תשמישה הן כלי כסף וזהב הן כלי עצים ואבנים כפי השייכים לנופה ולצורך תשמישה, יהיו לה כל ימי חייה ואח"כ יהיו נ"ב לחזרה, השמר! אל תמר בה בכל מה שכתבתי והיו כי יצעק אלי ושמעתי כבוד תכבדנה כדת וקראוי כי אשת אביך היא, ובכל יעבור כתיב אזהרה אחר אזהרה. — גם נתן תתן לכל נכדי השייכים לבני שי, הנמצאים הן עדיין פנוים ולא קבלו ממני שום מתנה לנדן שלהם הן הם יקחו מעזבוני בראש לכל אחד ואחד מאה ר"ט כפי שנתתי בחיי לנכדי בריינה תי' בת בני כ"ר זוסמן שי' ולנכדי מן בתי מלכה תי' אשר עדיין פנוים הם הן הנה יקחו כל חד וחד שבעים ושבעה זהובים ולבני בני בנים יותן לכל הדא וחדא שלשה זהובים לזכרון נקבות וזכרים בכלל זה וגם לבתי מלכה אם היא עדיין בחיי' שייך לה בראש חוץ משטר חצי חלק וזכרים ארבע מאות זהובים רייניש. כיון שבת יחידה היא. והיא לא תזכה בזה רק להנות בפירותיה וקאחר מותה חזרה ליוצא חלצי בנות ובנים כאחד יחשב חלק כחלק יאכלו.

סומך ה' לכל הנופלים בני גדולים וקטנים שמעו דבר אביכם אשר תעשו באחרית הימים ושנים אחר התשלומין חולין והקדשות הנזכרים הנותר לכם יהיו מוכנים. וכל חד וחד על דגלו יהא חונים ובצע שדי יתלונן בעושר וכבוד לעולמי עולמים ובשנים מתוקנים ישבעו בטוב והניחו יתרם לבנים.

עניי כל אליך ישברו בני אתם הם עשר תעשר חלקיכם כפי ירושה ומתנה
המניט אליכם וכל קרובי ועניי עירי יזכר בהם ובזה תמצא הן וחסד בעניי
אלהים ואדם ולצדקה תחשב לכם ולהם.

פודה ה' נפשי מכל צרה אחר י"ב חודש ושנה עברה עמוד מצבה על
קברי פאר ושבח אל תכתוב בשירה רק זה שמי וזכרי אתה פותח וסוגרה וזהו:
"פ"ג עזרא יהודא בן כ"ר אליעזר אליקום פלוני מת ונפשי למקום אשר
לקחה חזרה תנצב"ה. ולראות באספקלריא המאירה.

צדק צדק תרדוף למען תחיה כל ימי חיידך לרבות ימים ולילות התפללו עלי
היה הוה ויהיה אלי תסתרה ביום אף להניע שובע ושמחות בימינו נצח
לעולם ולעולמי עולמים.

קראתיך בכל לב ואבקש מיושבי עירי סליחה ומחילה בראש כל מחברתי
קדישתא הלומדים עמי אתי במחיצת חכמים ונבונים את והב בסופה אל תקרא
בסופה אלא בסופה אהבה וחביבה, וביפי פנים לטוב תזכרוני מה שלמדתם
ממני לזכות ולא לחובה, דכתיב כל האומר דבר בשם אומרו מביא נאולה
לעולם בקרב ימים ושנים וכן אני אומר לכל עדת אמונים, וזכרון אחד יהיו
לכאן ולכאן ולטובה יהיו מוכנים, ובכללם כל המשותפים לי הן בשטר הן
בדברים כלם בזכרון טוב הן הן ידברו וכאחת נדונים ולא יתנו לי דופי
באחרית הימים ושנים, אתם תלכו לחיים ולשלום ואני אלך בשם אלהים
חיים אדוני האדונים, למנוחת כבוד עם ישרים והגונים, עד כי יבוא אלהים,
והשיב לב אבות על בנים.

ר"בה ריבי ונאלני לשלם כל החובות אצל נמולים ואינו נימולים מעובוני
ותושב כל דבר ודבר על כנה אם חכם בני ישמח לבי גם אני.

שיבה בנים שובכים בני ובנותי נושו אלי ואדברה מה תעשו אחרי מותי
להיות צדיקים ושוב יום אחד לפני מותך, זאת בתשובה כל ימי חיידך.

תורה צוה לנו משה במ"ע, מלת הן הנה בעשה ואזהרה היה קובע
עתים לתורה במקרא במשנה ובגמרא.

תא שמע הוי זהיר להתפלל בכ"ה לפני שוכן מעונים, ואתם תהיו מן יוד
הראשונים ותלבש את עצמך בכנדים נאים ומתוקנים ובזה תאריכו
ימים ושנים.

שמע בני מוסר אביך להיות מו"מ שלך באמונה ואל תטוש תורת אמך
לקיים דבורך הן ולאוי שלך בדבור במענה ואז תצליח בכל אשר
אתה פונה.

רַיִיחִים (?) שֶׁלְךָ עֶשֶׂר תַּעֲשֶׂר מִלַּח מִמּוֹן חֶסֶר בַּחֲנִי אִמְרָה אִם לֹא תִתְעַשֶׂר.
קִדְשׁ אֶת עֲצֻמְךָ בְּמוֹתֵר לְךָ שִׂמְחָה תִשְׂמַח בַּחֲלֻקְךָ הַנִּיתָן לְךָ וְאִף תִּסְתַּכַּל
בַּפְּנֵי יִבְשׁ (?) בְּאֶסֶז כִּי חוֹלֵין הוּא לְךָ הַשְּׂמֵר וְהוֹזֵר מִלְּהַתִּיחַד עִם
אִשֶׁת נְכָרִי מִמַּעֲשֵׂה שְׁהִי ה' יִשְׁמְרֵנו לֹא תִתֵּן לְנִשְׁיִם חֵילֶךָ.

צְדִיק אֶתָּה בְּכָל דְּרִכֶיךָ מִה שְׁהִי נָתַן לְךָ וְיַעֲלֶה בְּנוֹרֶלְךָ, לֹא תִנּוּל וְלֹא תִנְנוּב
זֶה שִׁישׁ לְךָ אִינוֹ שֶׁלְךָ קִנְיִן שְׂאִינוֹ שֶׁלְךָ לְמָה הִיא לְךָ.

פְּרוּשׁ אֶת עֲצֻמְךָ מִשְׁבֹּעוֹת אִמְתּוֹ וּמִכִּ"ש מִשְׁבֹּעוֹת שְׂקָר, לְמָה תִּמּוֹת בְּלֹא
עֵתָךְ מִן עוֹלָם עֶקֶר, זֶה יִהְיֶה לְךָ לְזִכְרוֹן עֶרֶב וּבֶקֶר.

עַל הַכִּיעוּר וְדוּמָה כּוֹ בִּנְיָן רְכִילוֹת וְלִיצְנוֹת מִמֶּנּוּ הִרְחַק אֶל תִּשְׁמַע, יִתַּד תְּהִיָּה
עַל אֲזַנְךָ מִלְּשִׁמּוֹעַ קוֹלוֹ.

סוּד לְרַעַף אֶל תִּאֲמַר אֶפִּילוֹ מֵאִשְׁתְּךָ וּבְנִיךָ שִׁמְרֵ, כִּי אִינִם מְבִינִים וְיִודְעִים
לְהַבְחִין בֵּין טוֹב לְרַעָה.

נֹא כִבֵּד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ, לְרַבּוֹת אַחִיד הַנְּדוּל וְאֶת אֲבִיךָ בְּכָל יְמֶיךָ,
וְאֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא לְרַבּוֹת ת"ח שְׂאֵל אֲבִיךָ וְיִנְדֹף וְנִם זְקִנִי עִמְךָ.

מָה נִם ? לְרַבּוֹת נְשִׁיכֶם וּבְנִיכֶם יוֹתֵר עַל עֲרַכְכֶם, שְׂאֵרָה כִּסּוּתָהּ וְעוֹנָתָה
לֹא יִנְרַע מִכֶּם וְנִם יוֹהֲרוּ עַל כְּבוֹדְכֶם כְּבֵד שְׁבִתוֹת וְיִוִּט כָּל יְמֵי חַיִּיכֶם.

לֹא זֶה אִף זֶה כְּבֵד אֲוֹרָחִים עֲנִיִּים וְעִשְׂרִים כְּבִרְכַת ה' אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם, חֲשׂוּב
וְשֶׁל כְּאֲחַת נַחֲשָׁב לְנִגְדְכֶם וְאֶפִּילוֹ לְנִכְרִים הַבְּאִים לָכֶם.

כִּבֵּר אִמְרוּ חַכְמִים לְמַד לְשׁוֹנֶךָ לֹמַר אִינוֹ יוֹדַע לְהַשִּׁיב לְמִי שֶׁשְׂאֵלְךָ לְהוֹדִיעַ
וְלְהַתּוֹדַע פֶּן וְאוֹלֵי יֵשׁ הַיּוֹק בּוֹה לְשׁוֹם אִדָּם וְאֶתָּה אִינוֹ יוֹדַע.

יִשְׂא מְדַבְּרוֹתֶיךָ מִלְּדַבֵּר עַל שׁוֹם אִדָּם דְּבָרֵי נְנִאי אֶפִּילוֹ עַל נְכָרִי וְעַל אֱלִילִים
כִּי בּוֹזֵן הוּא לֹא עוֹבְדֵי ע"ז נִינְהוּ א"כ מֵאִי הֵאֵי שׁוֹמֵר פִּי וְלִשְׁוֹנוֹ שׁוֹמֵר
מִצְרוֹת נַפְשׁוֹ.

טָבָא הוּא וְטָבָא לְהוֹי לְהוֹי מִקְרִים בְּשׁוֹם כָּל אִדָּם אֶפִּילוֹ לְנִכְרֵי בְּשׁוֹק
כִּי נִם הֵמָּה בְּנֵי אִדָּם אִז תְּצַלִּיחַ וְתִמְצָא חֵן בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאִדָּם.

חַיִּיב כָּל אִדָּם לְהַתְּפַלֵּל בְּשִׁלּוּמוֹ שֶׁל מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל וְאוֹמוֹת כְּאֲחַת נִאֲסַפְתָּ (?)
וְנַחֲשָׁב לָכֶם לְצַדִּיקָה וְלִזְכוּת.

זְהִירָה מְבִיא לְיָדֵי זְרִיוֹת אֶל תִּתְעַסְקוּ בְּמִטְבַּע שֶׁל שְׂקָר וּבִפְרֵט לְחַתּוֹךְ אֶת
הַמִּשְׁבָּעוֹת שֶׁכִּבֵּר נִזְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל עַל זֶה בְּחֵרֵם חֲמוּר וּמוֹ; הָעוֹלָם תַּעֲקֹר
וְכָל דְּבָר שֶׁהוּא סְכָנָה אֶת נַפְשְׁךָ שְׂמוּר אִז תִּשְׁבֹּן בְּמִנּוּחָה לְעוֹלָם וְאִין
דוֹרֵשׁ וְחוֹקֵר.

וְאִם תִּשְׁמַע דְּבַר מַחְבְּרִיךָ שֶׁלֹּא כְּהוֹנֵן הוֹכַח תּוֹכִיחַ אוֹתוֹ וְהִרְאָה לוֹ אֶת הַדְּרָף

אשר ילך.

היום בקולי תשמעו, הוי זהיר מנשך ומרבית ואז תצליח מעשה ירך בשדה
ובבית וחי' ישמרך מאש שלהבת.

דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עומד ליתן דין וחשבון שלך
כי חי וקים ימלוך.

גם כסיל מחריש חכם יחשב ע"כ יהיו דבריך מעטים ודברי הבלים אל תקשיב
אבל בדברי תורה חזק ואמין כי בשבילה נברא העולם והוא מן הישוב.

בני ובנותי ונכרי יראו ויראו בצוואתי כי לא כתבתי לכם אות אחת בכרי
ואחריו אני מזהיר לבנותי וכנשים שיהורו במצות חנ"ה (חלה, נדה, הדלקה),
אשר צוה להם אל שדי ובפרט בכל מצית לא תעשה עם הרבה מצות עשה
שהמה נ"כ מחויבים לעשות כיון שלא כתבתי הכל בפירוש בכתב ידי,
ע"כ יהי רצון מלפניכם כאלו פורטם ובוה אצא ואמרת די.

אנכי כתבי יהבית לעדות ולראי' לראות ולקרות צוואתי מחודש לחודש
ואל תאמר כבר קריתי ובוה אני דש דש כי לא ראיתי עוד שום דבר חידוש
שניאות מי יבין ושכחה היא גדולה ואם תשמעו לי תזכו לברכה מלא ונדרוש.

כ"ד הכותב ברמעות שלישי חנוכה ק"ה כסליו כי היא י ש ר ה (תקט"ו
1755) בעיני לפ"ק.

דברי המעתיק. פה הידעלסהיים יום א' י"ג מרחשון תקפ"א לפ"ק. מיכל
עמנואל ראזענטהאל אויס אוהלפעלד.
in Monat October. 1820.

הנאון צ"ל בעל הצוואה הוא זקן זקנו של החכם הר"מ זולצבערגער
ומחסר ספרים הנחוצים לא אוכל לדבר אודותיו כרגע, וכמשך הימים אקוה
למצוא מפתח לדעת מעשיו ועלילותיו.

20 רלבג, כ"י על התורה, יפה ונקי, כתב פארטונאל, כולל 279 דפים
פאליע גדול, חסר עד תחלת פ' יתרו. ואח"כ ס' יהושע, שופטים,
שמואל, מלכים, דה"י, עזרא, נחמיה, איוב, ובספר איוב חסר באמצע,
בסוף דה"י כתוב והיתה השלמתו בשני לחדש ניסן של שנת תשעים ושמונה
לפרט האלף הששי. וכן נמצא הפרט הזה בסוף ס' נחמיה, ח"ל: והיתה
השלמתו בירח אדר שני של שנת תשעים ושמונה לפרט האלף הששי.

21 רשי' על התורה, כ"י תימן יפה מאד, כתב קטן ככתב רשי', עם פי' בעל הטורים על הנליון. וכן איזה הערות ובאורים, נמצא בעדן, כולל 147 דפים. 4. ושלם מראשו ועד סופו. השנוים בו נגד הנדפס רבים מאד לאין מספר, ומתם אשר הביא הר"א ברלינער (זכור לאברהם ברלן תרכ"ז) ויחשבם להוספות בזדון או בשגגה. כמו על הכתוב „ואברהם עודנו עומד לפני ה'". כתוב בכ"י: „אלא תקון סופרים הוא זה שהפכוהו רבותינו לכתוב כן, והנה מכ"י זה אשר נכתב בתימן ואשר לא ידעו כהוספות המעתיקים באירופא, ראיה גדולה לכ"י מינכען. וכן בפסוק י"ג פרה אדומה בד"ה; „במת בנפש, ואיזה מת נפש האדם להוציא נפש בהמה שאין טומאתה צריכה הזאה". ומוזה כי הנוסחא הזאת היא אמתית. בסוף פ' קדושים כתוב בכ"י ממש כמו בפנים ס' זכור לאברהם בלי כל שינוי. בפסוק נעשה אדם הכל הוא כמו שנדפס בז"ל, רק במקום „המינים" כתוב האפקורסין. וכו'.

22 שיח יצחק להקראי ר' שמחה יצחק עולם צעיר בר' משה. כ"י נמצא בפעאדאסיע (כפא) בקרים. מחזיק 98 דפים, 4. שלם מראשו

עד סופו. כ"י הקראים באותיות קטנות ויפות מאד.

אחרי אשר הספר הזה עוד לא היה כמעט למראה עיני רושמי הספרים.

הנני להעתיק ממנו את השער ועוד איזה ענינים נחוצים, וז"ל השער:

שיח יצחק, זה החבור הקטן והקצר מעט הכמות ורב האיכות הנקרא בשמו הטוב ספר שיח יצחק יפה אף נעים ונחמד מאד מדובר נכבדות בתעודות סודות יקרות נסתרות מעולות ונחמדות, והוא ביאור טוב ופירוש נחמד ארוך מאד ומספיק על בקשת אדני ש"ת ופ"י תהלתך. הנאמרת ביום הכפורים שקראתי שמה קול יהוד"ה על שם... המולידה והמחברה והמתקנה הנה הוא החכם השלם והרב הכולל הפלוסוף האלהי אמ"ו כמהרר יהודה המכונה מרולי יעמ"ש בן החכם אמ"ו כמהר"ר אליהו מרולי תנצב"ה, מחכמי הקראים הדרים בארץ קוסדינא יצ"ו, וזה הביאור והפירוש... חברו החכם השלם והרב הכולל הפלוסוף האלהי המופלא המובהק תורני ורבני מרנא ורבנא אמ"ו כמהר"ר שמחה יצחק המכונה עולם צעיר עבד האלהים הקדוש והחסיד נרו'. במהור"ר אמ"ו החכם השלם הפלוסוף האלהי כמהר"ר משה העניו והחסיד עבד האלהים יעמ"ש, בן אדוני זקני החכם הכולל והפלוסוף האלהי במהר"ר שמחה החסיד תנצב"ה, בן אדוני זקני החכם הכולל והפלוסוף האלהי הרב הכולל והמובהק אמ"ו כמהר"ר יוסף

הנבור במלחמתה של תורה המשביר בר לעם נכר תשעה"מ,*) בן אדוני זקני החכם הנעלה אי'ו במהר"ר ישועה הקדוש הי"ד זלה"ה, בן אדוני זקני הנביר הנעלה כמהר"ר שמחה סנו נ"ע, בן אדוני זקני החכם הנעלה כמהר"ר ישועה נ"ע, בן אדוני זקני החכם הנעלה כמהר"ר שמואל הזקן ונשוא פנים נב"ת (נפשי בטוב תלין) מעצם משפחת השועי"ם כלם אנשים חכמים ידועים ראשי אלפי ישראל המה זכרה לי אלהי זכות וצדקת כלל אבותי ורבתי הקדושים, החכמים השלמים, המשכילים המעולים הנאונים הנבונים האלה וחוסה עלי כרוב חסדך להאריך ימי בטוב שנותי בנעימים, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך הקדושה התמימה הנאמנה הישרה הברורה כדי שאזכה להגדיל תורה ולהאדירה, בתוך עדת קודש בני מקרא וכן יהי רצון מאל גדול ונורא, אמן. (* תשעה"מ, ר"ת תעל שכבת הטל על מעונו).

שיר להמחבר, ושמו בראשי החרוזים.

שמעו אישים,	המקורשים	בנים ראשים	דומי שחק
מלאו ידכם	עם בינתכם	לאלהיכם	חקים הוא חק
חושו בואו	הנה וראו	חדש ודעו	ספר הוחק.
הנה חכמה	בינה רמה	תוכה שומה	לא ממרחק
יכול דעה	רבה שבעה	כל רו נבעה	איז בו דוחק
צורת הודה	קול ליהודה	הנחמדה	בלתי נמחק
חבר אותו	במגלתו	בתשוקתו	שמחה יצחק
קרא לשמו	עם טוב שבחו	הולך תומו	שיח יצחק

ואח"כ נמצאים עוד שני שירים. האחד תחלתו :

„אלהים הוא ומצותיו אשר, צוה בני אברם חרע: והשני תחלתו ;
„אלוה כל יכל, וכו'.

בהקדמתו הוא אומר כי הם, „קול יהודה“ לא נכתב בשם זה, יען כי קטן היה, הכולל רק שיר אחד, בשם „אדני שפתי תפתח“ הנמצא בסדור הקראים ח"ג לאמרו ביוהכ"פ, והמחבר הזה חמל עליו ויקרא לו בשם „קול יהודה“. ועליו כתב ביאור רחב, וזהו הס' „שיח יצחק“ אשר לפנינו. כל הספר נחלק לל"ב פרקים, בסוף הספר, שיר תחלתו, אברך עם שירים, לאל עושה אורים. וכו'. ועוד לו שיר שני המתחיל „תהלה ותודה“ וכו'. בסופו כתוב ; ותחי השלמת מלאכת הקדש החבור הנכבד הזה פה בק"ק לוצקא הבירה בבית אדוני אבי מורי ורבי החכם השלם והפלוסוף

האלהי, היום יום חמשי לשבת לסדר ואלה המשפטים את"ל, שלשה ועשרים לח' שבט סופרים בכתיבת ידי, בשנת חמשת אלפים וארבע מאות ושמונה ותשעים לבריאת העולם (1738) והסימן עליו ציר תעודה חתום תורה בלמודי, בעזרת אל שדי :

תרומת מתנה. תמורת שימנה. לאנשי הבינה. תקובל מנחת.
ואל עליון ירצה. מקום קרבן נרצה. ויאהב אל יבוה. ענותי שיחתי.
תם ונשלם ספר שיה יצחק, בשם אל שדי רוכב שחק.
הספר הזה הוא עצם כ"י המחבר.

אחרי זה נמצאה עליו רשימה כדברים האלה, בכ"י איש אחר.
„ואלו השלשה ספרים מחבורי אמו"ר כמהר"ר שמחה יצחק החכם האלהי הרבני והפלוסוף האלהי והמלמד הגדול זלה"ה ומפיו אנו חיים ספר תפלה למש"ה בביאור שאלת משה רוע"ה מהש"ת ותשובות הש"ת עליהן הכתובות בפ' כי תשא וספר שיה יצחק והוא ביאור טוב ופירוש נחמד ארוך מאד ומספיק על בקשת אדני ש"ת ופ"י תהלתך הנאמרת ביום הכפורים וספר תורי זהב עם נקודות הכסף בביאור מצות התורה, במדה במשקל ובמשורה, ובמנין כל המצות ובביאור טעמיהן, הנקשרים ביחד אלו השלשה ספרים שקנאיהו האנשים החשובים הנחתמים מטה מיד כמ"ר אפרים המשכיל ההגון המהודר יצ"ו בכ"ר שמואל הזקן הנביר הנכבד זלה"ה במחיר ידוע אצלם ר"ל..... ממטבע אדוננו שחאן נראי כאן י"ל והקדישוהו לבית המדרש של קק"ק כפא יע"א לקרוא מהם כל צמא למימי התורה על מנת שיעמידו תמיד בקדושתם ולא להוציאם ולהוליכם אנה ואנה בלי רשותם ובפרט מזולת המלמד היושב במדרש וברוך הקורא מהם והמצניעם והמהדרם והאיש אשר יעשה בזדון לגנבו יתדיין בחש"ן המשפט השם יכפיל שכרם ויתן להם כפלי כפלים ויקיים עליהם מ"ש אשרי שומרי משפט שושה צדקה ב"ע ועוד לא ימוש ספר התורה הזה מפיך ונ' וההווה ביום ששי י"ג למספר ב"י ג' לחדש אייר בשנת התקמ"א פ"ג. והסימן אל ישראל הוא נותן עוז לפ"ק. ואלה שמותם אשר נקבו בשמות :

על הדף האחרון, נמצא שיר בכ"י איש אחר ; ח"ל :

אויה קדר שמש בנלגלו	ננהו אסף נגד בני נילו
יקד כיקוד לבי בשלהבת	אוי לי פירוד אחד מיוחד שבת
חשכת עבי שחק עממוך	יום ילדותך נהפך לשחרותך
כנור עצם קולו כיללו	אין בשורה אף הוא בסלפולו

רפו ידיך אסרו וא..	פעה עליך השאל פיה
מכת דבר אבק בא חובו.	שבת שלום שמחה בחילינו
היום נילה רנן סמכוני.	חישו עורכי סינות וסעדוני
שם לו משמן טוב וזכר הוד	בניו צורי שדי לעמיהוד
לא מי לתור דרכי מדינתי	ואני בדד שבתי ודוממתי
לירש עולם הבא.	זכרו יהיה לטוב בנן ערן

אני אחיך אפרים.

האיש אשר לו אף ידיעה קטנה בספרי מחקר הקדמונים יש לאל ידו לכתוב את הפיוט „אדני שפתי תפתח“ אשר יביל כדף שלם. ולפי הנראה אבה ר' שמחה יצחק רק לחבר ספר ולא לכתוב ביאור על פיוט קטן אשר איננו שווה אף לדבר בו. הפיוט נמצא בדף מ"ו בסדור הקראים ח"ג הוצאת נוולווא תקצ"ו.

23 תורה על קלף, כ"י קרים. עם נקודות וטעמים. כ"י ישן נושן, נכתב בלי ספק בראשית המאה הראשונה לאלף הזה ואולי עוד קודם לזה. כתב מרובע, חסר עד אמצע פ' לך לך. באיזה מקומות כתבו על הנליונות ידי אנשים שונים בזמן האחרון. במקומות אחדים חתום „יוסף באשה ׳ יצחק באשה. וכן נמצאו איזה הערות בשפת אישפניולית. ובמקומות אחדים חתום „פאשה אבן מילדי“ בכתב מאוחר. בסוף סדר במדבר כתוב בכתב מאוחר ובדיו אחר כדברים האלה: (באישפניולית). מיאנפישו אימדינה שירה קן קאנטאר דימאראליליאש קיפאזי קן שופאיוולו מינטאר קיפרישטו מוש וינא ארינמיר קומו ריי: שיירטו אישאל סולטאן צבי חביבי יאלה יראה ביי“ באיזה מקומות חתום „שמואל דוקאש“ על הנליון. ולפעמים ביחד עם יוסף באשה. ועוד איזה כתובת באישפניולית. קרי וכתוב נרשם על הנליון. הקקף עב מאד עם נליון רחב. בסופו הפטרות, וחסר רק מאמצע הפטרות דברים. בנ"ד כפ"ת הרפויים מסומנים בקו מלמעלה. כולל 279 דפים. 4.

24 תורה, חסר בראשו עד אמצע פ' נח. עם נקודות וטעמים. כ"י איטליה 16 עם הפטרות וחסר מעט בסופו מאמצע הפטרות מחר חרש, נכתב במאה הראשונה לאלף הזה בערך, כולל 332 דפים קלף, בין העלים נמצאים גם עלי קלף צבי.

25 תהלים, וקצת מס' איוב (עד קאפיטל ט"ז) קלף כ"י אשכנזי, נכתב בראשית המאה הט"ו, בלי נקודות, — מלבד על איוב —, מחזיק 62

דפים 8. כתב קטן ואין בו כל חדיש.

26 ספר תורה, על עור לבן, הובא מבינא בשנת 1868 ע"י דר. וו. ה. פ. מארטין ראש הקאללעניום טאננדיוענג בפעקינג אשר השיג אותו

מאת ביהכ"ס לעדת ישראל בקאפונג פו, ואחרי אשר אין אחד מהכ"ס נעזים ידע קרוא ולהכין את הכתב ואת השפה, הצינו את התורה ברחובות קריה למען יראו העוברים בחוצות אולי ימצא איש אשר יבין סרוא בתורה הזאת. הכתב הוא נקי, באותיות גדולות, כתוב ביד מהירה, בדיו לא שחור, בעט אוח. אורך כל היריעות 141 רגל, עם חמשה צאלל, רוחב היריעה הוא 24½ צאלל (אינטש.), היריעות אינן שוות. מהן קטנות בעלות עמוד אחד, ואחן שנים שלשה וארבעה עמודים בכל יריעה. מספר כל העמודים הוא 234, אורך הכתב בכל עמוד היא 20½ צאלל. ורוחב העמוד כשבעה צאלל, אבל לא כלם שיים ברחב. כתובים ו' עמידים, בלי תנין, ובלו פרטי דיני ספרי תורה, אין סתומות ופתוחות כדון, בכל עמוד 49 שורות. התפירות הנה בחוטי משי, כתובה על צד ימין העור (החלק).

התורה הזאת איננה עתיקה לימים, ובכלל, כל הענין הזה חשוד בעיני יען ספרי תורות כאלה הובאו בכל פעם על ידי שליחי לאנדאן, וכל הידיעות אשר לנו מקהלות ישראל בכינא ממקור המיסכיאנערים חוצבו. וכן היא גם דעת הרב החכם המהלל רמשי"ש בענין זה כאשר הודיעני במכתבו.

27 תורת ה' לר' חנון הלוי, תלמיד האר"י. כולל דרושים, כ"י המחבר, שטרות, שירים למשוררים שונים. הספרים, נוטריקון, באורים נחמדים

במקרא ובתלמוד, מכתבים: בדרך כ"ז ע"ב. נט שחרור שכתב מורי לרומא. „בשישי בשבת שאת ימים לירח אלול שנת חמשת אכפים ושלוש מאות „וששים ותשע לבריאת עולם למנין שאנו מונין כאן במתא שילישטרא „דיתבא על נה- דונאבי איך אנא קאל"י וכל שום אחרן וחגיבא דאית לי „צביתי ברעות נפשי בדלא אניסנא ושחרר"י יתיכי אנת שפחתי רואה „דהיית שפחתי מן קרמת דנא והשתא אקניתי לך נפשך ותהוי בת חורין „ותשתרי למיעל בקהלא דישראל ואיש לא ימחא בידך מן יומא דגן ולעלם „ורשות אינש לית עלך ולא על כל מה דעתיד למיפק מנך ודן די להוי לך „מנאי אגרת חרורין וגט שחרור כדת משה וישראל.

מאיר אכני"ן. חנון הלוי.

צד 85 „דרוש שדרשתי פה שילישטרא פ' אלה הדברים לברית מילה שנת השע"ז.

צד 86. דרוש פה פריואטו.

109 ע"ב. „הן אדוני לא ידע אתי מה בבית ונ' בילקוט מדרש רבה. „הן אדוני מתיירא.

128 ע"ב. „מה שמוציאין ס"ת ג' ימים בשבוע, לפי שהתורה נמשלה לזהב, הנחמדים מזהב, לכן קורין בס"ת בימים של זה"ב. שבת, חמישי, ושני". שם. „אמרו ז"ל הדרך ממעטת נ' דברים, פריה ורביה והשם ויציאת ממון, סימן וילך שפ". שם פו"ר יציאה.

„וכתב לה ספר כריתות, סופי תיבות בהרת, מכאן ארו"ל אשה רעה צרעת לבעלה.

„משה רבינו. בנימטריא תרי"ג. (מצות)

צד 219. „דרוש שדרשתי על מצבת קבורת נבירתי אמי מנוחתה בעדן ביום שנפטרה יום ה' י"ז לטבת משנת השע"ט.

שם ע"ב. „דרוש שדרשתי לנשואי הר' יצחק אשכנזי.

„226 ע"ב. „כתב ששלחתי להר' יאודה ן' אטב להלין על החבר מהינארה. „528 ע"ב. אגרת אשר שלחתי לסופיאה.

„229. „אגרת אחרת ששלחתי להחבר השלם י' אשטצק ן' שינם.

„ ע"ב. „אגרת אחרת ששלחתי נכברות ידובר בה על האגרת ששלחו לי משם.

230. „אגרת ששלחתי להחבר הנעלה כהר' בנימין יצחק.

231. ע"ב. „כתב שכתבתי להנבון וחבר הר' משה.

„ „ שלחתי להחכם ר' יצחק.

232. ע"ב. „כתב ששלחתי לקושטנדינה להגביר ר' משה ירושלמי.

„ „ ועוד איזה אגרות.

237. ע"ב. מעשי הדיו. כלם מהמחבר חנון הלוי.

238. „ כתב תוכחה להמחבר הנעלה בנימין יצחקי.

250. „ כתב ששלחתי להחבר יוסף סרנאני.

267. „ כתב ששלחתי להחבר הר' יצחק פישט.

268. ע"ב. סגולות ורפואות, ממורי ר' יצחק אשכנזי ז"ל. (האר"י)

269. „ כתב שכתבתי ושלחתי להגביר הר' אברהם.

269. ע"ב. כתב להר' טאננ'ארה.

270. " כתב ששלחתי להחבר השלם הר' ראובן חרידה.
271. תשובת הר' ראובן חרידה הנ"ל.
272. ע"ב. תשובת הר' שאלתיאל די פינצי לפראנשיסקו ישו. די נינובה
ש נ ש ת מ ר. והתשובה שם 273, תחלתה "כי חרבך חרב נטושה
למושה הלא היא לשונך. וכו'.
273. ע"ב. כתב ששלחתי להחבר ר' ראובן מפרינאטו.
276. שיר בחרוים, ששלחתי לניאקו אלבלג. (להתנצל בעדו)
277. שיר בחרוים. תחלתו: (40 חרוים, בעלי שתי שורות)
"אמרתי אחכמה להפליא בשיר שכלי
ומרוממותך כאוב מארץ קולי.
277. ע"ב. הנשא בן חרני"ם בן מלכי תבונות ה"ה דון אשטרוק קרישקאש
שלח אל הר' שלמה פיירה על אשר לא שאל בשלמו ולא חקר על
אודותיו מפי כתבו אחר עבור עליו כמה הרפתקי מפני זמת הנזרות, וזהו
טעם כתבו:
278. תשובת המשורר פיירה.
279. שיר. "ועל הכתב ר' יהודה דארנדה". תחלתו: "כופר ברית אברם
אשר אתי". ואח"כ שיר לבן לביא מאת השר דון וידאל. ואח"כ תשובת
בן לביא בנבנשת. גם כן בשירים.
" שם ע"ב. שירים, מוידאל בן לביא לשלמה פיירה.
281. ע"ב. מפתח "שלחתי להחבר ר' יוסף אל אלבוי". תחלתו: "ברצות
ה' לענות נפש אדם".
283. ציור פרח. עם חשבון ע"פ קבלה מהאר"י ועוד אנשים שונים. ע"ד
העברונות.
284. "לאחד מן החברים בחלותו ויחי מחליו. מכתב ואח"כ שיר. וכתוב
עליו: שלחתי אני לירידי המשביל דון וידאל בנבשת בן לביא.
285. "אגרת תחלתה: איש יכלכל מחלת מדות נדודיך.
שם עוד אגרת. תחלתה: היוקה מנבור מלקוח.
" כתב לרון בנבשת בן לביא שלחה לבנו וידאלן לביא ליריד נפשו אנבידאל
ן בנבשת בקראם ספר השמע. תחלתו: "כאשר צר לכם צר לי המקום.
286. ע"ד חשבון העבור, מחזור גדולוקסן. משנת השע"ו. וכן חשבון התקופות וכו'
287. ע"ב. כתב ששלחתי אל החבר השלם ר' אשטרוק ו' שיג'ם.
288. כתב ששלחתי לניקופול, לר' יצחק כינה. תחלתו: אותותי אלה יובילו

שי כל תפלה כל תחנה.

288. שם ע"ב. כתב ששלחתי להחכם הר' יוסף מרגנאש, ובסופו איזה שירים.

289. לוח מפתחות המאמרים. ושירים.

" ע"ב. כתב ששלח לי החכם השלם ר' ראובן חירידי. תחלתו: איש תחת נפנו.

290. אנרת גדולה לאיש אחד אשר יתארהו: איש אלקים קדוש ונורא וכו'.
ובסופו שיר.

291. ע"ב. אנרת איש נועמי גם איש יעומי מי ומי החכם הנעלה הר' שלמה
תחלתו: כמים הפנים לפנים.

292. אנרת: אחי טוב ואחי עזר החכם הנעלה הר' אליעזר תחלתו: ראה
ראיתי דברי ר' אליעזר.

298. כתב ששלחתי להחכם השלם הר' משה בר' יעקב.

" שם ע"ב. אנרת לחשר השורר דנמיר וסביר בן נביר וכו'. הר' אברהם
ולו עוד שירים רבים לאנשים שונים עד סוף הספר. (מחזיק 303 דפים)

28 תפסיר, העתקת התורה לשפת ערבי לרבנו סעדיה גאון. כ"י תימן על
נייר בשני חלקים, עם המקרא ותרגום אונקלוס. פסוק מקרא. פסוק
תרגום. ואח"כ התרגום הערבי. המסרה נקודה בנקוד הטברני הרגיל. והאונקלוס
נקוד בנקוד האשורי. ועל התרגום הערבי אין כל נקוד. על הגליון נמצאים
באיזה מקומות הערות בלשון ערב, ומעט סימני מסורה. כולל 318 דפים
2 ונכתב בערך לפני שלש מאות שנה.

- 1" **אבות דר' נתן** בשתי נוסחאות, עם מבוא והערות עפ"י כ"י שונים.
הר' שניאור זלמן שעכטער ווינא תרמ"ז 4.
- 2 **אבני זכרון**, רשימות המצבות על קברי בני ישראל בחצי האי קרים. ומסעות אבן רשף בקוקז עם תמונתו. וציודי 16 מצבות היותר עתיקות בבית מועד לכל חי בעיר טשופוטקאלע (סלע היהודים). מאת אברהם פירקאוויץ.
8. ווילנא תרל"ב
- 3 **אבני זכרון**, 76 מצבות בקברות עיר טולטולה מיש מאות שנה מר' יוסף אלמנצי. ונספת עליו „פירוש חצי מיכה“ מהבחור יעקב חי פארדו.
קינה על מותו מר"י אלמנצי יצא לאור ע"י הרב שד"ל. פראג תר"א 8.
- 4 **אבני מלואים**, מיכאל לוי ראדקינזאהן בדבר תיקון הדת והדעת בישראל חוברת א'.
8. ברלין תרמ"ד
- 5 **אבני מלואים**, מאת הנ"ל בדבר התשילין וקורותיהן חוב' ב', תכונה בשם אבן ספיר.
8. וויען תרמ"ו
- 6 **אגדת שיר השירים**, (כעין ילקוט שמעוני). נעתק מכ"י פארמא. ויצא לאור ע"י ש. שעכטער עם הערות באנגלית. קאמברידגע 1896 8.
- 7 **אגרת פתוחה**, לכל התורנים והרבנים, ע"ד הוצאת התלמוד הישן והקצר מאת מיכאל לוי ראדקינזאהן.
8. פרעסבורג 1885
- 8 **אגרת התלמוד השנית**, ע"ד הוצאת התלמוד הישן והקצר מיכאל לוי ראדקינזאהן.
8. פרעסבורג 1885
- 9 **אדרת אליהו**, לר' אליהו בשיצי בר' משה הקראי, פי' על ס' המצות להקראים.
2. נזלווא תקצ"ה
- 01 **אהבת ציון**, לר' אברהם מאפו. ספור אהבים. ווילנא תרי"ג 8.
- 11 **אהל אברהם**, רשימת ספרי ר' אברהם מערעבאכעס. יצאה לאור ע"י הר' רפאל נטע ראבינאוויטץ.
8. מינכען תרמ"ח
- 12 **אוצר המלים הכללי**, כולל שרשי ישון העברית החדשה (?) עם המלות הזרות מה' משה שולכובים.
8. לבוב תר"ם
- 13 **אוצר הספרות**, כולל מאמרים יקרים בחכמת ישראל. והוא ספר שנתי, יצא לאור ע"י שאלתיאל אייזיק נראבער מיאראסלוי. שנה ג'
8. קראקא תרמ"ט
- 14 **אוצר הספרות כנ"ל שנה ד'**.
8. קראקא תרנ"ב
- 15 **אוצר הספרים**, מהר' יצחק אייזיק בן יעקב. כולל רשימת כל ספרי ישראל נדפסים וכ"י הנמצאים בתבל.
8. ווילנא תר"ם

- 16 אוצר השמות, הוא ח"ב לס' מאיר נתיב (הקאנקארדאנציא).
כולל כשמות עצמים פרטים מעמים אנשים ונשים ארצות ונהרות
וכו' הנמצאים בכל כתבי הקדש, עם הערות לפרש המסורות הקשות. הר'
יהודא ליב בר' מרדכי שוסלאוויץ משקלאוו. ווילנא תרל"ח 4.
- 17 אור לו בציון, חי' על מס' ברכות והלכות קטנות במסכת מנחות.
(ולאכבו יעקב). נדפס ביחד עם ספרו אור נעלם. קארלסרוא תקכ"ה 2.
- 18 אור נעלם, נ"ח שו"ת, מר' יצחק זעקיל עטהויון. קארלסרוא תקכ"ה 2.
- 19 איבער גענעזים אונד קאמפאזיטאן דער הלכה זאממלונג ממסכת
ערוות. בעברית ואשכנזית. הר' הערמאנן קלוענער. ברעסלוי 1895 8.
- 20 „איין ווארט“ איבער דיא מכילתא של ר' שמעון. מאת לעוו. הספר
כמעט כלו בעברית. אך אין שם עברי לו, ולא למותר להעיר און סופרי
ישראל באשכנז, כי יתכוננו בזה לימים יבואו). ברעסלוי 1889 8.
- 21 אלדד הדני, ספריו והלכותיו על פי כ"י שונים במהדרות שונות ונוסף
עליו מאמר על הפלשים ומנהניהם מאת הר' אברהם עפשטיין.
פרעסבורג תרנ"א 8.
- 22 האמונה הרמה, להראב"ד עושה שלום בין הדת והפלוסופיא, עם
תרנום אשכנז מאת הר' שמשון בר' ליב וויל. פפד"מ תרי"ג 8.
- 23 האסיף, ספר שתי, כולל מאמרים מחכמים שונים. יצא לאור ע"י ר'
נחום סאקאלאוו. שנה ב' תרמ"ה. שנה ג' תרכ"ו. שנה ד' תרמ"ז
שנה ה' תרמ"ח. שנה ו' תרמ"ט. ווארשא 8.
- 24 אסירי עני וברזל, הר' אדאלף מ' ראדין. ידיעות ע"ד האסירים מבני
ישראל אשר בבתי האסורים בפלך נעוו-יאָרק, מספרם ומספר בני
עמים אחרים האסורים עמם, מאיזה ארץ הם, ומה פשעם וחטאתם ננד
חוקי המדינה, בלשון עברית ואשכנזית. נעוריאָרק 1893 8.
(הוא גם רב ומשגיח על האסירים מבני יהודה).
- 25 אפריון עשה לו, מר' שלמה הטראקי הקראי ננד דת הרבנות, היוצאת
הדר' אברהם נייבויער. לייפציג 1866 8.
- 26 ארבע יסודות, מר' אלחנן בר' משה שנאטוך. כולל יסוד היראה.
מוסר ודקדוק. ויסוד האהבה, היא הנדה של פסח עם תרנום אשכנז.
אמישטרדם. תקמ"א 4.
- 27 דעמא בשפת אשכנז לבר נ"כ אמ"ד. תקמ"א 4.
- 28 אשל אברהם, הר' מרדכי בר' יהודה ליב אשכנזי, פי' על מאמרי זהר

ועשד ספירות וכו'. פּיורדא תס"א 2.

29 באב לוסי, (שער משה בערבית) באותיות עברית קצור מהקדמות הרמב"ם למשניות בשפת ערבי עם העתקה רומית מאת עדווארד

פאקאקיי. Oxoniæ 1655 4.

30 באורי אונקלוס, על התורה. מר' שמשון ברוך שעפטעל, ספרני כבד ויקר מאד. יצא לאור ע"י הר' פריץ בר' ברוך אשר פערלעס (חתן

המחבר) מינכען תרמ"ח 8.

31 בוקסדארף, לעקסיקאן עם תרגום רומי, (עברית וארמית) באסיליאה 4. 1876

32 בחדא מחתא, אברהם דוב דובעוויץ. כולל ביאור הלכה אחת במס' סופרים והשתוותה עם המסורה. נדפס ראשונה באוצר הספרות שנה

ב', ואח"כ במחברת מיוחדת. קראקא תרמ"ח 8.

33 בחינה הזכר לשון עברי ובענגליש. כן כתוב על השער בעברית, ובאנגלית Compendious Hebrew and English Lexicon by Joseph Jame. ואם

יפלא בעיני הקורא שם מוזר כזה. אבל עליו לדעת כי מחברו נוצרי. ולולא התרגום האנגלי לא יכלנו להבין חפצו. וע"כ נחוץ לקרוא הזכר, כלומר לזכרו, כעין ס' זכר רב. הוא מביא כל מלות התנ"ך ע"פ א"ב ומתרגמן.

פילאדעלפיא 12. 1826

34 ביאורי הזהר, דרושי חסידות כסדר התורה. מר' בער בר' שניאורזלמן (הנקרא בפ' החסידים דער מיטעללער רבי.) קאפוכט תקע"ו 4.

35 בחינת עולם, עם בקשת הממין לר' ידעיה הפניני ועם פירוש בעל התו"ט, ומנדנות אליעזר מר' אליעזר בר' זלמן. ווארשא תרמ"ו 8.

36 בחינת עולם, עם בקשת הממין, ועם העתקה אישכנזית מר' אייזיק בן הקדוש ר' ישעי' רייס אויערבאך בעל גרסא דינקותא מפּיורדא בשם

„צפנת פענת, ועל השער נדפסה הסכמת הנאון ר"י אייבשיץ (בהיותו רב במיץ) מיום א' כ"ו אדר שני תק"ב. חותם פה פיורדא ורגלי כוננו ללכת לק"ק מיץ ואנפי' לתורה ולתעודה. זולצבאך תק"ד 4.

37 ביבעל קריטישע נאמיצען, כתוב כלועברית, מאת ה'ה מיכאל היילפערין. באלטימארע 1893 8.

38 בית הבחירה, אספה שניה. כוללת כל שירי רב האי נאון עם הערות רייפמאנן, ר"י סענדערס ושוח"ה, מאת שמואל פיליב. לעמבערג תרמ"ט 8.

39 בית נכות ההלכות, או תורתן של ראשונים, מאת הר' חיים מאיר בר'

יוסף הלוי הורוויץ. ב"ה. ח"א כולל הלכות וש"ת אשר היו עד כה בכ"י. הלכות קצובות לר' יהודאי נאון, סדור פרשיות של ימים טובים והפטרותיהן, שו"ת הנאונים, לקושים שונים, עשר שאלות לרס"ג בתחית הסתים, ענין להראות שתכמי התלמוד היו בקיאים בכל החכמות. ח"ב, שו"ת לרב נטרונאי נאון, הלכות נדה, שו"ת הנאונים, שו"ת לרב האי נאון. פפר"מ. תרמ"ב. 8.

40 בית הספר, רשימת ספרים נדפסים וכ"י. ציורים וכדומים מספרי ר"י אלמנצי עם ת"א. אמשטרדם 1868. 8.

41 בן המלך והנזיר, עם לשון אשכנז הוצאת הר' אייזיק הומבורג מק"ק אוניבאך. פפר"ס. תקכ"ט. 8.

42 בן פורת יוסף, על הפטרות כל השנה. פיורדא. תקנ"ו. 4.

43 בני רשף, לקושים מכ"י שונים מאת אברהם פירקאוויץ. ווען תרל"א. 8.

44 בניו ברמה, רשימת כ"י באוצר ספרי קאנטאבריניא (קאמברידש) מר' שלמה בן מאיר שיללער סצינעססי, עברית ואנגלית. קאנטאבריניא 1876. 8.

45 בקור חולים, מעבר יבן וספר החיים. כולל תפלות, תחנון וכל דיני התלמוד וש"ת הנוגעים לקבורה, וחקירות ודרישות על מקורי התפלות, ובסוף ספר ציוני מצבות על קברי הגדולים בברלין מה"ר אליעזר לאנדסהוטת.

ברלין תרכ"ז. 8.

46 הבקרת הנעלה, ה' צבי גרשוני, כולל הקדמת הפראָפּעססאָר הויפט להתנ"ך החדש אשר הוא מוציא לאור עם צבעים שונים בהעתקה

עברית, העלה הראשון נעתק ש"י כותב הטורים האלה. נויארק תרנ"ו. 8.

47 ברית יצחק, תפלות בליל המילה, עם סוד ה' ושרביט הזהב מהרב ר' דוד מלידא נדפס על נייר ממראה תכלת. שקלאוו תקס"ט. 4.

(ברשיון הצענזור דאקעדמיא בוויילנא.)

48 ברייתא דמעשי בראשית, כתבה בלשון סורסית עזולאי בר ברנאאי. יצאה לאור בפעם הראשונה עם הערות ופרושים מאת אליעזר גולד שמידט. סטרטיסבורגו תרנ"ד. 12. (נדפס רק במספר 200 עקזעמפלארים.)

49 ברכת הורים, שירים שונים, כתובים בשפת אשכנז מאת ד"ר ל. א. פרענקעל, ונעתקו לעברית ע"י הר' מאיר הלוי לעטעריס. ווען תרכ"ז. 8.

50 ברקאי, כולל חרפות ונדושים על הרב ד"ר בלאך מו"ל, איזר. וואכעני שריפט ונבחר העם בבית המחוקקים בווען, מיכאל לוי ראדקינזאהן.

ווען תרמ"ו. 8.

- 51 ברקאי, חוברת ב'. שם כנ"ל תרמ"ו 8.
- 52 ספר הגלוי, לרבי יוסף בר' יצחק בן קמחי, עם הנהות של איש אחד שמו בנימין. דקדוק, והכרעות בין דברי מנחם ותשובות דונש עליו. ואודות הכרעות ר"ת. וכינה בכתובים, יצא לאור בפעם הראשונה מכ"י וואשיקאן ע"י היגרי יוחנן מאתיאוס. (הוצאת מפיצי נרדמים). ברלין תרמ"ו 8.
- 53 גנזי אקספרד, כולל פיוטים ושירים יקרים ממשוררי ספרד הקדמונים יצא לאור ע"י ר' צבי הירש עדעלמאן ור' יהודה ליב דוקעס. ועם העתקה אנגלית מאת מרדכי בר' חיים ברעסלוי, מחברת א'. לונדון תר"ו 8.
- 54 דיא געשיכטע דער יהודים פאן איהרער ריקקעהר אויז דער באבילא-נישען געפאנגענשאפט אן ביז אויף אונזערע צייטען פאן דוד אָטטענ-זאָסער, מיט קופפערן.

ערסטער טהייל תקפ"א

צווייטער טהייל תקפ"א

דריטער טהייל תקפ"ה

- דער 2-טע, 39-טער קאפיטעל ענטהאלט אוינטער אנדערע זאכען נאכ-ריכטען פאן דען יודען אין אמעריקא. (יודיש דייטש) 12.
- 55 דברי אבות העולם, מסכת אבות נדפסה מכ"י ועם פי' רחב בלשון אנגלי, ופרק ר' מאיר עם פי' קצר ולקוטים מכ"י הנ"ל. ונוסף עליו קאטאלאג מאיזה ספרי קאמברידש, מאת כארולוס טילור (באנגלית Charles Taylor.) קאנטאברייניא. (קאמברידש) תרל"ז 8.
- 56 דור דור ושיו, הר' אייזיק הירש ווייס, דברי הימים לתורה שבעל פה קורות סופריה וספריה, ח"א, עד חרבן בית שני. וויען 1871. 8.
- 57 דור דור ושיו כנ"ל, ח"ב. מחרבן בית שני עד אחר חתימת המשנה. וויען 1877. 8.
- 58 דור דור ושיו חלק ג' מחתימת המשנה עד שנסתים התלמוד וויען תרמ"ז 8.
- 59 " " חלק ד' מחתימת התלמוד עד סוף האלף הששי. וויען תרמ"ז 8.
- 60 דור דור ושיו, חלק ה' כנ"ל מהנ"ל, מראשית האלף השש' עד גלות ספרד. וויען תרנ"א 8.
- 61 דיואן לר' יהודה הלוי, עם מבוא והערות, ב"ח. חוב' א, שירי חול. מאת הר' חיים בראדי. ברלין תרנ"ד 8.
- 62 דיואן, לר' יהודה בן שמואל הלוי עם הנהות ובאורים ועם מבוא

- מר' חיים בראדי ועוד איזה חכמים (ע"י מקיצי נרדמים) שירי
חול, חובי ב'. ובסופו מכתבים מר"י הלוי לאנשים שונים ברלין תרנ"ה. 8.
- 63 דקדוק מר' יהודה חיוג, והמה (1) ספר אותיות הנח. (2) פעלי הכפל.
(3) הנקוד. אשר העתיקם ר' אברהם בן עזרא מערבי לעברי נדפס
ע"י הר' יהודה ליב דוקס. פפד"מ 1844. 8.
- 64 דקדוק לשון עברית, בשפת בריטניה, חבר בעד בית מדיש למדעים
„הארווארד קאללענע“ „בקאמברידש“ (בצפון אמעריקא) מחבר הספר
היה יהודי מומר „יהודה מוניש“, ובענגליש Iudah Monis והקדישו לכבוד
שר פלך נוף מאססאוססעטס נדפס בבאסטאן שנת 1735. 4.
- (הספר הזה לא נודע לרושמי הספרים).
- 65 ספר הדקדוק, מאת סעבאסטיאן מינפסער בהעתקה רומית, עם
הערות בכתב יד יפה בעברית על הגליון, ועמו ס' ה ב ח ו ר עם
לשון רומי כנ"ל, והקדמה עם שיר; „אשוע וגם אקרא לאישים“. על הגליון
הערות רבות בכ"י אשכנזי דק ויפה מאד ועתיק. ויוכל להיות כי הוא כ"י
ר"א בחור עצמו. היידעלבערג 1525. 12.
- 66 דקדוקי סופרים, כולל נוסחאות ונירסאות הנמצאות בתלמוד כ"י
אשר במינכען, עם הנהות בשם „דברי סופרים“ מכ"י פאריז ומהדפוסים
הראשונים, מאת הר' רפאל נטע ראבינאָוויטץ. ט"ו חלקים. (מלבד
מס' סנהדרין אשר נדפסה במנצא תרל"ח). מינכען תרכ"ח—מו. 8.
- 67 דרך ארץ זוטא, עם תרגום אשכנזי והערות, מאת אברהם טאווראני
קאניגסבערג. 1885. 8.
- 68 הגדה, ש"פ עם תרגום אנגלי, לא נודע למי (חמ"ד). 1853. 8.
- 69 הגדה, ש"פ כמנהג בנדר, עם תרגום ערבי, ועם הוספות איזה פיוטים
בראשה. ליורנו תרל"ט. 8.
- 70 הגדה, ש"פ עם פי' מרבה לספר. בדפוס פילטה בר' משה סנ"ל,
והמסכים הוא הרב ר' טיאה ווייל. אך מי הוא המפרש כותב הפי'
לא נודע. על פיוט חד נדיא אשר אין יודע מי הוא מחברו. נדפס פה בתרגום
אשכנזי „איין ציקליין איין ציקליין כמו שהוא אצל וואנענזייל. (קעניגסבערג
1699). וגם הפירוש העברי לקוח משם. ואלה דברי המפרש בהגדה זאת:
הנה פיוט זה מזמרון בכל תפוצות ישראל, ושמעתי שמצאו זה הפיוט ואחד
מי יודע גנוז וכתוב על הקלף בבית המדרש הרוקח בנרמייזא וקבעו אותו
לדורות לומר בליל פסח, וא"כ לא דבר רק הוא. והחסרון תלוי בנו ורבים

חתרו אל היבשה להבין דברי חכמים וחידותם, כי לולי זאת לא קבטוהו. (נראה כחוכא וטלולה בעיני המון עם ובתולות. וכבר כתבתי מש' הנאמ' החסיד ז"ל שפירשו על חרבן שני מקרשים, וכו' ". וה' וואגענזויל אומר "בי חקר ודרש מאת כל גדולי ורבני היהודים להניד לו מקור הפיוט הזה 'אין יודע, רק בעברו דרך פראג שאל את אחד מגדולי הרבנים וגם הוא נימנם בלשונו ולא יכל להניד לו, אפס אח"כ אחרי עבור חמשה ירחים שלא לו מכתב עם הפירוש הזה, אשר לפי דעתו מוסב על חרבן בית שני. והפי' הזה נמצא גם פה ככתבו וכלשונו. קארלסרוא תקנ"א 4.

71 הגדה, ש"פ עם ביאור, "גבול ים" ותרנום אנגלי, עם " הוספות, מאת הר' אליעזר זלמן בר' מרדכי יוסף גראיעווסקי נויארק תרמ"ט 8. (ובאמת נדפסה באשכנז.)

72 הגדה כמנהג תימן, עם פירוש ערבי, יו"ל ע"פ כ"י המונחים באוצרות הספרים של ר' משה נאסמער, בריטיש מוזעאום, אוקספורד וישיבת אהל משה ויהודית בראמסנעט, עם מבוא מספיק ותרנום בלשון אנגלי, אני הצעיר, זאב חנוך גרינבערג. לייפציג תרו"ן (תרנ"ו) 8.

בהנוסח הזה נמצאים שונים רבים ופירושים שונים בערבית. וכלה מנקדת בנקוד האשורי. הפיוטים אחד מי יודע, חד גדיא וכו' אינם בה כלל.

73 הגדה ש"פ. עם ת"א אשכנז מאת ל. שטיין. נויארק 1850 8.
74 קצור הגדה ש"פ. עם תרגום אנגלי מאת מ. יאסטרקאו. פילאדעלפיא 1878 8.

75 הגיון הנפש, או ס' המוסר לר' אברהם בר' חייא הנשיא עם הקדמה ארוכה ועמוקה מהנאון שי"ר ותולדות המחבר. לייפציג תר"ך 8.

76 הלכות גדולות, לר' יהודאי גאון ע"פ כ"י רומי ב' חוברות עם הערות ותקונים מאת הר' עזריאל הילדעסהיימער. (הוצאת מקיצי נרדמים). ברלין תרמ"ח—מ"ט 8.

77 הפטרות, וחמש מגלות בשפת אשכנז צחה (באותיות ווייבער טייטש ע"פ דפוס בערלין. בו רשומים שמות כל המתרגמים מתלמידי הרמבמ"ן, וכפי הנראה לא ראוהו רושמי הספרים. זולצבאך תקע"א 4.

78 זהר חדש, עם מדרש הנעלם ומדרש רות בשלימות, ופי' המלות הקשות. ברדיטשב תקפ"ה 4.

79 ספר זכרון, לר' יוסף ברבי יצחק בן קמחי. ס' דקדוק. יצא לאור בפעם הראשונה עפ"י שלשה כ"י, מאת ר' בנימין זאב באכער.

8. ברלין תרמ"ח. (הוצאת מקיצי נרדמים).
- 80 זכרון משה ומספד מר. הספד על ר"מ מונטיפיורי. שלום דוד מאיראָוויץ. 8. ווארשא תרנ"ה.
- 81 זכרון לראשונים, כולל תשובות נאונים קדמונים וביחוד רב שרירא ורב האי"י בנו ור' יצחק אלפסי מכ"י פעטערסבורג. יצא לאור ע"י אברהם אליהו הרכבי. 8. ברלין 1887.
- 82 זכרונות מרת גליקל האמיל, משנת ת"ז עד תע"ט. הו"ל דוד בר' יהודה קויפמאן. מעבר לדף, "זה השער לה' צדיקים יבואו בו. הספר הלז איזט אות באות מנוף הכתב של הצדיקי" אמי זקנתי גליקל ע"ה תהא נשמתה צרורה בצרור החיים טראנצלאדיהרט ווארדען, ע"י אדוני אבי האלוף התורני הרבני מופלא ומופלג מוהר"ר משה האמיל סג"ל נרו יאיר לנצח, אב"ד דק"ק פייארשדורף והמדינה וכאשר זכינו לסדר אותו כן נזכה לעשותה, ולמען ידעו דורותינו עשיתי זאת לכבוד בית אבא. זאת היא מאתי הקטן חיים האמיל בן הרב הג"ל מק"ק פייארשדורף לפרט למען תספר באזני בנד, לפ"ק. זאת לזכרון אתי מאת דוד מו"ה חיים האמיל סג"ל הנ"ל מש"ד הלך לעולמו ושבק לנו ולכל ישראל חיים זקן ושבע ימים ביום ש"ק כ"ז א"ש תקמ"ח לפ"ק ושני חייו היו ששה ושבעים, וזאת כתבתי לזכרון הקטן חיים האמיל בן כ"ה יוסף סג"ל זצ"ל מפייארשדורף, פה קענינסבערג. 8. פפד"מ 1896.
- 83 זרע אפרים, שני פירושים על פסיקתא רבתא דרב כהנא, עם הפסיקתא מה"ג אפרים זלמן מרגליות. לעמבערג 1853. 4.
- 84 זרע קודש, דרושים בסדר התורה מר' שמואל בר' חיים הלוי מיושבי על מדין בק"ק אליק, (נין ונכד להרב מחבר פ"י איכה שלוחה על נ"ד.) ובן יעקב לא ראהו. זאלקווא תק"ה } שנת הדפסה } 4. { חשודה בעיני }
- 85 חובות הלכבות, לרבנו בחיי עם העתקה אשכנזית מאת ר' מענדל שטערן. 8. וויען תרט"ז.
- 86 חזוק אמונה, נגד דת הנוצרית עם העתקה אשכנזית לר' דוד בר' מרדכי דייטש. 8. זאהרוי 1865.
- 87 חזוק אמונה, נגד דת הנוצרים כנ"ל מתורגם ללשון אשכנז באותיות

- וויבער טייטש. אמ"ד. תע"ז 12.
- 88 חיי משה, לידידה אלכסנדרי (פיון היהודי) ונלוה אליו "עשרת הדברות" וס' כתות מני קדם, ע"ד כת האיסים וכת תרפתא. נעתק לעברית ע"י הר' יוסף פלעש. פראג 1838. 8.
- 89 חכמת יהודה, נגד הנוצרים, ואיזה שירים עתיקים, מאת דוד בר כניה. עם הקדמה והערות מאת אפרים דיינארד. נוארק תרנ"ב. 12.
- 90 חמד צבי, פי' על פרקי אבות. מר' דוד צבי הירש בר' יחזקאל-פיורדא תקנ"ח. 4.
- 91 ספר חנוך, מתורגם משפת כושית לעברית עם מבוא, הערות ובאורים מאת אליעזר גולדשמידט (בר' גבריאל בר' מאיר), המבוא והערות הוא בשפת אישכנז. בו ק"ח קאפיטל. ברלין 1892. 8.
- 92 ספר החסידים, לר' יהודה חסיד עם פירוש רחב. פפד"מ תפ"ד. 4.
- 93 חפש ממזמונים, כולל ענינים שונים מכ"י. והמה; תשובת לרשי' ירבתי. תשובת רב שרירא נאון. חדת מוסר הנקראת חי בן מקיץ להראב"ע. עם הערות רוו"ה. משלי מוסר בלשון סורי לנאונים קדמונים, הערות ותקונים בתשובות רשי', ורב שרירא. שיר "אשר אישש לר"צ ניאות ובאור עליה מהנאון רשב"ץ דוראן מכ"י אלגיר". עם סדר הדורות (כראָנאַלֶאניע) לנאוני סורא ופומבדיתא. מאת המו"ל. חו"ב א', ע"י הר' דוב בער נאָלדבערנ (ב"ג). ברלין 1844. 8.
- 94 חק לישראל, דפוס ראשון באותיות ברזל, ח"ב. מצרים ת"ק. 4.
- 95 חרוזים, לר' מאיר בר' אליהו מנורניצא באינלמירא הוציאם מכ"י אשר ברומא. ה' אברהם ברלינער. כל הספר כולל 4 דפים, לאַנדאָן 1887. 2
- 96 טוביה, בן טוביאל. עם העתקה רומית מאת סעבאסטיאן מונסטער (עיין מלאכת הדקדוק השלם). באסיליאה ש"א. 4.
- 97 טעמי אמת, וקצור טפי' ר' יהודה בן בלעם בערבית עם העתקה ענגליש מאת וויליאם וויקקעס. אָקספארד 1881. 8.
- 98 טעמי כ"א ספרים. (מלבד טעמי אמת) מאת הנ"ל. 1887. 8.
- 99 יהודית, מסע מונטיפיורי ואשתו יהודית לארץ הקדושה בשנת תקצ"ט. נעתק ע"י אחד מאוהבי שפת קדש (א. אמשעיעוויץ). לונדן תקצ"ט. 8.
- 100 יוסיפון, בל"א באותיות וויבער טייטש, ונקרא "כתר כהונה" עם 35 ציורים, ורבים צורת פני הקיסרים. פיורדא תקכ"ז. 4.
- 101 ילקוט ראובני עה"ת, עם שכחת הלקט. לעמבערנ 1860. 8.

- 102 יסוד הניקוד, לר' זלמן הענא. דרוק לה"ק. אמשטרדם ת"ץ. 4.
- 103 ס' היסודות, לר' יצחק בן שלמה הישראלי הרופא. ס' רפואות, נעתק לעברית ע"י ר' אברהם בר' שמואל הלוי ן' חסדאי, מכ"י ליידע; עם העתקה אשכנזית והערות מאת הר' שלמה פריעד. לייפציג. 8. 1884
- 104 יערות דבש, לר' יהונתן אייבשיץ. דרושים והספדים. ב"ח, קארלסרוא תקל"ט—מ"ב. 1.
- 105 ס' יצירה, עם עשרה פרושים. מונה ע"י נוסחאות שונות. ווארשא 4. 1884
- 106 ס' יצירה, ערוך ומסודר מחדש בנוסחא נכונה וישרה ע"י פנחס בן בצלאל הכהן מארדעל. פילאדעלפיא 8. 1896
- 107 ס' יצירה עם נקודות ותרנום אנגלי מאת ה"ר איזידאר קאליש. נריאָרק 8. 1877
- 108 ס' הישר לר' זרחיה היוני (הנקרא בטעות על שם ר"ת). אמ"ד תס"ח. 8.
- 109 ספר הישר,
or the Book of Jasher [Preface by M. M. Noah, April 1839]
New York, Published by M. M. Noah & A. S. Gould
144 Nassau st. 1840 8.
- 110 ספר הכוזרי, עם העתקה אשכנזית והערות מאת דר' דוד קאס־סעל. (הוצאה שניה). לייפציג 8. 1869
- 111 כל דברי התורה, כל המלות שבתורה ע"פ א"ב (כתבנית זכר רב) עם תרנום אנגלי מאת ה"ר י. מ. די סאלא. פילאדעלפיא 8. 1865
- 112 כל שירי מנחם מענדל דאליצקי, ספר א' עם תמונת המחבר שירים שונים. נויאָרק תרנ"ה. 8.
- 113 כפתור ופרח, על דיני א"י וירושלם, על המשקלות והמדות והמטבעות והצמחים באה"ק. וע"ד השומרונים ועוד רבות הנוגעות לדה"י לישראל. הוצאת רצ"ה ערעלמאן איש חן טוב. בערלין תרי"א. 4.
- 114 הכרם, מאסף שנתי, כולל מאמרים מחכמים וסופרים שונים, יצא לאור רק שנה אחת ע"י ה"ר אלעזר אטלס. ווארשא תרמ"ח. 8.
- 115 הכתב והמכתב, מעות את הכתובים, מצד אחד נדפס המקרא, וכנגדו המקרא עם השבושים כאשר הפץ המחבר, עם תרנום אשכנזי

בצדו מאת אברהם הכהן קראכמאל (חמ"ד) אצל קארל בודווייזער;
8. 1874

116 כתובים אחרונים, הכוללים ספרי השמונאים א' וב' חכמת שלמה,
אגרת ירמיה, ברוך בן נריה, חכמת יהושע בן סירא, הריכת בל, התני
בבבל, שושנה, מגלת יהודית, חלום מרדכי, תפכת מנשה, תפלת עזריה
וחבריו בתוך כבשן האש, מעשה טוביה. העתיקם מלשון יון לשפת עברית.
יצחק זעקיל פרענקיל.
8. 1885 ווארשא

117 לא דבים ולא יער, כולל ארבעה מאמרים, בקרת ננר ה' שאצקעס
בעל המפתח ולהתנצל בעד הר"א צווייפעל. מאת אברהם דוב דובעוויץ
ברדיטשוב תר"ן.
8.

118 לבקר משפט, מיכאל לוי ראדקינזאהן. א) ע"ד היודענשפיגענעל
פראצעס במינסטער. ב) אחוות הקבר לבעל היהודיה בברלין.
ברלין תרמ"ד.
8.

119 לוח עברי בשפת אנגלי משנת תנ"ח (1698) כולל תקופות ימות
עולם למספר בני". תקופת מלכי הנוצרים. בין כל דף נדפס
נמצא דף חלק. דיני שבע מצות בני נח. דין סנהדרין ומשפטי ישראל;
תוכחות יסוד האוניווערזיטעט באקספורד ועוד איזה קאללעניום בבריטניא
ושמות הפראפעססאָרים וכדומה.
אָקספורד 1698. 24.

200 להות אבנים, יתני מאות מצבות בקברות ישראל בווענעדיג.
(איטליה) יצאו לאור ע"י ה"ר אברהם ברלינער. פפד"מ 1881.

121 לישרים תהלה, שיר לר' משה חיים לוצאטו. עם העתקה אשכנזית.
מאת י. מוזען.
לעמבערג 1874. 8.

122 ללמד בני יהודה, ראשית קריאת שפת עבר בהעתקה אנגלית מאת
ל. אויפרעכט.
סינסנינאטי 1868. 8.

123 לקוטי צבי, (תפלות) הוצאה שניה. נדפס בפאָרמאט משינה. ארוך
מאד וצר.
פראג תקמ"ט, (8 ארכו ורחבו כמו 24).

124 לקוטי צבי, (כפי מנהג ארץ ישראל תונרמה ואיטליאה).
זולצבאך תקנ"ז 12.

125 לקוטי קדמוניות, ה"ר ישמחה פינסקער. לקוטים שונים מב"י
עברים וערביים מאספת אבן רשף, הנוגעים לקורות הקראים וספרותם.
בספר הזה השתמשו ביחוד החכמים גראטץ ופירשט. מכל דנוגע
לתולדות היהודים והקראים.
ווען תר"ך 8.

- 126 לקומי קדמונים, קובץ שירי משוררים קדמונים. כרך א' 1) כולל
מוסר השכל לרב הא"י נאון עם תולדתו מאת ר' אייזיק הירש ווייס.
2) ר' שלמה שרביט הזוהב, מסודר ע"י ה"ר דוד כהנא. 3) רבי דונש בן
לברט ע"י הני"ל. (הוצאת אחיאסף). ווארשא תרנ"ג—ד. 16.
- 127 לקומים מס' הנפש המיוחס לארסמו, מתוך כ"י וניסף על
הנדפס מכבר, עם הערות רבות, וביחוד בנוגע ליחוסו לכן נבירול. מאת
א. לאווענטהאל. ברלין 1981. 8.
- 128 מאיר עין, על ספר שופטים, כולל פירושים ובאורים לס' הנ"ל.
מה"ר מאיר איש שלום. ווינא תרנ"א. 8.
- 129 מאמר, ר' יוסף בן יהודה תלמיד הרמב"ם ז"ל במחויב המציאות
ואיכות סדור הדברים וחדוש העולם, מכ"י ליידען עם העתקה אשכנזית
ועם הערות ובאור המלות מה"ר משה הכוי. ברלין תרל"ט. 8.
- 130 מאמר על הדפסת התלמוד, כמה פעמים נדפס, ואפוא.
מר' רפאל נטע ראבינאוויץ. מינכען תרל"ז. 8.
- 131 מאמר על ישמעאל, שחבר על הדתות והוא כסיל שדבר אף על
דתנו השלמה והוא לרב הנדול רבינו שלמה בן אברהם בן אדרת ז"ל.
בן רשום בראש הספר. ואין עליו שער בעברית. נעתק גם לאשכנזית מכ"י
ברעסלוי קאדעקס XXVI סארוואל. ע"י דר' י. פערלעס. ברעסלוי 1863. 8.
- 132 מבוא אל הנקוד האשורי והבבלי, עם ס' יסוד מספר
להראב"ע. נדפס מתוך כ"י ע"י ר' ישמחה פינסקער. וויען תרכ"ג. 8.
- 133 מבוא המשנה, ח"א כולל תולדות גדולי התורה מימות עזרא עד
סוף המשנה ודרכי למודיהם מאת ה"ר יאקב ברילל. פפד"מ תרל"ו. 8.
ח"ב מהנ"ל. על דרכי רבי בחבור המשניות פפד"מ תרמ"ח. 8.
- 134 מבחר הפנינים, לר' יהעיה בן אברהם בדרשי פניני עם באור
ותרגום אשכנזי ע"י צבי הירש לעווינזאהן. ברלין 1842. 8.
- 135 מבחר הפנינים כנ"ל עם העתקה אנגלית מאת בנימין חיים ב"ר
משה הלוי לבית אשר. קונדן תרי"ט. 8.
- 136 מבחר הפנינים, המיוחס לר' ידעיה הפניני. הוצאה ראשונה
בדפוס ר' יהושע ב"ר ישראל נתן איש שונצין בשנת רמ"ד. 4. ומונה
מאת שלמה בן מהר"ר פרץ בונפוי צרפתי. עם באור רחבי. ובסופו שיר
בארבעה חרוזים, ושם שלמה חתום בר"ח, ולא נודע אם הוא להמניה
ששמו שלמה, או למחברו. ואם המחבר כתב את השירה, הלא צדקו אלה

המיחסים את הס' לבן נבירול. בהוצאה זו נמצאות איזה הוספות נכבדות אשר אינן באחרות, והפלא כי לא העתיקן הר"צ פיליפאווסקי.

137 מגדל צופים, לשאלת היהודים ופירוניה ע"י עבודת האדמה עם ציורים. בעברית ואנגלית ה"ר משה קליין. פילאדלפיה תר"ז-8. (הוצאה יפה מאד).

138 מגיד מראשית, הערות וחקירות שונות על הגדת פסח ומנהגיה, ועם ההגדה בעברית ואשכנזית מאת אליעזר ליזר ב"ר מאיר לאנדס-הויטה עם הערות הדר' שטיינשניידער. ההקדמה משנת תרט"ו. ברלין 8.

139 מגיני ארץ, עם הט"ז ומנן אברהם, „באר הגולה“ והט"ו, עטרת זקנים. דיהרנפורט תצ"ג. 2. (וטעות בידי הרושמים תק"ג).

140 מגן אבות, ביאור על אבות ע"ד מחקר והשכלה ומתורגם לשפת אנגלי. מה"ר ברכיה ב"ר שלום דוד מאיראווין, רב בקאנזאס סיטי. שיקאגו תרנ"ה 8.

141 מגלה טמירין, הלצה, נגד החסידים מר' יוסף פעריל. לעמבערג 1881. 8.

142 מגלת סדרים, ה"ר אברהם ב"ר מרדכי ברודא, ספור תלאות עדת ישראל בעיר אויסא. ע"ד בית הכנסת אשר צוה הקיסר קארלוס השמיני להרוס עד היסוד בשנת תפ"ב, והעונש אשר שם על היהודים לרגלי עלילת אחד כהני הנוצרים. והוא ס' יקר לקורות ישראל. יצא לאור ע"י ה"ר מענדל ברי"מ בוימנארטען; עם הנהות ה"ר דוד קויפמאן. בהוצאות חברת מקיצי נרדמים. ברלין תרנ"ה 8.

143 מגן וצנה, לר' יהודה אריה ממודינא ונוסף עליו חבריו „מגן וחרב“ עם חיי יהודה יצא לאור עם תרגום אשכנז והערות מחוכמות ע"י אברהם ניינער. ברעמלוויא תרט"ז 8.

144 מדרש הזוהר, ע"ד הזוהר והקבלה בפלל. בלשון אשכנז מאת דר' ד. ה. יואל. לייפציג 1849. 8.

145 מדרש זוטא, על שיה"ש רות איכה וקהלת עפ"י כ"י די ראססא בפארמא. ואליהם נלוו ילקוט שמעוני על איכה. מסודר ונערך בהערות ותקונים ומ"מ מ"ר שלמה באבער. (הוצאת מקיצי נרדמים). ברלין תרנ"ד 8.

146 מדרש מכילתא, דר' ישמעאל דפוס בומבורג. וויניציא ש"ה 2.

- 146 מדרש רבה עם פי' די משה ומתנות כהונה, הכר השער.
פיוּרדא 2.
- 147 מדרש שוחר טוב, והוא מדרש שמואל רבתא עם מדרש
משלי רבתא עם פי', הובא לרפוס ע"י ר' שבח ב"ר אריה ליב,
בדפוס ר' יחזקאל ב"ר שבח. (מדפוס זה לא נודע כרושמי הספרים).
מעזרוב תקס"ג, 8.
- 148 מורה דרך. ללמד לבנ"י עברית, עם תרגום אנגלי, מאת יצחק
לעססער. פילאדעלפיא תרי"ח, 8.
- 149 המורה לצדקה. חוב' נ', חשבון ההוצאה וההכנסה לכולל
הספרדים בירושלם. ירושלם תרנ"ב, 8.
- 150 מחברות איתיאל מר' יהודה ב"ר שלמה אלחריו. ענינו
כמתכנת ס' תחכמוני, כולל מליצות בחרוזים, יצא לאור מכ"י
אוקספורד, ע"י תאומא טשנרי, ובאנגלית Thomas Chenery
לאנדאן תרל"ב, 8.
- 151 מחזור ויטרי לרבנו שמחה, אחד מתלמידי רש"י ז"ל, יצא
לאור מכ"י אוקספורד עם חנהות ובאורים מאת שמעון הלוי הורוויץ,
(ע"י חברת מקיצי נרדמים). כולל המון שירים, דינים, נוסחאות, מדרשים
וכו' וכו'. ברלין תרמ"ט, 8.
- 152 מחזור עם כוונת הפייטן, ב"ח, מתורגם עם ל"א (ווייבער
טייטש). אופיבאך תקכ"ח, 4.
- 153 מחזור מנהג רומא, עם פי' קמחא דאבישונא, לה"ר יוחנן
טרויס, ונדפס רק פעם אחת, ב"ח. בולוניה שי—ש"א, 2.
- 154 מחזור מנהג הספרדים, עם סליחות, ב' חלקים, בדפוס עטיאש.
אמשטרדם תמ"ט, 12.
- 155 מחזור. חמשה או שבעה חלקים כמנהג אשכנז עם באור בשפת
עבר, עם כוונת הפייטן בשפת אשכנז, נדפס יפה.
אפענבאך תקע"ב, 8.
- 156 מחזור. מתורגם ומבואר מרוו. היידענהיים, ה' חלקים.
רעדעלהיים תקפ"ז, 8.
- 157 מחזור עם תרגום אשכנז, ה' חלקים, ע"י המדפיס דוד
צירנדארף.
פיוּרדא תקצ"ו, 8.

158 מחזור בשני חלקים. והוא סדור תפלות לכל השנה (כל בו), כולל גם סליחות, קינות, הגדה וכו', עם פירוש.

זולצבאך תנ"ט, 2.

159 מחזור קטן. לימים נוראים כמנהג ארנ"ל, וכן נקרא בשם "מחזור קטן" בעד שני בתי כנסיות "אשנז'א לככירא וחברת נונגהיים", נמצאים בו פיוטים רבים אשר אינם במחזורים אחרים.

ליוורנו תרמ"ו, 8.

160 מכלול לרד"ק, עם נמוקי ר"א בחור, עם הנהות ר' משה ב"ר חיים הכהן העכים. פוירדא תקנ"ג, 8.

161 מכתב גלוי. אל השר הצדיק סיר משה מונטיפיורי בארינט, ונלוה אליו סיפור ישיבת ארבעים יום בארץ הקדושה, בעברית ואנגלית, והוא מחאה נגד מלאכי חברת "אגודת אחים" בלאנדאן אשר הוציאו דבה על יושבי ירושלם, ונוסף בו מסע ר"מ מונטיפיורי לאה"ק.

לונדון תרל"ה, 8.

162 מלא חפנים. כולל מאמרים שונים מכ"י, והמה: (1) מכתב אחוז לר' יש"ר מקאנדיע. (2) הקדמת ס' תחכמוני פי' ע"ס יצירה לר' שבתי בן אברהם דונולו הרופא. (3) אגרת ר' שלמה יצחקי לרבני אלצורא. (4) פזמון לר' יהודה הלוי. (5) מסתנאב להרמב"ן. (6) אגרת אל תהי כאבותיך לבעל האפודי נגד דת הנוצרים, (וברוסיא הסירוהו מטעם הצענזוריא וישימו תחתיו את המחברת "תשעים אותיות לרס"ג"). (7) שרי הוללות על בני רינוס להמשורר נומפלין. (8) ה' תשובות להרמב"ם בעברית וערבית, ואח"כ תולדות יש"ר ותמונתו עם הערות מאת ר' אברהם ניינער.

ברלין ת"ר, 8.

163 מלאכת הדקדוק השלם. מאת סעבאסטיאן מינסטער, עם לשון רומית, ונלוה אליו ס' טוביה. באסיליאה 1542, 4.

164 מלחמה לר' בעמלק. איסור שתי מאות רבנים על אתרוני קורפו, ומאמרים שונים בענין זה, מאת אפרים דיינארד.

נוארק תתכ"ג נלוחתנו, 12.

165 מלחמות ד'. בקרת חדה נגד המתקנים החדשים באשכנז, (מהדורא ג') מר' אברהם זוטרא מק"ק מינזטער. הנובר תרכ"ג, 8.

166 מלחמת קרים. ה"ר אפרים דיינארד, כולל קורות המלחמה אשר לחמו מלכי הברית, צרפת, בריטניא וסרדיניען על העיר הבצורה

- סעוואסטאל בשנות 1854.5 וכו איזה ענינים הנוגעים לקורות ישראל ביחוד. ווארשא תר"ם, 8.
- 167 ס' מלים. לתרגומים, תלמוד בבלי, ירושלמי ומדרשים ע"פ חקרי לשונות הקדם, מתורגם ומבואר בשפת אנגלי ע"י הרב ד"ר יאסטרואו בפילאדעלפיא, ח"א עד סוף אות כ"ף. לייפציג 1886, 4.
- עוד מהנ"ל חוברת אחת, כוללת כל אות למ"ד וחצי אות מ"ם. שם 1895, 4.
- 168 מלך אביון. מספר קורות שלמה המלך מעת נגרש ממלכותו ע"י האשמראי, נעתקו משירי הד"ר לודוויג א. פראנקעל ע"י ה"ר שמעון בכרך. בודאפעסט תרמ"א, 8.
- 169 מנורת המאור. עם העתקה ללשון אשכנז, העתקת ר' משה ב"ר שמעון פרנקפורט, (מדפוס זה לא זכרו רושמי הספרים). זולצבאך תק"ן, 2.
- 170 מסורה לתרגום אונקלוס. עפ"י כ"י ודפוסים ישנים, עם הערות וביאורים, מאת ה"ר אברהם ברלינער. לייפציג 1877, 8.
- 171 מסע באירופא. כולל מסע דרך כל ארצות איירופא והשקפה פרטית על מעללי אחינו בכל הארצות האל, מאת הנוסע אפרים דיינארד. פרעסבורג תרמ"ו, 8.
- 172 מסע בארץ הקדם. מורה דרך לכל הנוסעים לארץ הקדושה ומצרים, עם תבנית הפיראמידען והספינקס, מאת אפרים דיינארד. פרעסבורג תרמ"ג, 8.
- 173 מסע בחצי האי קרים. כולל תולדות חצי האי קרים, מעללי יושביו וכשרונותיהם, דברי ימיהם, וביחוד כל הנוגע לישראל, הקרי מציאקים והקראים, כתיבת הערים וכל המקומות העתיקים והנפלאים ועוד כאלה, כ"ח, מאת אפרים דיינארד. ווארשא תר"ם, 8.
- 174 מעין גנים. פי' על איוב ע"פ הפשט וכל דרשות חז"ל אשר דרשו על ספר זה. חברו השר רבי שמואל בן רבי נסים מסנות. חי בארם צובה במאה האחרונה לאלף החמישי, יצא לאור מכ"י אוקספורד עם מ"מ והערות ותקונים, ע"י ה"ר שלמה באבער. ברלין תרמ"ט, 8.
- 175 מערכת לשון. והוא סדור תפלה כמנהג ספרדים (יהודי ספרד ופארטוגאל), מסודר על ידי יעקב ב"ר דוד לופיס קארדוזי עם הערות בשפת האלאנד. אמשטרדם (?) 1865, 24.

- 176 ספר המצות להרמב"ם. בערבית והעתקה עברית מר' שלמה ב"ר יוסף בן איוב הספרדי (שער הספר הוא בלשון אשכנז) עם העתקה אשכנזית והערות, מאת מאריטץ פערטש.
ברעסלוי 1881, 8.
- 177 מצרף לכסף. והוא ח"נ לס' מאור עינים לר"ע מן האדומים, נדפס מעצם כ"י המחבר, ע"י ה"ר צבי פיליפאווסקי.
לאנדאן 1854, 8.
- 178 מצת מצוה ועלילת הדם. מיכאל ראדקינזאהן יוכיח כי סדר אפיית המצה נתן יד לצוררי ישראל להעליל עליהם עלילת הדם, ובכן נכון לחדול מזה. פרעסבורג תרמ"ג, 8.
- 179 מקדש מעט. ראיטי, (הוא אשר יקראוהו דאנטי העברי) כלו בשירים וחרוזים, יצא לאור מכ"י ע"י ה"ר יעקב נאלדענטהאל.
ווינן 1851, 16.
- 180 מקור חיים. מיסר ודרושים בשפה נקיה וצחה, מאת ה"ר מרדכי חיים בן אשר זעלינזבערג. רעדעלהיים תר"ב (1841), 8.
- 181 מקור חיים. לר' שלמה בן נבירול, לקוטים, לקטם והעתיקם רש"ט בן פלסיירא מערבית לעברית. יצא לאור מכ"י פאריז על יד הפראפ' ר' שלמה בן אליעזר מונק, עם העתקה ובאור והערות בל' צרפת והוא הס' Melanges הנודע אשר הרעיש בו את עולם המדעים.
פאריס תרי"ז, 8.
- 182 המקח והממכר. לרבנו האי נאון עם מ"מ וציונים מר' אלעזר מפיליץ, בעל ס' שמן רוקח ותורת חסד, וסמא דחיי. (השער נכתב מהנדפס, וישנת ההדפסה היא ללא אמת). דיהרנפוט תר"ך (?), 4.
- 183 מקראות קטנות. תר"ג מצות, עם תרגום אשכנזי ככתבם וביאורים והערות מאת איגנאץ גראססמאן.
סינסנאטי 1892, 8.
- 184 מרפא לשון. על כל מלות בלע"ז בתנ"ך ותלמוד מר' משה לנדא. אדעססא תרכ"ה, 8.
- 185 משא קרים. דה"י ותולדות הקראים והקרימצאקים, מאת אפרים דיינארד. ווארשא תרל"ח, 8.
- 186 משה וירושלם. נכתב בלשון אנגלי ונעתק ללשון הקודש על ידי הרב מוה"ר א אמשעיעוויץ.
ווארשא תרל"ט 1879, 12.

- 187 **משלי אסף**. מר' יצחק הלוי איש סטאנוב, כולל משלי מוסר
וחכמה בעין ס' בן סירא, ב"ח. ח"א ברלין תקמ"ט, 8.
ח"ב כנ"ל שם, תקנ"ב, 8.
- 188 **משלי אסף** מהנ"ל, ונקרא בשם „זמירות אסף“, נכתב כתבנית
ס' תהלים, והוא החלק השלישי מהנ"ל. ברלין תקנ"ג.
- 189 **משמיע ישועה** להאברבנאל. יוכיח כי כל נבואות הנביאים על
הנאולה היא רק על הנאולה העתידה (ולא נתקיימו בבית שני...).
אופיבאך תקכ"ז, 4.
- 190 **משנה תורה** להרמב"ם. עם השנות הרמ"ך והנהות מהר"ם
פאדובה, ג' חלקים. וויניצא ש"י—י"א, 2.
- 191 **משניות** עם פי' מלא כף נחת ועם תרגום אשכנז ונקודות,
וי' חלקים. וייען 35—1817, 8.
- 192 **משניות**. ו' חלקים, עם פי' קב ונקי.
אוסטרהא תקס"ה, 24.
- 193 **משניות** בני' חלקים עם הרע"ב ותוי"ט. ואשר ציין בן יעקב כי
התוי"ט נדפס ראשונה פראג שע'ה—ע"ז ונמשך בזה אחרי פירשט,
אספוק מאור אם נכון הדבר, יען בסוף הס' אומר המחבר „כי השלימו
ד"ב חשון שע"ז וסימנו „שנה טובה“ ואני בן ל"ח שנה“, ואף כי יוכל
להיות כי ברנע אשר החל לכתוב החלה ההדפסה. אבל הדבר רחוק מעט
מן המציאות. כן נמצא בדפוס זה שיר ממנו ושמו חתום בראשי
החרוזים, תחלתו „יקר רוח איש תבונות וכולי“.
- אמשטרדם תקכ"ג, 4.
- 194 **משניות** מס' יומא, עם תרגום אשכנז ובאור ונקודות, ובסוף
ס' מלים בקצרה, ע"י הפראפעסאר הערמאן ל. שטראקק.
ברלין 1888, 8.
- מסכת עבודה זרה כנ"ל מהנ"ל. שם 1888, 8.
- מסכת שבת כנ"ל מהנ"ל. לייפציג 1890, 8.
- 195 **משנת שמואל**. הוא קצור ממשניות סדר פאה עם פירוש קצר
ותרגום אשכנז ובאור מלות זרות, ה"ר זכריה ליפשיץ.
בערלין תרל"א, 8.
- 196 **משען המים**. חרושי אנדתא מהרו"ך, הוא דרשות כסדר התורה
מר' משלם זלטן ב"ל¹ שלמה הכהן רב מפירודא. פיורדא תקע"א, 4.

- 197 משפחת סופרים. ה"ר שמואל ב"ר בנימין וואלף הלוי ראזענ-
פעלד, כולל השנים בכה"ק שנמצאים בתלמוד, נגד כה"ק שלפנינו
עתה עפ"י המסורה. השנים מחז"ל. נגד כה"ק המה 1381 במספר,
ובתורת משה לבדה 556. וילנא תרמ"ג, 8.
- 198 משפט לשון המשנה. דרישת חקיה, דקדוקיה ותכונותיה,
מה' אייזיק הירש ווייס. וויען תרכ"ז, 8.
- 199 נופת צופים. על חכמת ההלצה, לרומס כתבי הקדש ולהראות
העמים והשרים את יפים, מר' יהודה סיד ליאון, ובסופו נלוה אליו
(בשער מיוחד) ח"י כללים לפרש מאמרי האגדה. מאת ה"ר אהר
יעללינעק. וויען תרכ"ד (1863), 8.
- 200 נחלת אבות. מוסר מר' זלמן הכהן רב בפוירדא (מהרז"ך).
פיורדא תקע"א, 4.
- 201 נחלת עולמים. ציוני מצבות על קברי בני"ו בווארשא, מאת
שמואל יעונין. ווארשא תרמ"ב, 8.
- 202 נחלת שבעה. מר' שמואל ב"ר דוד הלוי, כל עניני גטין
וקדושין ונוסחי שטרות וכדומה, (המחבר הזה פנה עורף לדת אבותיו
כנודע). פיורדא תקמ"ד, 4.
נחלת שבעה כנ"ל, ברלין תקכ"ג, 4.
- 203 נפש האדם וכחותיה. הוא מבוא לס' מורה נבוכים בעברית
ואשכנזית, מאת ה"ר שמעון ב. שייער. פפד"מ 1845, 8.
- 204 נפשות צדיקים. ה"ר יהודה ליב לעווזאהק, ששים ציוני מצבות
בבית הקברות בווארמס עם תרגום אשכנז והערות, ובראשו ציור
ביהמ"ד של רשי' וציור כסאו. פפד"מ 1855, 8.
- 204 נר המערבי. מ"ע חדשי, יוצא לאור בנויארק ע"י חברת מפיצי
ספרת ישראל באמעריקא, תשע חוברות.
נויארק שנת תרנ"ה ותרנ"ו, 8.
- 205 נתיבות לשון עברית. דקדוק הלשון לפי סדר ה' אללענדארף
נעתק לעברית מאת נחום זקש, ב"ח. פפד"מ 1870, 8.
- 206 סאמאריטאנישע ליטורגיע. פיוטים ושירים מכ"י שונים
בבריטיש מוזעאום בעברית ושומרונית (באותיות עברית) על ידי ד"ר
מ. היידענהיים. לייפציג 1885, 8.
- 207 סדר עבודה בלב, ח"ב. כולל יוצרות לכל שבתות השנה

- ולפורים, מתורגם לשפת אשכנז ומבואר מה' חיים הכוי ארנהיים.
גלאנוי אונד לייפציג 1840, 8.
- 208 סדר עולם רבא וזוטא וסדר הקבלה להראב"ד וסדר מלכי
ישראל. קארעץ תקמ"ה, 8.
- 209 סוף אדם. תפלות ובקשות בעת הקבורה, (בלי שם המחבר, רק
מהמלות "ויוסף הנזו" אולי רמז בזה לשמו). נכתב בעד חברת "נמילות
חסדים שבק"ק ספרדים המכונה ברכה ושלום". בעיר סורינאם (באמע"ר
ריקא הדרומית) דפוס אמ"ד תקפ"ב, 8.
- 210 סליחות. באותיות גדולות, מונה על ידי רוו"ה עם הסליחה
"תא שמע". רעדעלהיים תר"ו, 8.
- 211 סליחה מטיב שפה, עם העתקה אשכנזית ובאור, מאת רפאל
ב"ר ישראל פירשטענטהאל. בראשה איזה הסכמות, ושיר מר"ד
זאמושטש, ובסופה מכתב מר' זלמן טיקטין. ברעסלוי תקפ"ג, 8.
- 212 סליחה. מנהג אשכנזים שבאיטליה. עם הסליחה הנודעה "תא
שמע דמארי עלמא", בלשון סורי נגד הנוצרים, ועם אנרת התוכחה
לר' שלמה ין' חמישי, ועוד סליחות שונות אשר לא נדפסו במקום אחר.
וויניציא תע"ב, 4.
- 213 סליחות. כמנהג קהלות ליטא, עם הסליחות וקניות על חרבן
מדינות אוקריינא שחבר הנאון ר' שבתאי כ"ץ בעל הש"ך, עם
הסליחות על הקדושים, עם תרגום אשכנזי.
בדפוס יוחנן לוי רופא ובנו בנימין, אמשטרדם תקס"ו, 8.
- בסוף הסליחה נמצאה מודעת המדפיסים באותיות הכתיבה אשר
יכתבו יהודי ליטא הדומים כמעט להאותיות אשר ידפיסו בעת בוויילנא את
הבריפענשטעללער, ובימי קדם רק מעט מועד נראו אותיות כאלה.
- 214 סליחות. כמנהג פולין, בעהמן, מעהרין אוננארן, אנגליא ודעני-
מארק וקצת קהלות אשכנז, עם תרגום אשכנזי ובאור קצר, מאת
ר' שלום הכהן. אלמונא תקפ"ג, 8.
- 215 סליחות. בשם "שערי סליחה" עם תרגום אשכנזי, ובה נמצאה
ג"כ הסליחה "תא שמע דמארי עלמא". והנני להעיר, כי הסליחה
הזאת נוסדה ע"פ א"ב כפול, בראשונה מאות תי"ו עד א', ואח"כ עוד
א"ב מאל"ף עד תי"ו, ונמצאה אצל יום חמישי שבין ר"ה ויוכ"פ. ע"י המדפיס
משה מאיי יץ. מיץ תקכ"ה, 4.

- 216 סניגור. פרקליט לעם ישראל ותורתו מול מנידי פשעיהם, מה"ר אליעזר צבי הכהן צווייפעל. ווארשא תרמ"ה, 8.
- 217 ספורי מעשיות. מר' נחמן מבראסלאב קדוש החסידים, עם העתקה לע"ט, כולל ספורי נשים מוזרות בלבנה, והמעשה מו' בעטלער מספרו לקוטי מהר"ן. ווארשא תרמ"א, 8.
- 218 ספורנו. ביאור על התורה, מר' עובדיה ספורנו הרופא, ובסוף מאמר "כוונות התורה" מהנ"ל, כולל טעמי המצות ע"פ מופתי השכל, כמעשהו בספרו "אור עמים". ווינציה שב"ן, 4.
- 219 ספרי דבי רב. עם פי' ר' מאיר איש שלום, בשם "תוספות מאיר עין". ווינא תרכ"ד, 8.
- 220 עבודת הלוי. על סדר מנין המצות להרמב"ם ומ"מ כל המצות בתלמוד ומדרשים, ספרי, מכילתא וכו'. ווינציה ש"ה, 4.
- 221 עוקרי הרים. מאת אהרן האהן, (היה רב בקליוולאנד), אודות רכי לשון המשנה והתלמוד בשפת אנגלי. סינסינאטי תרל"ט, 8.
- 222 עט סופר. לרד"ק, קצור מעניני המסורה והטעמים והנקוד, (הוצאת מקיצי נרדמים) והוא בעין הוספה לס' הכיכול, נדפס מכ"י פאריז ע"י ה' דובעריש נאלדבערג (ב"נ). ליק התרכ"ד, 8.
- 223 עטרת צבי. היא מחברת דברי חכמים רעים וידידים אוהבים ותלמידים לאות ולזכרון תודה ואהבה ולגזר ועטרה על ראש החכם הגדול ר' צבי גראטץ למלאות לו ע' שנה. ברעסלויא תרמה, 8.
- 224 עין יעקב. ו' חלקים, עם המפרשים הנודעים ועם תרגום ע"ט מאת ר' יוסף מאיר יעבץ (מתרגם המשנה). ווארשא תרמ"ו, 8.
- 225 עמודי בית יהודה. מר' יהודה ב"ר מרדכי הכוי הורוויץ אסיא דוילנא. אמ"ד תקכ"ו, 4.
- 226 עין אבות. לה"ג ר' יעקב עמדין הנודע בשם יעב"ץ, מס' אבות עם הרע"ב ותו"ט, ופי' לחם שמים ולחם נקודים, ובסופו ס' לוח ארש ח"ב, דפוס ראשון. אמשטרדם תקי"א.
- ולי נראה כי הוא דפוס אלטונא, כי האותיות והנייר שוים בכל ספריו האחרים אשר הדפיס שם, ודפוס כזה לא היה באמ"ד מעולם.
- 227 עין חיים. לר' חיים ויטאל ב"ר יוסף, קאלאבריוז, פי' על הזוהר

- ויסוד קבלת האר"י לפי דבריו. קארעץ תקמ"ה (לא תקמ"ד), 2.
- 228 עץ חיים. הוא קיצור ספר של"ה, העתקה אשכנזית באותיות
„וויבער טייטש“.
- פזרדא תקי"ג, 4.
- 229 העקרים. בשפת אשכנז, (ככתבם) עם מבוא והערות מאת וו.
וגם לודוויג שלעזינגער. (המבוא נדפס בסוף הספר בשער מיוחד).
- פפר"מ 1844, 8.
- 230 ס' הערוך. לרבנו נתן, בדפוס בומבירנו.
- וויניציא רצ"א 2.
- 231 ערך מלים. ס' מלים עברית ואנגלית ע"י ה"ר מ. ה. ברעסלוי.
לאנדאן 1881, 8.
- 232 עשרה מאמרות. התנצלות בעד הנביאים והחכמים (כן כתוב
על השער) ובאמת הוא התנצלות בעד הקבלה, אלימלך ראסס.
דראהביטש תרנ"ב, 8.
- 233 עתידות ישראל. מצב המדיני בארץ הקדושה ביחוסה אל
הקאלאניזאטיאן החדשה, מאת אפרים דיינארד.
נוארק רתנ"ב, 12.
- 234 הפדות והפורקן. לר' סעדיה נאון (הוא פ"ח מספרו האמונות
והדעות, ונדפס ביחד עם ס' אנרת תימן ותחית המתים להרמב"ם.
דובנא תקנ"ד, 8.
- 235 פחד יצחק. אות ש' ב' חלקים, הוצאת מקיצי נרדמים.
ברלין 1887—1886, 8.
- 236 פחד יצחק. אות ת', הוצאת מקיצי נרדמים.
ברלין 1888, 8.
- 237 פירוש רבנו אברהם אבן עזרא על ישעיה. על פי כתבי
יד, מאת מיכאל פריעדלאנדער. לונדון התרל"ז, 8.
- 238 פירוש ההגדה. לר' יוסף גיקטיליא, נדפס במצות דניאל
זאניטי. וויניציא (חש"ד), 4.
- 239 פי' ספר יצירה. להרב ר' יהודה ב"ר ברזילי הברצלוני, נדפס
מכ"י עם מבוא והערות, מר' שלמה זלמן חיים האלבערשטאם ועם
נוספות מאת דוד קויפמאן, (הוצאת מקיצי נרדמים).
- ברלין תרמ"ה, 8.
- 240 פירוש לקח טוב. על מגלת איכה להרב טוביה בן אליעזר

- יצא לאור ע"פ כ"י כינכען עם הערות ותמונים בשפת אשכנז, מאת ד"ר יעקב נאכט הכהן. פפר"מ תרנ"ה, 8.
- 241 פירוש המשניות להרמב"ם על מס' מכות. בערבית ועברית, עם הערות פראפעססאר י. בארטא. ברלין, 8.
- 242 פי' הרמב"ם למס' חולין בשפות ערבי ועברי, עם הערות ובקרת בשפת אשכנז, מאת משה וואהל. ברלין 1894, 8.
- 243 פירוש התורה. ע"פ דרכי הפלוסופיא מהסופר הערבי מנצור אלדמארי בכ"י תימן אשר ביד ה' אפרים דיינארד, מאת ה"ר אלכסנדר קהוט, מתורגם ענגליש. ניוארק, 1893, 8.
- 244 הפלודערזאק. מכתב עתי בעד כל העולם, בקרת נמרצה ננד מוציא לאור כתבי העתים, כתוב בשפת החסידים, עם ציורים, מאת א. ד. דפוס באלטונאווקע, (פסיידאנים), תרנ"ב, 12.
- 245 פנקס פתוח אל נבואת ישעיהו, פי' ובאורים על מקראות הקשות והסתומות. פנחס הלוי האפט, הוצאה ב'. ניוארק תרמ"ט, 8.
- 246 פרי יוסף. שו"ת ודרשות, ה"ר מאיר ב"ר יוסף מאן חונה בלעמזאל, (בע"ס הדור מצוה). ווילנא תרמ"ו, 4.
- 247 פרי עץ חיים. לר' חיים ויטאל ונחלק לכ"ט שערים, כולל כוונות האר"י (אבל לא נזכר בו אף שם הר"מ פאפירש) חלק א', עד דף ס"ט, פולל כוונות התפלה. חלק שני שהוא שער י"ה, הוא שער השבת, ואח"כ חנוכה, פורים, חג המצות, ספירת העומר, שבועות, ר"ה, יו"ט, יו"ט פ. סכות ולולב, וישמיני עצרת, ובסופו כתוב כי הוא ענף ראשון מס' פרי עץ חיים. יצא לאור ע"י ר' יצחק הלוי מק"ק סטאנוב, ועליו הסכמות הרב ר' חיים מצאנז משנת תקמ"א, ור' משה אוסטריד מיום ד' אייר תקמ"א, והרב ר' אברהם מרדכי מבראדי מן ד"א אייר תקמ"א, וה"ר אשר מ"מ מאוסטרהא ד' מרחשון תקמ"ב, והסכמת הרב ר' יוסף מאוסטרהא ד' מרחשון תקמ"ב, ור' שמשון ביום ההוא (כל אלה השלשה חתמו ביום אחד). ואנב אעיר כי טעות נפלה אצל בן יעקב אשר ציין בפירשט דף רפ"ח. ואם יפלא הדבר כי החכם המחוכם הר"י סטאנוב לא מצא כל מלאכה אחרת כי אם להדפיס את הספר הזה, אך בעיני היודע, כי הדפיס גם ס' „זוהר תנינא" בשנת תקמ"ג אשר מצא בכ"י ישן (אשר כתב בעצמו לפני שנה או שנתים) והדפיסו בברלין

- בשנת תקמ"ג לא יפלא כי הדפיס גם את זה, כדרכו, ואולי גם זה היה
ישן נושן אצלו. קארעץ תקמ"ה, 2.
- בפרט זה אינני בטוח, כי האותיות הגדולות אשר בהן ציין את השנה
אינן ברורות, ויוכל להיות כי הוא תקנ"ה.
- 248 פרקי אבות. מתורגם אשכנזית ומבואר, על ידי הערמאן
ל. שטראק. ברלין 1888, 8.
- 249 צאינה וראינה. בלשון אשכנז "וויבער טייטש" עם ציורים.
זולצבאך תקמ"ה, 4.
- 250 צואות ר' יהודה בן הרא"ש ואחיו ר' יעקב בעל הטורים, ע"פ
כ"י, מאת שניאור זלמן שעכטער. פרעסבורג תרמ"ה, 8.
- 251 צורת הבית. ציור תכנית בית המקדש (פלאן) אשר בנה
הורדוס, עפ"י מקורו התלמוד (מדות) על מפה יפה וגדולה; מאת
ה"ר חיים בלאך. ברעסלוי תרמ"ב.
- 252 צצים ופרחים. ע"ד משוררי ספרד ושיריהם, בעברית ואשכנזית
מר' אברהם ניינער. לייפציג תרט"ז.
- 253 צרור המר. ועונת הבשם, אברהם שאפפנער, (בשיקאגא)
אמעריקא ניוארק, תרמ"ז 12.
- 254 קאנקארדאנציא. הוצאת בערנהארד ב' כרכים.
שטעטין תרכ"א, 4.
- 255 קב הישר. עם תרגום אשכנז באותיות וויבער טייטש.
זולצבאך תקנ"ה, 4.
- 256 קובץ על יד. הוא ס' האסיף, כולל דברים עתיקים מכ"י
שונים, ע"י חברת מקיצי נרדמים. שנה א', כולל א) מורה מקום
המורה, שירים הנוגעים להרמב"ם. ב) מליצת אמרי נועם ונר ישראל.
ג) אגרת התשובה המיוחס לר' יצחק לטיף. ד) שערי עץ חיים, שירים
מר' בנימין ב"ר אברהם הרופא ממשפחת הענוים. ה) תוספת על פירוש
הראב"ע לתורה. ו) צבי מורה ח"א וח"ב שירים אודות שבתי צבי
ז) ספור מעשה שבתי צבי ונתן העזתי בקיצור. ח) חסד לאברהם, שירים
עתיקים, נעתקו מכ"י ע"י חכמים שונים. ברלין 1885, 8.
- 257 קבץ על יד. מאמרים וחבורים שונים מכ"י, ח"ב, כולל
תולדות אלכסנדר, עם חקדמה והערות מר' ישראל הלוי, אגרת חי
בן מקיץ לק' סינא, ע"י דוד ב"ר יהודה קויפמאן, הנהגות והערות לפי ר"י

הברצלוני לם' יצירה והערות על המדרשים שמביא מר' אברהם עפשטיין
נוספות על מורה מקום המורה לרמ"ש"ש, כל אלה נקבצו מכ"י שונים
י"צא לאור ע"י חברת מקיצי נרדמים. ברלין תרמ"ו, 8.

258 קבץ על יד. כנ"ל חו"ב נ', כולל הזכרת נשמות של קהל
וורמיישא, קינות וסליחות הנוגעות לקורות ישראל, ע"י ר' אברהם
ברלינער, הוצאות מקיצי נרדמים. ברלין תרמ"ז, 8.

259 קבץ על יד. חו"ב ד', כולל עניני עשרת השבטים מכ"י שונים
ע"י הר"א נייבויער, תחנוני בנ"י והמה י"ב סליחות קדומות מתוך מחזור
כ"י, קינה טאת שזחה, הערות וכדומה, הוצאות מקיצי נרדמים.

ברלין תרמ"ח, 8.

260 קובץ על יד. הוא ס' האסיף שנה י"א (הוצאות מקיצי נרדמים)
כולל ס' 1) "יסוד היראה", נעתק מכ"י הנכתב בשנת קמ"ב, ע"י ה"ר
יצחק בן אריה דוב (ד"ר ס' באער). קינה מיוחסת בטעות לר"ס נ' מר'
חיים בראדי. 3) העתקות מס' חיבור המשיחה והתשובות לר' אברהם
ב"ר חייא הנשיא, ע"י רמ"ש"ש. 4) ביאור כוונת אבי בכר בן אלצאינ
בהנהגת המתבודד, וי"צא לאור ע"י ה"ר דוד ב"ר יהודה הרצאנ.
5) זעקת שבר, שלשה מכתבים מראשי עדת פזנא אל אחב"י בעת צרתם
ע"י ה"ר אברהם ברלינער. ברלין תרנ"ה, 8.

261 ס' הקונדס. ב"ח, ח"א הקונדס באירופא, וח"ב הקונדס בארץ
ישראל ואמעריקא, חובר בעין שו"ע בכללים וסעפיים ונדפס על נייר יפה
מצבעים שונים (נדפס אלף עקו', ותישע מאות וחמשים נשרפו אצל כורך
הספרים). נדפס בשנת נ' קידם בריאת העולם. נוארק תר"ן, 24.

262 קונטרס הפיוטים. ה"ר חיים בראדי, כולל הפיוטים הנלוים
אל המחזור ויטרי מכ"י לונדון אשר לא רשם הרשד"ל, ק"ו במספר
עם הערות ותקונים נחוצים מאת המו"ל. ברלין תרנ"ד, 8.

263 קינות. מונה ע"י רוו"ה. רעדעלהיים תקצ"ב, 8.

264 קינות. עם קרובץ ודינים. קארלסרוא תקס"ו, 8.

265 ס' הקנה. והוא ס' הפליאה, כולל סודות על פרשה ראשונה
מספר בראשית, ובההסכמות יחסוהו להתנא ר' נחוניא בן הקנה,
המסכימים המה אלה אשר הסכימו על ס' פרי עין חיים.

קארץ תקמ"ד, 2.

266 קצור דקדוק לשון עברי. עם תרגום אנגלי, ה"ר מ. ה.

- ברעסלויי. לאנדאן 1855, 8.
- 267 קיצור יד החזקה להרמב"ם. עם תרגום אשכנז בשמונה כרכים, וקצור מנדול עוז, מאת יהודה ליב מאנדעלשטאם (על הוצאות ממשלת רוסיא). פיטרבורג 1850, 8.
- 268 קצור תלמוד ירושלמי ותלמוד בבלי בלה"ק ובשפת אשכנז, ח"א כולל תולדות חיי התנא רשב"י, מאת ה"ר אפרים משה ב"ר אלכסנדר פיננער. ברלין תשצ"א, 4.
- 269 קרבן תידה. Sunday Services for Jewish Reform Congregations עת לעשות ליהוה הפרו תורתך. Philadelphia 1883, 16. Dr. David Stern.
- 270 ראקנטי. (כן נדפס עליו ולא ריקנטי), עם באור אור יקרות, (חסר השער וההקדמה), ובסופו כתוב: „שבח והודיה אתן לאל אשר זיכני לסיים ביאורי ספר הראקנטי וסודותיו וטעיותיו". היום יום ו' חמשה ימים לאחר אדר הראשון שנת ש"ך פה שטערנבורג, בנל"ך, נדפס לפי הנראה בפראג.
- 271 ראשי תיבות. בשני התלמודים ובספרי המחברים, מסודרים לפי סדר אלפא ביתא, מאסודרים ומתורגמים ללשון אשכנז, מאת אליעזר ליפמאן לעדערער (פעס' „תלמודה של בבלי"). פראנקפורט דמיין תרנ"ד, 8.
- 272 רלב"ג על שיה"ש, רות, קהלת ואחישורוש, (כן כתוב על השער). ריווא דטרינטו ש"ך, 4.
- 273 רש"י על התורה. עפ"י כ"י ודפוסים ישנים, עם באור זכור לאברהם, מאת ר' אברהם ברלינער. ברלין תרכ"ה, 8.
- 274 רשימת ספרים. (ביבליאטעהקא יודאיקא) מספרים נדפסים בשפת עבר, וכן ספרי חכמת ישראל בשפות העמים, ועם קיצור תולדות הסופרים, נסדר ע"פ סדר שמות הסופרים, ובסופו רשימת הספרים ע"פ א"ב, וכן תולדות הביבליאנראפיע, מהד"ר יוליוס פירשט, נ"ח. לייפציג 63—1849, 8.
- 275 רשימת ספרים. כ"י הנמצאים באוצר באדלעאן באקספארד, כוללת 2541 כתבי יד שונים, מאת ה"ר אדאלף נייבויער. אקספורד 1886, 4.
- 276 רשימת ספרים. טבית המדרש של האשכנזים בלאנדאן, מאת

- אדאלף נייבויער. אקספורד 1886, 8.
- 277 שאו נם ציונה. יפיץ אור על ענינים רבים, וקורות הקאלא-
ניזאטיאן בארץ הקדושה, מאת הנוסע אפרים דיינארד.
- פרעסבורג תרמ"ו, 8.
- 278 שאילת יעבין. ח"ב, שו"ת ר' יעקב עמדון.
לעמבערג תרמ"ד, 2.
- 279 שאלה בדבר החלוקה בארץ הקדושה לר' משה ב"ר צבי חיים
שד"ר מצפת, טבריה וחברון לאיזה נאון אשר לא הזכיר שמו.
- וויניציא 1821, 2.
- 280 שו"ת הדר הכרמל חלק א'. כולל חדושי הלכות שחברתי
ולקטתי מתוך ספרי הגדול כ"י, מאיר בן מרדכי לערנער.
- וויילנא תרנ"א לפ"ק, 4.
- 281 שארית ישראל. הנקרא כתר מלכות, וקורא אותו חלק שני
לס' יוסיפו, לר' מנחם מן ב"ר שלמה הלוי, בע"ס שבט יהודה,
ובראשו קצת מהקדמת ר' מנחם בעברית הכותב בשנת ש"ג לאלף הששי
וכלו בלשון אשכנז באותיות וויינער טייטש, (נדפס ביחד עם היוסיפון
משנה ההיא).
- פיורדא תקכ"ז, 4.
- 282 שבוע טוב. סדר הברלה וזמירות למוצאי שבת, בעד יהודי
תונים ואהראן וכו' יצא לאור ע"י ר' אברהם בוכבזא וחברו ה"ו.
- ליוורנו תרמ"ה, 12.
- 283 שבט יהודה. נדפס על פי כ"י ודפוסים ישנים, ונוספו בו
ענינים רבים אשר לא היו בדפוסים הקודמים, עם ח"ב בלשון אשכנז
מאת מאיר בן דוד הכהן וויענער, איש גלאנויא רבתי, ב"ח.
- הנובר תרמ"ה, 8.
- 284 שדה חיים. לר' מרדכי חיים זערינסבערג, (בע"ס מקור חיים)
מדות ומוסר, נחלק לך"ה אילנות ורי"ב ענפים.
- רעדעלהיים 1845, 8.
- 285 שחימות ובדיקות. "להנאון ר' יעקב ווייל עם הנהות ר' יעקב
אילונבורג מק"ק קראקא בעל המחבר ספר תולדות יעקב וספר ישרש
יעקב על גפ"ת וכולי", וצדק בזה פירשט נגד בן יעקב ע"ד הס' ישרש
יעקב. הי"ו"ב הזה יש לו גם פי' קצר בלשון אשכנז. קארלסרווא תקפ"א, 8.
(הוצאה זאת לא נודעה לרושמי הספרים).

286 שמודיען. צו דען דיכטונגען יהודה הלוי'ס, בשפת עבר ואשכנז,
מאת היינריך בראדי. ברלין 1895, 8.

287 שי למורה. מאמרי תורה ודעת ליום מלאת שבעים שנת להרב
ר' עזריאל הילדעסהיימר, מאוהביו ותלמידיו. כולל א) לקוטי מכילתא
לס' דברים מכ"י ברלין מר' דוד צבי האפמאן, עם הערות ומ"מ בשם
"יעיר בבקר". ב) כלל גדול בתרתי דסתרי בענין ק"ש מר' מאיר צבי
לערנער. ג) קצת מפני הרמב"ם על אבות בעברית וערבית, מר' יחזקאל
בנעט. ד) ספר תקנות ממדינת העסקין ע"י יהודה מונק. ה) הערות
מר' שמעון הלוי איש הורוויץ. ו) דרוש כהרא"ש על מזולזי התורה, מאת
שזח"ה. ז) פי' המשניות להרמב"ם על ר"ה בענין קדוש החדש מכ"י
לאנדאן, מאת מיכאל פרידלנדר. ח) משא רומא, העתקות מצבות עתיקות
מרומא. מר"א ברלינער עם הערות מכל הנ"ל בשפת אשכנז.

ברלין תר"ן, 8.

288. שירי השירים אשר לשלמה בן גבירול. מכ"י הבאראן

נינצבורג עם הערות רבות, מאת שניאור זק"ש. פאריש, תרכ"ח, 8.

289 שירים ופיוטים להראב"ע. עם העתקה אשכנזית על כל
עמוד בצדו, חוב' א' כוללת רק שירי חול מכ"י ונדפסים, מאת ד"ר דוד
ראזין. ברעסלוי 1891, 8.

אין להס' הזה שם עברי, ובשפת אשכנז שמו :

Reime und Gedichte des Abraham Ibn Esra.

290 שירים ופיוטים כנ"ל. חוב' א'. ברעסלוי 1885, 8.

חוב' ב' כנ"ל. שם 1887.

חוב' ג' כנ"ל. שם 1888.

291 שירים ופיוטים. כנ"ל, חוב' ב', רק שירי קדש.

ברעסלוי 1894, 8.

292 שירים, משלים ומכתמים. מאת גרשון ראזענצווייג, ספר
ראשון. נויארק תרנ"ד, 12.

293 שירת משה. לכבוד ר"מ מאנטיפיורי בבואו לאה"ק, מאת יואל
משה סאלאמאן. ירושלם תרכ"ו, 16.

294 שכל טוב. כולל דקדוק שפת עבר, מכ"י קארלסרוהא, נדפס
בפעם ראשונה עם הערות ע"י ר' מאיר. קראקו 1894, 8.

295 שלחן ערוך או"ח. אמשטרדם 8.

- 296 שלחן ערוך חו"מ, עם הרמ"א ועם פירוש הג' נור אריה הלוי.
 מנטובה תפ"ג, 4.
- 297 שלחן ערוך. כל ארבע החלקים בקצור עם תרגום אשכנז,
 נקודות וציונים ועם הוספות מר' יהודה הלוי דעסויער.
 ח"א, אפען תרכ"ז, 8.
 ח"ב, שם תרכ"ח, 8.
- 298 שמש לשון הקדש. דקרוק בשפת רומי, מאת Guglielmo Franchi
 נדפס בעיר 1599 Bergams 4.
 יען כי לא היו להמדפיס אותיות עברית נאלץ לעשות אותיות חרותות
 בברזל, וכמעט לא נכר אם המה אותיות עבריות.
- 299 שערי תורת התקנות. מאסף כל התקנות מימות משה עד
 חתימת התלמוד, משה אריה בלאך. ח"א מחברת א' ברין 8.
 דעטא חוב' ב' פרעמיסלא תרמ"ד, 8.
- 300 ספר השרשים. לר' יונה בן ננאח, חבר בלשון ערבי ונעתק
 לעברית ע"י ר"י אבן תבון, נדפס בפעם הראשונה ע"י ה' בנימין זאב
 באכער. ברלין תרנ"ד, 8.
- 301 ס' השרשים. הוא החלק השני ממחברת הדקדוק, חברו בלשון
 ערב ר' יונה בן ננאח והעתיקו לל"ה ק ר' יהודה אבן תבון, יצא לאור
 ע"י בנימין זאב באכער, מחברת ג' (ע"י מקיצי נרדמים).
 ברלין תרנ"ה, 8.
- 302 תגמולי הנפש. לר' הלל ב"ר שמואל ב"ר אלעזר מוירונה,
 מחקר על מהות הנפש ושכר וענש, נדפס ע"י חברת מקיצי נרדמים
 עם הערות והנהגות ה"ר שזח"ה (שלמה זלמן חיים האלבערשטאד).
 ליק 1874, 8.
- 303 תולדות יצחק. דרושים על התורה, מר' יצחק קארו, דודו או
 זקנו של מרן הב"י, הדפיסו בחייו, ונשלם מלאכת הדפוס ביום
 ד' י"ח לחדש אלול, תחת ממשלת האדון הגדול שולמן סלים יר"ה.
 קושטנטינא רע"ח, 4.
- 304 תולדות רבי עקיבא התנא, עפ"י מקורי התלמוד, יצחק הלוי
 נאסטפריינד. לבוב תרל"א, 8.
- 305 תוצאות חיים. תפלות בעד החולים והמתים, בעברית ואשכנזית
 עם דינים, מדויק ונערך על ידי ה"ר יצחק בן אריה יוסף דוב

- באער, מהרורה שניה. רעדעל היים תרכ"ב, 8.
- 306 תורה, בשם "בית ה'" עם תקון סופרים לכתוב ממנו ספר תורה עם ווי עמודים ע"פ סדר הר"מ די לונזאנו, עם מסורה על הנליון והפטרות (בישער מיוחד), ה' חלקים. לינדן תקמ"ז, 8.
- 307 תורה, רש"י, תרגום, בעה"ט, חזקוני, תולדות אהרן, עם ח"מ והפטרות (בשער מיוחד) עם פירוש המלות להרמב"ם (על הנליון), דפוס יפה אצל ר' זלמן מדפיס. זולצבאך תק"א, 4.
- 308 תורה תקון סופרים. מונה ע"פ חומש עטיאש וחומש ברוך רוא, ומקראות גדולות בומבירנו, עם תרגום אונקלס ורש"י, ומ"מ ברש"י ומקורם בתלמוד, בעה"ט, אור תורה, באור המלות על הפטרות, עם פ"י דבק טוב, וס' החינוך והנהות על החינוך מהר"י רואניס (בעל משנה למלך), והנהות ר' מנחם ב"ר שלמה הלוי, כללים ברש"י.
- אמשטרדם תקכ"ז, 4.
- 309 תורה, תקון סופרים, להגיה ממנה ספר תורה, מונה מאד ע"י ר' איצק פּרעמסלאַ משראג, ה' חלקים. אמשטרדם תקכ"ט, 8.
- 310 תורה דרך סלולה. (הדפסה שניה) עם רש"י ותרגום מלות בלע"ז מהרמב"ם (א"כ לא היה הר"מ לנדא הראשון), ת"א, באור הרמב"ם, תקון סופרים, מונה מחומש ר' איצק פּרעמיסלאַ. ועתה בהוצאה השניה הוסיפו פירוש נפלא בשם "מורה דרך", ומפרשה מ"ט בראשית, נמצאו שני באורים שונים מהרש"ד, בשם הבאור הקצר ויתר הבאור, ובסוף כל ספר הערות ר"ד אטטענזאסער בשפת אשכנז ובישער מיוחד, והבאור "מורה דרך" מאוסף מס' מורה נבוכים ע"י רד"א הנ"ל בשער מיוחד נ"כ, ומתורגם לפעמים גם ללשון אשכנז, ה' חלקים. נדפס ע"י ר' איצק ובנו ר' דוד צירנדארף. פיורדא תקצ"ד, 4.
- 311 תורה, תרגום אשכנז צחה, (כלי המקרא) באותיות ווייבער טייטש, חסר השער, שני עמודים בכל עמוד.
- לפי הנראה דפוס זולצבאך, 8.
- 312 תורה, דרך מסילה. עם תרגום אשכנז ות"א, ורש"י, ורש"י ישן ופי' הבנת המקרא מרוו"ה עם תרגום מלות בלע"ז ותפלות ויוצרות וכולי. ה' חלקים. פיורדא תרי"א, 8.
- 313 תורה עם תרגום אשכנז, רש"י עם נקודות ותרגום אשכנז ככתבם, ה' חלקים, עם הערות מועילות, מאת ר' יהודה

- הלוי דעסויער. אפען 1863, 8.
- 314 תורה. עם תרגום אנגלי בחמשה כרכים ויצא לאור (עפ"י העתקה קרומה) ע"י יצחק בן אורי; אליעזר לעססער.
- פילאדעלפיא תר"ה, 8.
- 315 תורה עט העתקה אנגלית ובאור רחב ע"פ חקי הבקרת וקורות דברי הימים, מאת ה"ר מ. מ. קאליש, ד' חלקים עד סוף ס' ויקרא ולא נדפס יותר. לאנדאן 72—1855, 8.
- 316 תורת ה' ס' בראשית, עם העתקה אנגלית והערות וביאורים, מאת ה"ר ד. א. סאלא. וה' י. ל. לינדענטהאל, והר' מאררס י. רפאל. לאנדאן תר"ד, 8.
- 317 ס' בראשית. הוצאת בער ודעליטש, עם רומית והערות וחלופי בן אשר ובו נפתלי. לייפציג 1869, 8.
- 318 תנ"ך פאליגלאטא. עם תרגום אונקלס, תרגום יוני (נוסח ע"ב זקנים), תרגום ארמי ושומרוני, ערבי, כושי ופרסי, ומבואר בלשון רומי ע"י ב. וואלמאן, ששה כרכים גדולים (פאליא כפול) 1 ועוד שני חלקים הוא ס' המלים לכל השפות האלה, מאת קאסטעללי. לאנדאן 1669, 1.
- 319 תנ"ך. בשלשה כרכים, עם טעמים ונקודות, בדפוס כאפא אילון, תחת השגחת יוחנן נזר ערערי הגרמני, (הוצאה יפה מאד) ונשלם ביום ג' י"ג אב שע"ח. נענווא שע"ז, 32.
- 320 תנ"ך מהנ"ל וכנ"ל, רק בפארמט גדול, ונשלם בשנה אחת וכיום אחד כהקודם, ואצל כל עלה נדפס, נוסף עלה חלק מבית הדפוס (בל"ס למען יוכל כל איש לכתוב הערות ופירושים), ב' כרכים. נענווא שע"ה, 4.
- 321 תנ"ך (פאליגלאטטעוויביבעל) בפארמאט קטן, עם תרגום אשכנזי (העתקת לוטטער) ותרגום רומי (וואולגאטא) ותרגום יוני (סעפ"ד מואנענטא), מאת ר. סטיער וה' ק. ג. וו. טהיילע, בארבעת חלקים, וחלק ה' הוא הכרית החדשה. ביעלעפעלד, 4—1863.
- 322 תנ"ך מקדש ה'. עם העתקה רומית ובאור מאת סעבאסטיאן מינסטער, בבאורו הוא מביא מקומות רבים מספרי ישראל אשר דברו נגד דת הנוצרית, על הכריכה (של קלף) פתוחי חותם ציורים אשר נעשו בעת הדפסת התנ"ך. באסיליא 1546, 2.

323 תנ"ך. נעתק לשפת אשכנז באותיות "וויבער טייטש" (כלי המקרא) עפ"י המפרשים, תרגום יונתן, רש"י, אבן עזרא ורד"ק, רבנו ישעיה ורבנו סעדיה גאון, רלב"ג, באר משה, מניד אילה שלוחה, חבורי לקט, מכלל יופי, מאת ה"ר יוסף ב"ר אלכסנדר (המכונה יוחן וויצען הויזן, כן כתוב בדף האחרון), בהסכמת ראשי הישיבות הרוזנים וקציני ד' הארצות מפולין, אמשטירדאם שנת **תבואתה** לראש יוסף לפ"ק, (תל"ט), 2. ויען כי ראיתי כי רושמי הספרים נבוכו מעט ע"ד הוצאות הספר הזה, על כן הנני לערוך איזה דברים אודותיו, ומה גם כי נחוצים המה גם לקורות ישראל.

החכמים פירשט ובן יעקב הוכיחו כי ההוצאה הזאת היא השניה שנעתק התנ"ך ללשון אשכנז, והראשונה היא העתקת בליץ, עם רשיון סאביעסקי השלישי מלך פולין משנת 1677, ונדפס בשנת תל"ט (פירשט), ומדפים ההעתקה אשר לפנינו, (ה"ר יוסף בן הקדוש אברהם עטיאש שנשרף חיים על קדושת שם המיוחד בעיר קורדובא שנת חמשת אלפים ארבע מאות ועשרים ושבעה) אומר בדברים ברורים על השער כדברים האלה:

"דיז ספר נלייכן איז פאר דיזם ניט מין ווארדן נידרוקט אין דער נאנצן וועלט אונד מאן האט אויך דא אן נישפארמ קיין געלט, אונ' האט דא צו גינומען נטיי ניאי אותיות, שין פפיאר, אונ' נטיי טינט, דאש עס קאן לייאנן איין איטליך קינט: אונד ווען איר אירנגט מעכט זעהן אזא איין ספר אז ווען עס ווער נידרוקט פאר צוויי אודר דרייא יאר, גלויבט עס ניט דען עס איז ניט וואר: יום ב' ד' כסליו תל"ט לפ"ק איז עס נישעהן, דאש דיזר ספרים איינש דאש ערשטי מאל איז ווארדן גיזעהן: וכו'". תעודת ורשיון בית מועצת העיר כתובה 18 מערץ 1676. וברשיו זה נאסר מפורש על כל איש שלא יעז להדפיס תנ"ך כזה במשך ט' שנה, וכן הסכמת הרבנים בוועד קדש ביומא דשוקא זמן קהלה לכל הוא ביערסל"ב כתובה יום ה' כ"ה אלול תל"ז. ואם כן לא יוכל עוד איש להדפיסו באמשטרדם גם לא להביא העתקה אחרת מארץ אחרת להאלאנד (כן הוא מפורש ברשיון שרי הארץ) הנה כי כן יוכל להיות כי נתפשר המעתיק או המדפיס הישני את ה' עטיאס

הס' מחזיק ק"נ דפים מלבד 4 דפים ההקדמה וההסכמות.

הרבנים המסכימים המה:

הרב צבי הירש ב"ר זכריה מלבוב.
הרב ר' יוכפ ב"ר יקותיאל המכונה לאויל הלוי מפרעמסלא.
ה"ר משה ב"ר שמואל.
ה"ר שמואל ב"ר משה.
ה"ר אריה יהודא בן ר' משה מלאדמר הדר בלבוב דח"ל.
ה"ר יצחק בן החסיד מהר"ר פייווש. (בהוצאה השניה נוסף, מקראקא
חונה בק"ק שידלוב ואנפיה).
ה"ר אשר בן הקדוש רבי יצחק, (בהוצאה ב' הי"ד זצ"ל מחענטשין
חינה כעת בק"ק לאדמר).
ה"ר שלמה ב"ר יוסף ספרא דמתא ק"ק לובלין, בועד יום השוק
ביערסלב.

לפני עוד עקז' אחר מספר זה עם שער והקדמה משונה מהראשון,
על השער הזה נדפסה השנה תבואתה לראש יוסף לפ"ק (תמ"ז) לפי
הנראה היא הוצאה שניה מה' עמיאש, ועליה חתומים גם הרבנים הקודמים
גם חדשים משנת תל"ח, יום ד' ה' אייר, בעיר לובלין, ומספרם כ"ד.
ואלה שמות החתומים החדשים :

הרב ר' נפתלי הירש ב"ר בנימין וואלף מלובלין.
הרב יצחק ב"ר אברהם מפוזן.
הרב ר' יוסף הלוי הורוויץ.
הרב ר' שמואל בהרב ר' מאיר מק"ק אוסטרא.
הרב ר' שאול ב"ר משה לבית קאצינעלבונן.
הצעיר באלפי ישראל בלא"א מוהר"ר שמואל זלה"ה מטארנאפול.
תחת החותמים כתוב :

האלופים הקצינים רוזני מנהיגי הארצות יצ"ו עם כבוד המאורות
הגדולים הרבנים מורי צדק הנ"ל נענו ראשיהם לדברי בקשת הקצין כהר"ר
שמעון דיפאלוניה ואגענט פאקטור דמלך פולין יר"ה, ממונה מן ארבע
ארצות יצ"ו על עסק פדיון שבויים, נזכר נאמן דק"ק חברון תוב"ב, הדר
באמשטיירדאם להסכים ככל הנ"ל, והוא טרח וינע יגיעות בשר הרבה
והשתדל כנ"ל ולמענו עשו כנ"ל.

ועל החתום ר' שלמה ב"ר יוסף ספרא דמתא לובלין ודארבע ארצות
פולין, יום ד' ה' אייר תל"ח. וקצור מההסכמות נעתק לך"א בהוצאה זאת,

וכן הקדמה רומית. (ע"ד ההעתקה הזאת, עיין צוניץ, נד"פ צד 467 בהוצאה החדשה 1892).

324 תנ"ך. עם תרגום צרפתי מאת כהן, עם הערות ובאורים מנדולי חכמי ישראל, י"ח חלקים. פאריז 39—1831.

325 תנ"ך. עם תרגום אנגלי, עם הערות, חקירות ובקרת, ע"פ כברות רחוקות אשר בדמיון יסודן, כל פסוק, קאפיטל או עלה, ולפעמים רק שורה או מלה אחת נדפס בצבע אחר, למען הראות כי פסוק או קאפיטל זה נכתב בעת אחרת או במקום אחר, מאת הפראפעסאר פאול הויפט בבאלטימארע, לייפציג, באלטימארע, לאנדאן; 5—1894, 4.

עד היום יצאו לאור שיש חוברות: ויקרא, שמואל, יהושע, ירמיה, דה"י, תהלים. מחיר ההדפסה עולה לרובבות אגף שקל, המחבר עושה בכתבי הקדש כאדם העושה בתוך שלו, כמו משה קבל תורה מסיני ומסרה לפאול הויפט, ואם תמצאנה המצאות המחבר חן בעיני המבקרים המתונים, זאת תניד לנו העת.

326 תנ"ך בלי נקודות, הוצאת לייסדען עם הקדמה רומית, עם שנוי קרי וכתוב, ולוח הפרשיות וההפטרות.

אמישטרדם 1701, 12.

327 תנ"ך. תרגום טטרי, בעד הקראים בקרים, ד' חלקים, בלי המקרא (רוב רושמי הספרים לא ראוהו). נחלוא תקצ"ו. 4.

328 תנ"ך. עם שנוי נוסחאות והערות בלי רומי, הוצאת Auguston Hahn לייפציג 1839, 8.

329 תנ"ך ג' חלקים, עם תרגום אשכנז וציורים, מאת יוליוס פירשט, (פראכטביבעל). פראג 1874, 2.

330 תנ"ך עם תרגום אשכנז, מונה על ידי הרב ר' מאיר הלוי לעמערס. ווען 1877, 4.

331 נ"ך. עם פי' אילה שלוחה, ועם תרגום אשכנז בשם „מנישי מנחה“, מכורד בקלף לבן ויפה מאד, ד, כרכים.

אמישטרדם תקל"ו, 8.

332 נ"ך, הוצאת דעליטש ובער, עם הערות רבות וחקרי קדמוניות בלשון רומי. לייפציג 95—1872, 8.

333 איוב, עם תרגום אשכנז והערות ובקרת ע"פ חקי לשונות המזרח ומבוא גדול. מקאפיטל ג' עד סופו הוא כלו בחרוזים, כמו

- ספר שירים, מאת Adelbert Merx ב"ח. יענא 1871, 8.
- 334 **חמש מגלות.** עם תרגום אנגלי (והוא חלק ששי מס' תורה בית ה') ועל כן לא נרשם עליו פרט השנה, ונראה כי נדפס ביחד עם התורה. לונדון תקמ"ז, 8.
- 335 **ס' יונה.** עם ארבעה פירושים, רש"י, אבן עזרא, רד"ק ואברבנאל, תרגום ומסורה גדולה, ובסופו ס' מלים קצר (ארמית) עם העתקה רומית, הוצאת פרידריך איברכט כריסטיאן קודם השער השני (ב' שערים לו) נמצא שיר שקול לכבוד הבחורים הלומדים באוניווערזיטאט ליובנות בני שם, השיר נכתב על ידי הנוצרי הנ"ל, ותחלתו "ראו דודי, בני סודי. לייפציג תמ"ג, 12.
- 336 **אסתר.** עם פי' רש"י, תולדות אהרן, פי' אלשיך בשלמות, ועם ביאור "פרי חיים" כולל ביאור המלות וביאור הענין, מאת ה"ר חיים קנאלער מפרעמישלא. פרעמישלא תרנ"ד, 8.
- 337 **קהלת.** מהשקפת דברי הימים, עם תרגום אשכנזי וחקירות בקורות דברי ימי ישראל, מאת ה"ר דוד ליימארפער. המבורג 1892, 8.
- 338 **תהלים.** עם נקודות וטעמים, הוצאה יפה. Andever 1845, 24.
- 339 **תהלים.** עם תרגום לאדינו. ועם נקודות וטעמים. קושטאנרינה תקצ"ו, 8 או 4. קטן.
- 340 **תהלים** עם העתקה אשכנזית ובאור מאת ד"ר צבי גראטין. ברעסלוי 1882, 8.
- 341 **תורת יהונתן.** כולל דיני שמיטה בזמן הזה, ה"ר יהונתן ב"ר יצחק אבעלמאנן. ווילנא תרמ"ט, 4.
- 342 **תחכמוני.** לר' יהודה אלחריזי באותיות גדולות מכ"י והגהות ר"י אלמנצי, בהוספות, על ידי פאול לאנארדא. נעטהינען 1883, 4.
- 343 **תחכמוני.** כנ"ל, עם תרגום אשכנזי והערות ע"פ כ"י מדויקים, (הוצאה יפה), ע"י שאול יצחק קאעמפף. פראנא 1858, 8.
- 344 **תכונת רוח הישראלי.** מיום היותו לגוי עד היום הזה, תקופה ראשונה מימות אברהם אבינו עד שמואל הרמתי, חוב' א', מיכאל לוי ראדקינסאן. ניוארק תרמ"ט, 8.

- 345 תלמוד בבלי. כל הש"ס בכרך אחד, עם פי' רש"י רשב"ם, תקיין חרות למס' שקלים, מפרש על אבות בנין יהושע להנאון ר' יהושע פאלק, ונחלת יעקב לר' יעקב נוימבורג. ברדיטשוב תרנ"ד, 4.
- 346 מסכת בבא מציעא. עם באור ותרנום אשכנז עם הערות ומקורי דה"י בסופו, מאת ה"ר זאמטער. ברלין 1876, 1.
- 347 קצת ממסכת בבא קמא. (מתלמוד ירושלמי) עם פירוש והערות הדר"ר י. לעווין, מתורגם אשכנזית בס' Jahresbericht d. Frankel-scher Stiftung, ברעסלוי 1895, 8.
- 348 מסכת ביצה. פיורדא תקמ"א, 2.
- 349 סדר טהרות להרמב"ם, בערבית, (ועברית העתקת הפראפעס סאר ר' נפתלי יוסף ב"ר צבי הירש דירינבורג), בארבע חוברות, ע"פ כ"י פאריס ואקספורד. ברלין תרמ"ו—מ"ט, 8.
- 350 מסכת כלאים. עם פי' הרמב"ם בלשון ערבי ונתקס לעברית, ועם הערות והנהגות מאת ה"ר שלמה מנחם ב"ר יצחק הלוי באמבערנער. ברלין תרנ"א, 8.
- 351 מסכת מכות. מתלמוד בבלי, מבוארה ומתוקנה על ידי ח' מ. פרידמאן. וויען 1888, 8.
- 352 מסכת סוכה. זולצבאך תקכ"ז, 2.
- 353 מסכת סופרים. יצא לאור מחדש עפ"י כ"י עם תרגום אשכנז והערות מאת ה"ר יואל הכהן מיללער. ליפסיא תרל"ח, 8.
- 354 מסכת ראש השנה. עם כל המפרשים (גם הרשב"א, אשר שכח בן יעקב להזכיר). מיץ תקל"ז, לא תקל"ה, כרשום שם ברור, וגם הסכמת הנאון בעל שאנת אריה, נכתבה בשנת תקל"ז, 8.
- 355 מסכת ראש השנה. מהתלמוד הישן והקצר, מן ההוצאה החדשה של תלמוד בבלי עם פי' רש"י ותורה אור, והעתקה אנגלית מאת מיכאל ל. ראדקינסאן. ניוארק תרנ"ה, 8.
- ע"ד ההוצאה הזאת כבר הוכיח ח' אייזענשטיין עד כמה בא אל המטרה, שניאותיו רבו ממספר מלותיו, הרב מאיר איש שלום כבר חזר ממכתבו אשר כתב אליו ונדפס בנר המערבי.
- 356 מסכתות מדפוס דניאל בומבירנו. וויניציא ר"פ—רפ"ג, 2.
- אבות, בכורות, הוריות, הלכות קטנות, חנינה, חולין, יבמות, יומא, סדר טהרות, מועד קטן, מדות, מכות, מנחות, מעילה, נדה, נדרים, נזיר,

- סוטה, סנהדרין, עבודה זרה, ערבין, קנים, שבועות, תמורה, תמיד.
357 תלמוד ירושלמי. כלו בכרך אחד עם פירוש קצר מאד על
הגליון. נדפס עפ"י דפוס וויניציא רפ"ב, והפירוש הוא כבדפוס קראקא
שכ"ט, יצא לאור ע"י בן ציון בעהרענד בסופו מ"מ מר' מרדכי ווייסמאן
חיות (מוח). קראטאשין תרכ"ה, 2.
- 358 תלמוד ירושלמי. פדק א' ממסכת בבא קמא, עם הערות
ובאורים בעברית ואשכנזית, ע"י ה"ר ד"ר י. לעווי. (נדפס ביחד עם
היאהרעס בעריכט דעס יודיש טהעאלאגישען סעמינארס פראנקעלשער
שטיפטונג). ברעסלוי 1895, 8.
- 359 תלמודה של בבל. לקוטים מש"ס עם תרגום אשכנזי, חוב'
א' מאת לעדערער. פרעכבורג 1881, 8.
- 360 תלמודה של בבל. קצור מהתלמוד ורש"י מתורגום גלשון
אשכנזי, חוב' ב', לקוטים ממס' ברכות, מגילה ור"ד, מאת ה' פ'
לעדערער. ברעסלוי 1887, 8.
- 361 תנא דבי אליהו. סדר אליהו רבא וזוטא עם ש' ישועות
יעקב וע"ט. ווארשא 1883, 8.
- 362 תפארת שיבה. דברי סופרים ללשונותם בארצותם לגידם אשר
נדב לבם אותם להגיש מנחת תודה מזכרת אהבה לאבי חכמת ישרון
חיד בדורו כה"ר יום טוב ליפמאן צונץ. בערלין תרמ"ד.
363 ס' התפוח. לארסטו עם תרגום אשכנזי, מאת י' מוזען.
לעמבערג 1873, 8.
- 364 תפוחי זהב. קצור ראשית חכמה מר' יחיאל מילי, עם הנהגות ר'
דוד ב"ר אריה ליב מלבוז (לא מלידא). פיורדא תפ"ו, 8.
(הפרט הוא ברור, וגם הסכמת הרב ר' ברוך מפיוורדא היא משנה ההיא).
- 365 תפלה למשה מקוצי. תולדות התפילין וקורותיהן, מיכאל
לוי ראדקינזאהו. פרעכבורג תרמ"ג, 8.
- 366 סדר תפלות. מנהג ספרדים, הוצאת הבחור יעקב דא
סילוא מינדוי, ונדפס ע"י גירארד יוהאן יאנסון, ובסופו לוח לקי"ד שנים.
אמשטרדם תקל"א, 12.
- 367 סדר תפלות, עם כוונות האר"י זאלקו. תקמ"ו, 4.
- 368 סדר תפלות מכל השנה, עם כוונות האר"י ב"ח, עם הנהגות ר'
שבתי מראשקוב. קארעץ תסנ"ד, 4.

זל דפוסי רוסיא הישנים כבר העירותי כי אין אמון במספר השנים, על סדור זה נדפסו שלש הסכמות משנת תקנ"ה.

369 סדר תפלות. עם העתקה אנגלית מר' יצחק פינטו (נדפס באמשטרדם בשנת 1762), ועם ההעתקה האנגלית נדפס בנויארק בשנת תקכ"ו 4. לפי הנראה מהערת המעתיק לא מצא אז בנויארק אותיות שפת עבר, ובכן נאלץ לכתוב מלות עבריות באותיות רומי. הר"מ זולצבערג העירני כי לא נתן אז הרשיון ליהודי אנגליא להדפיס העתקת התפלות כאשר מצא רשום בס' Bibliotheca anglo Judaica by Joseph Jacobs, p. 174. London 1888.

ההעתקה הזאת לא נודעה עוד לרושמי הספרים.

370 סדר תפלות. כמנהג ספרדים עם תרגום אנגלי, הוצאה ב, (כאשר נדפס בראשונה ע"י ר' דוד ב"ר מרדכי הלוי סג"ל.

קונדון תק"ע, 8.

371 סדור שפתי צדיקים. תפלות לכל השנה כמנהג ספרדים, ח"א, בהעתקה ענגליש, מונה מאת יצחק בן אורי ו' אליעזר לעססער, ו' חלקים, פילאדעלפיא 1797, 8. והוא להמתקנים, נדפס כמה פעמים, הוצאה נ'. פילאדעלפיא תרי"ו, 8.

372 סדור תפלות. עם תרגום אנגלי, מאת שמעון בן ר' יהודה סיננער. לאנדאן תרי"ו, 8.

373 תפלות ישרון. עם תרגום אשכנז מלה במלה, הוצאה ב'.

זולצבאך 1844, 8.

374 תפלת ישראל. סדור תפלה מתורגם לשפת צרפת מאת ה"ר יואל אנשבאך. מעטץ תק"פ, 8.

375 סדר תפלות הפלשים. בכושית, עם העתקה עברית, מאת יוסף הלוי. פאריז תרל"ו, 8.

376 סדר רב עמרם גאון. ח"א וח"ב. כולל נוסח התפלה לכל השנה עם דינים ומנהגים מהגאון הנ"ל, וגם מחזור לימים הנוראים וסליחות וכו'. ווארשא תרכ"ה, 8.

377 סדר תפלות כמנהג הקראים. ד' חלקים, והוא כולל תפלותיהם לכל השנה, וספרי תפלות אחרים, כמו מחזור, סליחה

וכדומה אין להם. הוצאה יפה ויקרת המציאות. גולווא תקצ"ו, 4.

378 סדור הקראים. (הקצר), הוצאת אבן רשף. ווילנא תרל"א, 8.

- 379 תפתה ערוך ועדן ערוך. העתקה אשכנזית באותיות ווייבער מייטש, (ולא בבו יעקב, אשר לפי הנראה מדבריו נדפס עם האריג' נאל העברי, ולא הוא), כן לא נרשם עליו שם המעתיק, וגדלו איננו 4.
מיין תקל"ה, 12.
380 תקון ליל שבועות. זולצבאך תק"ם, 8.
381 תקוני זהר. נדפס מדפוס קאנסטאנטינאפאל.
קארעץ תקנ"א, 4.
382 תקנות, ביהכ"ס דוקס פלעהס בלאנדאן, עברית ואנגלית נשתנו ונתקנו בשנת תקפ"ז ע"י מאיר קענינסבערג. לאנדאן תקפ"ז, 8.
383 תרגום אונקלוס על התורה. ע"פ נוסחת סביוניטה שנת שי"ז, מאת אברהם ברלינער, ב"ח. ברלין תרמ"ד, 8.
384 תרגום ספר משלי וביאורו בלשון ערבית, והוא ספר דרישת חכמה לרבנו סעדיה נאן בן יוסף הפיומי. הוציאוהו לאור ובארוהו בהערות עבריות ה' נפתלי המכונה יוסף דירינבורג, ותלמידו מאיר בן אליהו למברט. פאריס תרנ"ד, 8.
385 תרגום נביאים וכתובים. עם הנהות בל' רומי, ב' חלקים, מאת פוילוס לאנארדע. לייפציג 1872, 8.
386 תרגום שמרני על התורה. מאת ר' אלחנן בריל, נדפס בפעם הראשונה בכתב אשורית עם הנהות והוספות. פראנקפורט דמיין 1874—1879, 8.
387 ספר התרשיש. הוא שירי ר' משה בן עזרא ז"ל, חוב' א', הוצאת מקיצי נרדמים, על ידי ה"ר דוד בן נפתלי לבית נינצבורג. ברלין תרמ"ו, 8.
388 תשובות גאונים קדמונים. מסודרות ע"י ר' יוסף טוב עלם, עם מכתב גדול מהגאון שי"ר, הוצאת ה"ר דוד קאססעל ור' ארי' ליב ב"ר רוב בער צארינצאנסקי. ברלין תר"ח, 4.

נוספות.

- 389 אסתר. אדער דיא בעלאהנטע טונענד, דראמא בלשון אשכנז נקיה, ובאותיות עברית, מה"ר יוסף הערץ. פוירדא 1854, 16.
390 ויבוה הקבלה, לה"ר יד"ל, נגד הזהר והקבלה, ויבויה קדמות הנקודות והטעמים. נוריצא תרי"ב, 8.

391 ס' מנהגים דקהילתנו. מנהגי כל השנה דק"ק פיורדא, ובסופו סדר ברית מלח בלשון אשכנז מהגאון בעל תו"ט, סדרום האחים ר' ישראל ור' קאפיל בני ר' גומפיל, בדפוס ה"ר חיים ב"ר צבי הירש, דירתו ברחוב פינדל הויף. פיורדא תקכ"ז, 4.

ועליו הסכמות הגאון ר' יוסף שטיין הרט רב העיר, ור' וואלף ב"ר מאיר, ור' יהודה ליב מפרידבורג, ור' יהודה ליב פארן באך, ור' יוסף העס, ור' חיים הירש ב"ר מאיר ברלין. בהקדמה נמצאות איזה הערות לקורות ישראל מאת המדפיסים, בהתנצלות המחבר (האחד) הוא חותם "דוד יעקב מכוונה קאפל בני המניח ר' מרדכי גומפיל", וצדק בזה צעדנער, ובהוספות ל"ס' אוצר הספרים דברתי מזה ברחבה יותר.

392 ספרי החנוך לפתח תקוה. כולל ס' זכר רב הנודע, עם העתקה לשפת קרר, וס' המצאה חדשה מדבר שין מר' נפתלי הירץ ב"ר אברהם חתן הרב ר' בנימין מק"ק דריבין, והחלק הזה נקרא בשם "פתח התיבה", נדפס ע"י הקראים (פעם שניה) המחוקק עראב אוגלי. באורטה קייואי, בשנת תקצ"א 4.

(ההוצאה הראשונה נדפסה ג"כ בדפוס זה בשנת תקס"ד. אורטה קייואי הוא חלק מעיר קאנסטאנטינאפאל).

393 צרור המזר בערוגת הבשם, מאת אברהם שאפנער בשיקאנא, דרושים לכבוד ר"מ מונטיפיורי, עם העתקה אנגלית ואשכנזית, 128 עמודים העברית לבר, 6 עמודים השער וההקדמה, נויארק תרמ"ז, 8. כסימן ח' צד 20, נמצא ספור עלילת דם בפלך קאוונא לפני שבעים שנה, ור' נטע מפלונגיאן הציל את הנאשמים.

394 קול יעקב. ונקרא "מעבר יבק" מה"ר יעקב בירדוגו אב"ד דק"ק מכנאסא, ס' שירים בלי נקודות, נחלק ל"ב קולות (יב"ק) בקול הי"ב הנקרא "קול נהי" נמצאו שירים על נפטרים ומקרי אסון אשר קרו בימי המחבר ולפניו, כמו מקרה הרעיש בצפת וכדומה, בעמוד קכ"ט נמצא שיר "אילת אהבים" לזכר הבתולה סוליכא אשר קדשה שם שמים ולא חפצה להמיר דתה כאשר לקחה לחצר המלך, ויכרתו את ראשה, ור' רפאל צרפתי אסף אליו נתחי גופה. בו שירים גם להרב ר' משה בן אדהאן ועוד לאיזה אנשים. מספר כל השירים קס"א, ובסופו ספר "הלכתא למשיחא" מהמחבר הזה, כולל שו"ת מרבני אפריקא. לונדון תר"ד, 8.

B

51.

